

UNIVERSAL
LIBRARY

OU-234245

UNIVERSAL
LIBRARY

محمد علی شاہ

نور محمدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

از تالیف و تصانیف علامه العارفین و فیاض المصنفین و کمال
المراد و فاضل العارفین و فیاض المصنفین و کمال

۳۸
در بیان
۱۳۰۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَطْبَعَةُ
رَبِّكَ زَيْنًا وَكَانُوا مَطْبُوعًا

فہرست ترتیب معانی لغات قسم اول حروف تہجی از زوے
عروف و استعمال اہل بلدہ فرخندہ بنیاد حیدر آباد وغیرہ

باب اول در مختلف اللفظ و متحد المعنی

فصل الف صفحہ ۱۲

اندر حیرا	اولا	آوار و فرشتہ	اُبر	آسمان	آرام	رایزا	آدمی	اللہ
اسباب	اوتزنیکی	اوتزنیوالا	اوتزنا	اوپر	آبادی	اچار	آٹا	اندر حیری
آرزو	اُمیدوار	اُمید	آسان	آگہی	ایچی	آئین	افسوس	آمدنی
آگھانا	انگڑائی	آنسو	آواز	آزادہ	انڈھا	اونڈھا	اچھا	آگے
اوستاؤ	آنا	آنکس	آبائیل	اونٹنی	اؤٹ	اُجلا	آنای	آن بایی
آب	آیسا	اسوا	اطران	انکار	استرار	احسان	اوستاؤنی	اوستاؤنی
اینٹ	آتش پر	انگوٹھی	آہینہ	اسباب	اسطہ	ایگٹھی	آبج	آگ
			آشارہ	آراستہ	آخر			

فصل با سوحدہ صفحہ ۱۹

بھوسی	بیج	بھلجی	باغ	بھراہوا	بریات	بجلی	بج فلک	بہشت
بھول	بخشنے والا	بدلہ	بہکار	بادشاہ	بادشاہ	بجگہ	بنیاد	بنولا
برائی	بت	باریکی	بھیجا	بھاؤری	بھاؤر	بھالا	بھانگا	بندگی

بُرا	بُرائی	بُخت	بُختی	بے اوب	بُرکت	بُرگزیدہ	بُرگز	بُرنگی
بڑا	بلند	بلندی	بڑبو	بہرا	بات	بیدار	بیداری	بھوک
بھوکا	باپ	بیٹا	بیٹی	بی بی	بانڈی	بھائی	بہن	باخ
بوڑھا پا	بوڑھا	بوڑھی	بیمار	بیماری	بھورا بواوسون	بقیہ جان	باگھ	بکری
بکرا	بکرکا بچہ	بیل	بندر	بنتی	بچھو	بمبل	باگ	بھاری
بخیل	بخیلی	بخشنال	بصورت	بھول	بیتقرار	بیتقاری	بردشت	برداشت کرنا
بھڑوا	برس	بھی	بے مانند	باشن ترتن	برھئی	بت	بت پرست	بے دین
	برابر	برابری	بی کار	بدکار	بیہودہ	بھید	بڑھنا	

فصل بابے فارسی صفحہ ۲۷

پیغمبر	پاک	پاکیزگی	پیدا کرنا	پیدا کرنا	پیش	پانی	پہل	پتھر
پہاڑ	پہر	پتا	پھول	پھنچا	پرنالہ	پانچانہ	پروس	پرودہ
پرہیز	پرہیزگار	پرہیزکاری	پشیمان	پشیمانی	پهلوان	پونچانا	پتھ	پریشان
پلیدی	پاد	پسپ	پسنا	پسکار	پسپاس	پسپاسا	پوتا	پھوپھی
پیٹالی	پسلا	پشو	پنجنہ	پالان	پرانانہ	پانا	پانیوالا	پلٹنا
پنکھا	پنالہ	پناہ	پیش	پزدرپڑ	پارہ	پھکری	پورا	پرمی کرنا
			پشیمانی	پونجی	پسپا			

فصل تہاے فوتقانی و تہاے ہندی صفحہ ۳۱

تعلیق	تارا	تالاب	تازگی	تل	تبی کھڑکی	تہ خانہ	تنگی	تکیہ
تخت	تاج	تلوار	تیر	تیردان	تہنا	تھوڑا	تہمت	تھوک
ترچھا	ترس تھوڑا	ٹوسی	تنگدستی	تین کوس	تخفہ	تانبا	تھیلی	
توا	تاگا	تکلا	تمام	ٹیکریٹلا	ٹکڑا	ٹیرھا	ٹھٹھا	ٹوپی

فصل تہاے مشائے صفحہ

تہاے	فصل جمیم عربی صفحہ ۳۵							تواب
جہان	جان	جنگل	جھاڑو	جرط	جوار	جال	جولاہہ	جھاڑو
جھنڈا	جماعت	جیت	جولہزی	جدائی	جلدی	جھوٹ	جھوٹا	جمائی
جورو	جماع	جھولا	جئے	جئے پیشدیں	جای بوج	جوان	جان کنہی	
جھنگر	جون	جونک	جدا	جائز	جاناز	جئے پناہ	جھرکنا	جوتی

فصل جمیم فارسی صفحہ ۳۸

چاند	چشمہ	چاول	چنا	چلی	چادر	چرہنا	چرہنے والا	چور
چوری	چھپنا	چھپانا	چھپا ہوا	چھلور	چھلوری	چھوٹا	چربی	چھینک
چچا	چارپاہ	چیتا	چوما	چیل	چونٹی	چڑیا	چھوٹ	چھوڑا ہا
چراگاہ	چھا پٹھا	چھری	چالاک	چاندی	چرہ لکڑیکا	چنگاری	چوٹھا	چلنی

		چھٹا		چھوڑا			
فصل حاء مہملہ صفحہ ۳۰							
حکومت	خلمہ	حال	حرص	حارص	حسیر	حاصل	حاصل کلام
فصل خا مہملہ صفحہ ۳۰							
خالی	خوشبو	خسکا	خزانہ	خرج	خط	خبر دنیا	خوشخبری
خلاصہ	خوش	خوشی	خوار	خواری	خوی	خوش طبعی	خاوند
		خوابش	خوبصورت	خوبصورتی	خوشامی	خج	
فصل وال مہملہ و وال ہندی صفحہ ۳۳							
دو بخ	دریا	دیوار	دہلیز	دروازہ	درگاہ	دبیر	دلیری
درگزر	دیر	دانا	دانائی	دلاسا	دشمن	دشمنی	دوست
دیکھنا	داوا	داوی	دبچے ایک پیسے جوڑنا	دُ بلا	دزندہ	دودھ	دہی
دادخواہ	دُور	دیوانہ	دِن	دراہرہ	دُھوان	دیگ	دہترخان
دیول شوالہ	دیو	دستاویز	دراقی ہتھیار	دراز	درازی	ڈالی	ڈیرا
ڈرنے والا	ڈراونا	ڈرانا	ڈرنے والا	ڈرا گیا	ڈھال	ڈھنگ	ڈھونڈنا
				فصل ذال مہملہ صفحہ ۳۸		ڈکار	
				ذات			

فصل ۱۳۸ صفحہ ۳۲۸

رہائی	راہ	روئی	رُوئی	رنگازنگ	رنگ	ریتی	ریشنی	ریشن
روزینہ	رات	راگ	رہنے والا	رہنا	روی تھنی	ریچھ	رُونا	ریشٹ
		رُسوائی	رخصت کنا	رہنائی	رہنا	رستی	رورو	راکھ

فصل ۱۳۹ صفحہ ۵۱

زیر	زبر	زاری کرتا	زبہ	زخمی	زخم	زینت	زمین	زمانہ
-----	-----	-----------	-----	------	-----	------	------	-------

فصل ۱۴۰ صفحہ ۵۱

سیدھا	سچا	سچ	ساتھ	سوار	سیرھی	ساکن	سبزی	سُوج
ساللا	سلسل	ماس	سکاوت	سکاوت	سگا	سکوت	سبیر	سٹنا
سخت	سخی	سوداگر	سینگ	سانپ	سور	سیتلا	سانولا	سالی
سبب	سکون	سوا	سستی	سست	سوگند	سکھانا	سیاہی	سختی
		سیر	ساتھ	سوئی	سٹار	سونا		

فصل ۱۴۱ صفحہ ۵۲

شاگرد	شاک	شوگر	شیر	شیرک	شہر	شکاری	شکار	شروع
شیرہنگور	شیطان	شیشہ	شیرمنگی	شیرمنده	شرم	شام	شراخانہ	شراب
صاحب خانہ	صبح							صلح

فصل ۱۴۲ صفحہ ۵۵

گنہ	گہرانہ	گھر	گانوں	گودھی	گل	گرہا	گہرا	گرو
گھوڑا داد بھول	گور داد بھول	گوبری گھڑا	گیہون	گونگا	گوہر	گو داد بھول	گوچین	گناہگار
گھی	گھانس	گھوڑ پھوڑ	گوچڑی کٹی چڑھی	گرگٹ	گدھی	گدھا	گدھا	گھوڑی
گھن	گھڑی	گالی	گواہان	گوہی چاہنا	گوہی	گلہ	گمان	گم
		گلی	گول	گراہی گھوڑا داد بھول	گندک			
فصل لام صفحہ ۶۷								
لکھنے والا	لکھنا	لوٹ داد بھول	لڑائی	لشکر	لباس	لہسن	لوٹ داد بھول	لوٹ
لومڑی	لاندھا کا بھیریا		لال	لاغوی	لڑکا	لنگرا	لاٹ	لکھا ہوا
			لکڑی	لویار	لوا			
فصل میم صفحہ ۶۹								
مالی	میٹھا	مڑھ	مشہورا	میوہ	مونگا	موتی	مٹی	مشکاب
مرتبہ	مال	مسنہ	مضبوطی	مضبوط	مہری	مہتر	محصول	مٹک
مکار	مکر	مقصید	ملنے والا	ملنا	مشکل	مددگار	مدد	میان
مامون	مہر	مان	مرد	موت	میل	مہربانی	مہربان	مبارک
مینڈک	مچھلی	مگر	مچھر	مکھی	مکڑی	مردہ	موت	موٹا
مسافر	مغرور	مالدار	ممشوق	ملا ہوا	مٹول داد بھول	مٹدہ ریوڑ	مرغی	مرغ

مینا	سست متوالا	مجلس	مشهور	موجباریا	موم گری	مکتب	مسافرخانه
منا	مانند	فصل فونیک ۵۵			مسجد آستان	مسجد امام	نکته
نامرد	نشانه	نگهبانی	نگهبان	نافرمان	نپچه	نندی	ناخدا
نانا	نواله	نکلنا	ناپ	نیند	نالائق	نادانی	نامردی
نزدیکتر	نزدیک	نزدیکی	نیایا	نقصان	نیلا	نسل	نانی
ننگا	نگت	نادر	نہین	نشہ	نصیحت	ناز	نرم
نسبت کرنا	فصل واو ۵۸						نسبت پانا
وہان	واسطے	وقت	فصل ہا ۵۸			وسیلہ	ویران
ہوا گرم	ہوا	ہکا	ہرن	ہاتی	ہرا	ہنسی	ہمشین
ہلدی	ہمزمانہ	ہنڈوی	ہیجوا	ہینگ	ہتوزا	ہیشگی	ہرگز
یکایک	یک	فصل یاء تختانی ۵۹			یقین		
فصل در بیان نامہای اعضای سراپای انسان و بعض متعلق آن							
باب دوم در متحد اللفظ و مختلف المعنی صفحہ ۵۴ -							
باب سوم در مختلف اللفظ و مختلف المعنی صفحہ ۱۱۵ -							
باب پنجم در بیان قواعد ضروریہ صفحہ ۱۴۰ -							
خاتمہ در بیان معانی حروف مغرورہ و مرکبہ و ترکیب عبارت اعداد و حروف تہجی معانی کلمات مجیدہ صفحہ ۱۶۰							

تسطیر در آمد. قسم اول را مترادف و ثانی را مشترک و ثالث را متباین نامند. اما مترادف آنکه
 در لفظ یا زیاده ازان برای یک معنی موضوع باشد چون انسان و بشیر و مشترک آنکه یک لفظ برای
 دو معنی یا زیاده ازان موضوع باشد چون عین و غین و متباین آنکه الفاظ متفاکره جهت معانی
 مختلفه موضوع باشد چون لقر و شجر و حجر و مفرد آنکه یک لفظ جهت معنی واحد موضوع باشد و آنرا
 مستحق اللفظ و متحد المعنی گویند و چون ازین قسم لغات در قسم اول و ثالث کثیر الوقوع و شایع است
 بنا برین آن را در تقسیم رابع نکر دانید و در معانی الفاظ مترادفه و مفهومات کلمات مختلفه معرفت
 و استتمایکه معنی لغوی و مطابقی و تضمنی و اصطلاحی و مجازی و مرادی همه را شامل متضمن است
 مرعی و ششم اما معنی لغوی معنی موضوع له را گویند که لفظ در اصل برای آن معنی موضوع شده باشد
 پس اگر استعمال لفظ در تمام معنی موضوع له باشد مطابقی و حقیقی گویند و اگر در جزو معنی موضوع له
 یا غیرین آن باشد تضمنی و مجازی و مرادی خوانند و اگر قومی بر معنی مصطلح خود غیر از معنی لغوی
 آن لفظ اتفاق داشته باشد اصطلاحی نامند و مترادف بر دو نوع است مطابقی و تضمنی اما
 مطابقی آن است که معنی لغات مختلفه وضعاً من کل وجه واحد باشد چون انسان و بشیر
 و ناس و آدم که موضوع اند بنا بر آدمی و لیث و اسد و خنزیر و صیغم که وضع کرده اند از بهر شیرین
 و تضمینی آنکه معنی کلمات متعدد عرفاً من کل وجه واحد باشد چنانکه طهر و طاهر و مطهر و مطهر و قدس
 و مقدس و مقدس که مصدر و هم فاعل و هم مفعول و لازم و متعدی اند و معنی
 مطابقی هر یک از روی وضع علییه است نه متخذه لیکن در استعمال با کثر جا معنی تضمنی آن
 همه که پاکست کرده میشود معنی مصدری و غیره چنانچه معنی باطرا سرب پاک میکنند نه پاک
 شونده و معنی روح مقدس و مطهر روح پاک میسازند نه پاک کرده شده که کلمات دیگر پس نظر
 بر عرف و استعمال داشته این نوعین مذکورین را در قسم اول درج کردم تا نفع عام و ناایده
 نام ازان حاصل شود و توضیح و تشبیه بعض لغات مغلطه از بهر رفع شبهات و دفع توهمات از منقول
 نمودم و تکرار لفظ بمعنی علییه بنا بر آنست که آن لفظ در آن معنی مشترک و مستعملست و در

تفاوت لغات
 لغات را در معنی لغوی و معنی اصطلاحی و مجازی و مرادی و قومی و در معانی الفاظ مترادفه و مفهومات کلمات مختلفه معرفت و استتمایکه معنی لغوی و مطابقی و تضمنی و اصطلاحی و مجازی و مرادی همه را شامل متضمن است

تفاوت لغات
 لغات را در معنی لغوی و معنی اصطلاحی و مجازی و مرادی و قومی و در معانی الفاظ مترادفه و مفهومات کلمات مختلفه معرفت و استتمایکه معنی لغوی و مطابقی و تضمنی و اصطلاحی و مجازی و مرادی همه را شامل متضمن است

در معنی لغوی و معنی اصطلاحی و مجازی و مرادی و قومی و در معانی الفاظ مترادفه و مفهومات کلمات مختلفه معرفت و استتمایکه معنی لغوی و مطابقی و تضمنی و اصطلاحی و مجازی و مرادی همه را شامل متضمن است

صنف اول باختلاف الفاظ ترتیب بحروف تہجی ممکن نبود و آدراک لغت بدون ترتیب لفظی
 اینوی دشواری نمود لهذا معانی لغات قسم اول را بحروف مذکور مرتب گردانیدم تا
 تصنف لغت مطلوب و وجد آن معنی مقصود تیسرین وجه دست دهد و در هر قسم ترتیب آن چنانکه در نسخه
 مطبوعه سابقه روی می نماید منع گردد و نیز در آن نسخه آنچه که از قسم لغت و معنی مشکوک و مخدوش
 بود آنرا درین کتاب قلمی نمود و دیگر بسیار لغات صحیح المعانی در جمیع اقسام ثلاثه در تحت ثبت آورد
 و بیست حروف ثابوتا و صاد و ضاد و ظا و ظا و عین و قاف مختص بلسان عربیت و در فارسی نیند
 مگر شاید که میان آن در آخر باب چهارم خواهد آمد انشاء الله تعالی و چهار حروف پے پے و شے و شے
 و گاف مخصوص بزبان فارسیست اصلا در عربی واقع نشود پس فرق باین لفظ عربی و فارسی
 باین حروف مخصوصه واضح و لائح است اما الفاظیکه خالی ازین حروف مسطوره اند امتیاز درین
 بدشواری راه می یابد و اختلاف بسیار روی نماید لاجرم علامت عربی و فارسی که عین و فاست
 در زیر کلمگی لغات و همگی الفاظ بنگارشش در نیاید و نظر بر مقصود اصلی که آن فقط در نهن معانیست
 داشته شد و این طرز غریب و نهج عجیب جهت تعلیم و تدریس مبتدیان و صبیان بسیار مفید
 و سودمندست و نیز نشانی و منتہیان و مدرسان را نافع زیرا که همه را حاجت بسوی لغات و
 قواعدی افتد و آن هر دو درین کتاب موجود و مرقوم است اگر چه در این کتاب باین تالیف اختیار
 این تصنیف نظر بر قول لازم است هر که من صنعت فقد استخفاف خود را در این تالیف سلامت
 و عرض کنم سلامت می انگاشت اما در مجازی آن مقوله لازم التریب که من انصرفت
 فقد استنطعت کسان کشان بران آورد که چیزی بطریق یادگار نوشتن و بقدر مجال کوشید
 بهتر از دیگران ندان و محمودین انداز بران امر بر خط و کار بر حذر مبارکت نموداراده مقوله حضرت شیخ
 سعدی شیرازی علیه الرحمه نظم

باند سالها این نظم و ترتیب	زما هر زره خاک افتد بجائی
که هستی را نمی بینم بقائی	مگر صاب جدلی روزی بر حمت
کنند حق این مسکین دعائی	لیکن از بعضی نازشیدگان انصاف سخن و ناقد روانان

فقد استخفاف
 خود را در این
 تالیف سلامت
 عرض کنم
 سلامت می
 انگاشت
 اما در مجازی
 آن مقوله
 لازم التریب
 که من انصرفت
 فقد استنطعت
 کسان کشان
 بران آورد
 که چیزی
 بطریق یادگار
 نوشتن و بقدر
 مجال کوشید
 بهتر از دیگران
 ندان و محمودین
 انداز بران امر
 بر خط و کار
 بر حذر مبارکت
 نموداراده
 مقوله حضرت
 شیخ سعدی
 شیرازی
 علیه الرحمه
 نظم
 باند سالها
 این نظم و
 ترتیب
 که هستی را
 نمی بینم
 بقائی
 کنند حق این
 مسکین دعائی
 لیکن از
 بعضی نازشیدگان
 انصاف سخن
 و ناقد روانان

عیب پسند که از کثرت بخردی و وفور دانهائی اظهار قابلیت و ابراز علیت محض بتغنت مخرجی
 دسته عیب جوئی را شعار خود ساخته اند و اصلا با صلاح نمی گرانند و بتاویل و توجیه
 نمی پردازند خاطر چون بیدرزان و روح بسان آهوترسان است آری بهر طور از زبان مردم
 ربانی نیست کسی نیافه چنانچه کی از اکابر بزرگان در شان ایشان بسیار خوب گفته شعری

قِيلَ إِنَّ الْإِلَهَ ذُو وَوَلَدٍ	قِيلَ إِنَّ الرَّسُولَ قَدْ كَفَنَّا
مَا بَخَّأَ اللَّهُ وَالرَّسُولُ مَعًا	مِنْ لِسَانِ الْوَرَى فَكَيْفَ أَنَا

برائیم اگر گفته بجهت معنی ازین چمنستان لغات و مخزن معانی که هر یک لغت مانند گل تازه
 و گلشن بهار شگفته و هر یک لفظ چون در شاهاوار در سلک مر و اریدینساک گشته و گل را از خار و گنج
 را از نازناگزیر است پسند خاطر عاظر آید بخردی پیر از حقارت و زکاکت و لسان را از امانت
 و بیانیت باز دارند و چون سفهان خروده بین و فرومایگان عیب گزین عثمان اسپ تند خرام
 زبان را در میدان بیان منغطف نشانند و این خاکسار را با انکسار خود از کارنا هموار و فعلی

ناشایسته کرد از آدم و پشیمانست چنانکه صاحب انوار سیلی فرموده

در شمر و گر چه که مینا بود	من مجلم از عمل خام خویش	نظم دیده انصاف چو مینا بود
در روش زمره آزادگان	نیست رو اطعنه بر اقدگان	تو بلاست مکنم سینه ریش
بی هنر عیب کن زان چه پاک	التماس از صبح نفسان صاف طینت و صافی نشان پاک	چشم هنر بین بود عیب پاک

طبیعت که از غایت بردباری و نهایت بزرگ نهادی چشم از عوالب زیر دستان می پوشند
 و در اقسامی جرائم کمتران نمی کوشند آنست که اگر سهوی که لازم بشریت و خطائے که
 مستلزم آدمیت است رونماید بزل عین عنایت و دامن دیده گرامت بپوشند و قلم اصلاح
 بران جاری دارند که انسان ^{خودان} ^{است} ^{مستغنی} ^{من} ^{الخطا} ^{والتسبیان} تصور نموده نظر بر
 آنکه ^{آدمی} ^{و هر یک} ^{داده شده} ^{است} ^{از خطا} ^{در امور} ^{است} ^{۱۲}

إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْحَسَنِينَ كَمَا يَمْشِي فِي السَّمَاءِ بِأَبْصَارِهِ يَنْزِلُ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا تَوْفِيقِي
 إِلَّا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ وَإِنَّهُ الْمَيْسُورُ وَالْمُعِينُ بِإِذْنِ اللَّهِ

عیب پسند
 دسته عیب جوئی
 نمی پردازند
 ربانی نیست
 برائیم اگر گفته
 و گلشن بهار
 را از نازناگزیر
 و بیانیت باز
 نا شایسته کرد
 در شمر و گر چه
 در روش زمره
 بی هنر عیب کن
 طبیعت که از
 و در اقسامی
 مستلزم آدمیت
 بران جاری
 آنکه آدمی و هر
 إِنَّ اللَّهَ لَا
 إِلَّا بِاللَّهِ

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

عظام	نبائل	کبراء	اجل	امجد	اکرم	اشرف	اعظم	مبین
"	"	"	بزرگتر	"	"	"	"	"
متر	آماجد	اکارم	اشارف	اعاظم	جلال	جلالت	نبالت	نجابت
"	بزرگتران	"	"	"	بزرگی	"	"	"
شهارت	فخاست	جبرالت	شرافت	کرامت	سیادت	عظمت	کرامت	اهنت
"	"	"	"	"	"	"	"	"
فضیلت	خطبه	شرف	مجد	کبریا	گرامی	سامی	موی	مکارم
"	"	"	"	"	"	"	"	جمع
فضائل	جلال	اکرام	مکریم	تجلیل	تعظیم	کبیر	عظیم	بزرگ
"	"	بزرگی	"	"	"	بڑا	"	"
مه	کلان	کیار	کبراء	اکبر	اعظم	مبین	اکابر	اعاظم
"	"	جمع	"	بڑا زیاد	"	"	جمع	"
عالی	عالیه	علیه	علیا	علو	عمو	مُعلی	متعالی	اشیر
بند	"	"	"	"	"	"	"	"
رفیع	وقیع	مُرتفع	برسی	سِنیه	ساطع	ساطع	شاهق	شاهقه
"	"	"	"	"	"	"	"	"
شامخ	شامخه	والا	بالا	اوج	برین	عوالی	معالی	سواطع
"	"	"	"	"	"	جمع	"	"
شواہق	شواہق	شامخ	اکملی	ارفع	اعالی	ارافع	رفعت	ارتفاع
"	"	"	بندتر	"	جمع	"	بندی	"

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

کتابت فی فضائل
 و کرامت و شرف و جلال
 و کبریا و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

فصل جم عربی در مثنوی

کون	مگنون	عالم	مَعَالِم	خلق	خلائق	مخلوق	مَجْبُول	مربوب
جهان	"	"	"	"	"	"	"	"
ربع سکون	ورا	آنام	کیهان	کیتی	دُنیا	گومین	دَارین	نشانین
"	"	"	"	"	"	دوجان	"	"
دوسرا	کانات	مگونات	مکنات	مخلوقات	موجودات	عالمین	روح	نفس
"	تام جهان	"	"	"	"	"	جان	"
نفس	نفس ناطقه	دم	رَوَان	ارواح	انفاس	نفوس	صُحرا	وادوی
"	"	"	"	جمع	"	"	جنگل	"
بادیه	عقده	شری	عری	بیدا	فد فد	سبب	فلا	فلات
"	"	"	"	"	"	"	"	"
قیفا	جَبَانِه	جول	قاع	رُغ	عِیْض	عِیْضَه	عِیْل	غایب
"	"	"	"	"	"	"	"	"
غایب	ایک	ایک	لق و لوق	هامون	تیه	عَرین	بیابان	بیشه
"	"	"	"	"	"	"	"	"
دشت	بر	صحای	بسیه	قیانی	غابات	شجر	دو حله	رنال
"	"	"	"	"	"	جماز	"	"
دخت	اشجار	مخمل	نخله	نخل	مخلمین	صل	بن	بنج
"	بنج	جماز کجور	"	"	"	جرا	"	"

لعل کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی
 در عالم کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی
 در عالم کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی

کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی
 در عالم کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی
 در عالم کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی

کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی
 در عالم کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی
 در عالم کون و نشانی از خلق بیخوبی
 است نمودند و در راه از خود بیخوبی

دست بر مبعوثی بنده
 در فرزند اسماء
 نظام کمربند
 علم
 کوفت کردن غیر
 خواندن کورک بودن
 دو سالگی پیش از تکلیف
 دو عاقبت از پر ۴۰
 و عاقبت از عاقبت
 متباینان
 زن کفر
 سکون از سکون
 سکون از شبانی
 های نونانی شبانی
 جلدی
 علم

مُؤَلَّ	زُورَعه	رُزَّت	سُهْبَكَه	وَام	شُبُكَات	شَسَاج	حَاكِب	سُكِنَتَه
جمع	جوار	رايت	جال	علم	جمع	جلا	بهاره	بهاره
مَنَاس	جَاروب	رَايَت	رُوَا	عَلِم	بِرِيق	نِشَان	مُكَدَّه	رَايَات
"	"	بِحَدَا	"	"	"	"	"	جمع
الْوِيَه	اَعْلَام	كَاثَه	فِرَقَه	فِرَقَه	طَاغِفَه	رُحْمَه	جَهْمُور	حُرُوب
"	"	جَاعَت	"	"	"	"	"	"
جَوْق	خَيْل	مُغْمَر	كِرُوه	فِرَق	طَوَائِف	جَاهِيسِر	اِحْرَاب	مَعَاشِر
"	"	"	"	جمع	"	"	"	"
قَعَق	مُخَر	فِيْرِي	كَاْمِيَابِي	وَشَمِي	سَمَاعَت	مَسَاعَت	سَبَاح	تَسَالُخ
جَمِيت	"	"	"	"	جواندی	"	"	"
فِرَقَت	فِرَقَت	مُتَفَارِقَت	مُتَبَايِنَت	بَيْنُونَت	مُسَاعَدَت	تَبَايِن	تَبَاعُد	فِرَاق
"	جدائی	"	"	"	"	"	"	"
نِطَام	نِضَال	هَجْرَت	مُهَاجِرَت	هَجْر	هَجْرَان	مَجْمُوعِي	دُورِي	تَسْرِعَت
"	"	"	"	"	"	"	"	جدی
عَجَلَت	عَجَالَت	فِرِيت	مُسَاعَدَت	مُسَاعَدَت	مُتَبَايِنَت	تَجْمِيل	سِتْعِجَال	اِرْتِجَال
"	"	"	"	"	"	"	"	"
قُور	شِتَاب	شِتَابِي	زُود	دُوَابِ	كِرْزَب	نَعْو	بَطْلَان	بِاطِل
"	"	"	"	"	جهت	"	"	"
خَلَقَت	غَيْرِق	فَرِيْعه	وُضْع	قِدْرَه	دُرُوع	نَارَسَت	نَارَسَتِي	زُورَه
"	"	"	"	"	"	"	"	"

جلدی
 علم
 کوفت کردن غیر
 خواندن کورک بودن
 دو سالگی پیش از تکلیف
 دو عاقبت از پر ۴۰
 و عاقبت از عاقبت
 متباینان
 زن کفر
 سکون از سکون
 سکون از شبانی
 های نونانی شبانی
 جلدی
 علم
 کوفت کردن غیر
 خواندن کورک بودن
 دو سالگی پیش از تکلیف
 دو عاقبت از پر ۴۰
 و عاقبت از عاقبت
 متباینان
 زن کفر
 سکون از سکون
 سکون از شبانی
 های نونانی شبانی
 جلدی
 علم

دست بر مبعوثی بنده
 در فرزند اسماء
 نظام کمربند
 علم
 کوفت کردن غیر
 خواندن کورک بودن
 دو سالگی پیش از تکلیف
 دو عاقبت از پر ۴۰
 و عاقبت از عاقبت
 متباینان
 زن کفر
 سکون از سکون
 سکون از شبانی
 های نونانی شبانی
 جلدی
 علم

کتاب الفقه در بیان ارشاد حضرت امام زین العابدین علیه السلام

از صدمه آن درده
 او پند خود را خود را
 در شب اول غلامه شود
 بخانه فخر بندگان
 دن و سکون بندگان
 فصله نشانه
 بدنی چنانکه اینند
 همون آرد به بالا فایزند
 گیاه خوار از نسبه
 بنشیند آنچه جایبان
 رای مولی منی خوشتر
 از دیگر هم نشیند

پافراز	پاپوش	بغال	جزیره	گنخور	نشواره	زوج	جنت
"	"	بیج	بحال	"	"	جودا	"

فصل جیم فارسی در معنی

کمال	مُر	بذر	نیر صفرا	ابن اللیل	فضل شب	ماه	ماه نو	ماج
چاند	"	"	"	"	"	"	"	"
متاب	منج	منزل	مینوع	منابع	منابل	تیانج	آرز	برنج
"	چشمه	"	"	جمع	"	"	چاول	"
حمض	خود	رحا	مطمئن	طاحون	آسیا	آردا	برود	قطیفه
چا	"	چکی	"	"	"	چادر	"	"
طیلسن	جلاب	قطائف	صعود	مروج	ارتقاء	قصاعد	صاعد	عارج
"	"	جمع	چرخها	"	"	"	چرخه	"
مصاعد	مرفعی	سارن	لص	طرار	حرامی	قطاع	الطریق	دزد
"	"	چور	"	"	"	"	"	"
قصص	سرقه	سرقه	دوزی	احتفا	استنار	استنوا	احتجاب	اخفا
جمع	چوری	"	"	چینا	"	"	"	چپانا
گرم	کام	کفان	ستر	تختیه	تختی	تختی	منزوی	نواری
"	"	"	"	چپا هوا	"	"	"	"
گناری	گنتر	گنتر	گنوم	گنوم	گنوم	گنوم	موجب	موجب
"	"	"	"	"	"	"	"	"

باز از صدمه آن درده
 او پند خود را خود را
 در شب اول غلامه شود
 بخانه فخر بندگان
 دن و سکون بندگان
 فصله نشانه
 بدنی چنانکه اینند
 همون آرد به بالا فایزند
 گیاه خوار از نسبه
 بنشیند آنچه جایبان
 رای مولی منی خوشتر
 از دیگر هم نشیند

کتاب الفقه در بیان ارشاد حضرت امام زین العابدین علیه السلام

فصل اول در بیان معنی کلمات
 و کلمات عربی و فارسی و ترکی
 و کلمات دیگر که در این کتاب
 آمده است و در هر کلمه معنی
 آن را در این کتاب درج کرده
 اند و در هر کلمه که در این
 کتاب درج شده است معنی آن
 را در این کتاب درج کرده
 اند و در هر کلمه که در این
 کتاب درج شده است معنی آن
 را در این کتاب درج کرده
 اند

لا بینه	نوسن	چاپوس	بقولک	استر	بقال
"	"	"	نجر	ایضا	جمع
فصل اول در بیان معنی کلمات					
سفر	سعی	جشم	باویه	خطمه	دار البوار
دوخی	"	"	"	"	"
قرم	یم	دانا	خضاره	مخیط	موج خیز
"	"	"	"	"	جمع
ابکار	بجو	حائط	جدار	چيطان	جدران
"	"	دیوار	"	جمع	"
سده	وصید	آستان	آستانه	باب	درب
"	"	"	"	دروازه	"
جانب	عرا	بارگاه	شوکت	شکوه	صلوت
"	"	"	دبره	"	"
شان	گرافر	باسل	بطل	بقال	جرمی
"	"	دیر	"	"	"
جلادت	حامت	تجاستر	مختوم	مختومی	تاجیر
"	"	"	دگر بوشال	"	"
تاتی	بت	گت	انات	زادت	وقه
"	"	"	"	"	"

فصل اول در بیان معنی کلمات
 و کلمات عربی و فارسی و ترکی
 و کلمات دیگر که در این کتاب
 آمده است و در هر کلمه معنی
 آن را در این کتاب درج کرده
 اند و در هر کلمه که در این
 کتاب درج شده است معنی آن
 را در این کتاب درج کرده
 اند و در هر کلمه که در این
 کتاب درج شده است معنی آن
 را در این کتاب درج کرده
 اند

فصل اول در بیان معنی کلمات
 و کلمات عربی و فارسی و ترکی
 و کلمات دیگر که در این کتاب
 آمده است و در هر کلمه معنی
 آن را در این کتاب درج کرده
 اند و در هر کلمه که در این
 کتاب درج شده است معنی آن
 را در این کتاب درج کرده
 اند و در هر کلمه که در این
 کتاب درج شده است معنی آن
 را در این کتاب درج کرده
 اند

فصل در بیان حروف و اجزای کلمات
 در بیان حروف و اجزای کلمات
 در بیان حروف و اجزای کلمات

	ضمیمت	فصح	ضمیمی				
	رسوائی	"	"				
فصل زائے مجمله در معنی							
دَوْر	دَهْر	عَشْرَه	عَهْدَه	عَرَب	زَمَن	زَمَان	زَوْنِگار
زاند	"	"	"	"	"	"	"
اَدْوَاب	اِخْصَار	اَعْمُوْد	اَعْرُوْن	اَزْمِنَه	اَرْض	اَرْضَه	اَعْرَبَه
جمع	"	"	"	"	زمین	"	"
عَقَابَتَه	بُوم	اِرْمَنِي	رَبِيب	رَبْرُوف	اَرْبَش	اَرشِكِي	زَعَارِف
"	"	جمع	زمین	"	"	"	جمع
جَرَحَت	جَرَح	قَرَح	رِيش	جَرُوح	قَرُوح	جَرِيج	مَجْرُوح
زخم	"	"	"	جمع	"	زخمی	"
خَشْتَه	فِجَارِه	بَجَارِج	جُوشَن	جَنَبَه	لَا مَهَلَه	اَبْتِهَال	اِحْحَاح
"	"	جمع	دَرَه	"	زاد یاکارنا	"	"
		فُضَح	فَضْب	كِرَه	جِرْلَه	خَفَضَه	
		زیر	"	زیر	"	"	
فصل سین مطلقه در معنی							
سِن	سِنْرَه	سِنْرَاطِم	بَيْضَا	مِر	دِهْكَاه	هِنُوْرَه	عَيْن
سویج	"	"	"	"	"	"	"

و این کلمات را در کتب لغت و معانی
 و این کلمات را در کتب لغت و معانی
 و این کلمات را در کتب لغت و معانی

فصل در بیان حروف و اجزای کلمات
 در بیان حروف و اجزای کلمات
 در بیان حروف و اجزای کلمات

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

انقیاله	مار	قرن	سرون	شاخ	قرون	تاچر	تاچک	تاچک
"	"	سنگ	"	"	جمع	سوداگر	"	"
بازارگان	بازرگان	تجار	کریم	جواد	ماتخ	باؤل	جوآمرد	گرام
"	"	جمع	سخی	"	"	"	"	جمع کریم
صعب	مشعب	صایب	خشن	شدید	صلد	دورشت	گوشه	صعوبت
مغ	"	"	"	"	"	"	"	مغنی
صلابت	قدمت	گرمت	خشنوت	عاهت	شدت	تشدد	غمزه	درشتی
"	"	"	"	"	"	"	"	"
صعوبت	غمرات	عاهات	مصعب	شدائد	مداد	مركب	روکاب	تعلیم
جمع	"	"	"	"	سیاهی	"	"	سیکانا
تلقین	خلف	یمن	قسم	ایمان	کامال	مضمحل	کلیل	مستهان
"	"	"	"	جمع	سست	"	"	"
فارس	واهی	پژموده	افسوده	فسوده	گند	کسل	کسالت	کسالت
"	"	"	"	"	"	سستی	"	"
فخرت	فقور	کابلی	تماون	تعمیر	بغیر	دوون	مادون	وراهی
"	"	"	"	سوا	"	"	"	"
جزو	بجزو	وقف	جزوم	موجب	جبت	علت	وساطت	باعث
"	"	سکون	"	سب	"	"	"	"
مركبه	وجه	وسطه	رهگذر	وجوهات	ذوآب	طلا	پیر	نصار
"	"	"	"	جمع	سونا	"	"	"

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

در این شرح هر دو معنی را
معنی اولی در اول است
معنی دومی در آخر است

این کلمات را در صورتی که در کتاب مشتمل باشد ششم خوانند
 و در صورتی که در کتاب مشتمل نباشد هفتم خوانند
 و در صورتی که در کتاب مشتمل نباشد و در لغت
 مشتمل نباشد هجدهم خوانند

عجیان	زر	صانع	صیانغ	زرگر	سبک	حیات	ایرته	سوزن
"	"	سار	"	"	"	سوی	"	"
				بیتار	تساعت	گلگشت		
				ساتوری	سیر	"		

فصل شین معجمه معنی

ابتدا	افتحاح	فاتحه	بذومه	بدایت	عنوان	اول	صدر	سر
شروع	"	"	"	"	"	"	"	"
ویاچه	آغاز	مخت	مختین	صید	مخیر	صیاد	صیدگیر	ماهی گیر
"	"	"	"	"	"	شکاری	"	"
بهر	بمن	بلاد	بلدان	منصار	قسم	عطی	مساخ	هسال
شهر	"	جمع	"	"	شریک	"	"	"
آبان	مشرک	مشرکان	ریغان	کشاب	مخرون	عزیزان	زیت	خزسته
"	"	جمع	"	"	شورگزیولا	"	شک	"
شبهه	بکنین	مستعلم	تلامنید	مختر	خزیرین	صهبان	صوبح	راح
"	"	"	"	"	"	"	"	"
راوق	رجیق	عقاد	حلق	ام انجابا	باوه	مخی	خرابات	میکده
"	"	"	"	"	"	"	خرانجام	"
مگده	مخجانه	میانانه	مسا	مغرب	رواح	بارجم	صیل	عشی
"	"	"	تام	"	"	"	"	"

این کلمات را در صورتی که در کتاب مشتمل باشد ششم خوانند
 و در صورتی که در کتاب مشتمل نباشد هفتم خوانند
 و در صورتی که در کتاب مشتمل نباشد و در لغت
 مشتمل نباشد هجدهم خوانند

این کلمات را در صورتی که در کتاب مشتمل باشد ششم خوانند
 و در صورتی که در کتاب مشتمل نباشد هفتم خوانند
 و در صورتی که در کتاب مشتمل نباشد و در لغت
 مشتمل نباشد هجدهم خوانند

مردمان در زبان برادر می گویند و در لغت استعاره است تا به نام برادر سرسبز و زمین همخوان برادر استعاره است

مخرومون	ضجونه	صجر	صاهر	حزین	ایتم	مستالم	لمهوت	متلعت
"	"	"	"	"	"	"	"	"
اسیفت	عثمان	مستند	دوشم	اندوگین	عثناک	سهر	غضب	سخطه
"	"	"	"	"	"	غصه	"	"
عتاب	غیظ	طیش	سوط	خشم	چشم زانی	غضوب	غضبان	زبان
"	"	"	"	"	"	غصه بر لب	"	"
خشمگین	خشمناک	غضباک	قزناک	پر غضب	عبد	قن	رفیق	مرفوق
"	"	"	"	"	غلام	"	"	"
تملوک	رهی	بنده	عکبید	مراقیق	غلمان	مالیک	عقین	معتوق
"	"	"	غلامان	"	"	"	غلام آزاد	"
تکبر	کبر	استبار	سخت	عجب	رفع الله	عنو الله	منی الله	اعتار
غرد	"	"	"	"	"	"	"	جمع عتو
		تسلط	تغلب	استیلا	دست برد			
		غلبه	"	"	ایضا			
فصل فادر معنی								
نگ	گروبی	روحانی	سبوحی	قدسی	هائفت	سروش	ملائک	ملائکه
فرشته	"	"	"	"	نام فرشته	"	جمع	"
گرویان	روحانین	سبوحین	قدسیان	ملائکالی	مطایع	مطایع	طایع	تایع
"	"	"	"	"	فزان بردار	"	"	"

مخرومون: مردمان در زبان برادر می گویند و در لغت استعاره است تا به نام برادر سرسبز و زمین همخوان برادر استعاره است
 اسیفت: اسب سفید
 عثمان: اسب
 مستند: اسب
 دوشم: اسب
 اندوگین: اسب
 عثناک: اسب
 سهر: اسب
 غضب: غضب
 سخطه: سخط
 عتاب: عتاب
 غیظ: غیظ
 طیش: طیش
 سوط: سوط
 خشم: خشم
 چشم زانی: چشم زانی
 غضوب: غضوب
 غضبان: غضبان
 زبان: زبان
 خشمگین: خشمگین
 خشمناک: خشمناک
 غضباک: غضباک
 قزناک: قزناک
 پر غضب: پر غضب
 عبد: عبد
 قن: قن
 رفیق: رفیق
 مرفوق: مرفوق
 تملوک: تملوک
 رهی: رهی
 بنده: بنده
 عکبید: عکبید
 مراقیق: مراقیق
 غلمان: غلمان
 مالیک: مالیک
 عقین: عقین
 معتوق: معتوق
 تکبر: تکبر
 کبر: کبر
 استبار: استبار
 سخت: سخت
 عجب: عجب
 رفع الله: رفع الله
 عنو الله: عنو الله
 منی الله: منی الله
 اعتار: اعتار
 غرد: غرد
 تسلط: تسلط
 تغلب: تغلب
 استیلا: استیلا
 دست برد: دست برد
 ایضا: ایضا
 فصل فادر معنی
 نگ: نگ
 گروبی: گروبی
 روحانی: روحانی
 سبوحی: سبوحی
 قدسی: قدسی
 هائفت: هائفت
 سروش: سروش
 ملائک: ملائک
 ملائکه: ملائکه
 فرشته: فرشته
 گرویان: گرویان
 روحانین: روحانین
 سبوحین: سبوحین
 قدسیان: قدسیان
 ملائکالی: ملائکالی
 مطایع: مطایع
 مطایع: مطایع
 طایع: طایع
 تایع: تایع

فصل در بیان کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب
 کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب

بندی	اسازی	کَلک	خانم	اقلام	مُطرب	مُعنی	مُترجم	صُنایا
"	جمع بر	قلم	"	جمع	قوال	"	"	"
ریشگر	دستان	سرا	سراینده	سراینده	عین	کاروان	"	"
"	"	"	"	"	قافله	"	"	"

فصل کاف عربی معنی

طین	وَحْل	خَلاب	خَلاش	لایح	کَل	کَلاب	ساحل	شَط
کپور	"	"	"	"	"	"	ساحل	"
عقیقه	سواحل	سَفینه	فَلک	مُعبر	زورق	عَراب	سَفارین	نُصار
"	جمع	رکشی	"	"	"	"	کشتیان	"
سُفن	زوارق	بیر	جُلب	چاه	آبار	حِصاة	جمزه	سنگزه
"	"	کنوان	"	"	جمع بر	لکله	"	"
حِصاة	زهره	فُصاح	عُجوج	مُشکونه	انزار	انزایر	شوکله	خار
جمع حِصاة	کلی	"	"	"	جمع	"	کاشا	"
تُجودیه	خیند	خام	زَرعت	ضینه	مَزوع	بَرز	کِشت	ضیاع
کچا	"	"	کبیت	"	"	"	"	جمع
ضیاعات	مزارع	خِيار	بادزنگ	حارث	مزارع	آگار	دِهقان	بَرزگرت
"	"	کچرا	"	کنجکان	"	"	"	"

فصل در بیان کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب

فصل در بیان کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب
 کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب
 کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب

فصل در بیان کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب
 کلمات عربی که در لغت ما نیستند
 و در کتب عربی است و در این کتاب
 جمع کرده اند تا در وقت حاجت
 بدانند و در این کتاب

کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح

کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح

کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح

کبیر نور	گشا و زر	حرث	قدیر	نقل	ثوب	خرقه	پارچه	نیاب
اقواب	عباس	عباس	کباب	کباب	کپیرا	قطعه	عماد	جمع
دعامة	رکن	استوانه	ستون	عمادات	دعائم	ارکان	اساطین	مفتوح
مقلید	کلید	مفتاح	مقالید	مقالید	مقالید	مقالید	مقالید	مقالید
فیسج	بسیط	مشیق	مشتوق	مشتوق	پین	قنوت	وسعت	بسطت
ساحت	بسط	فضا	وسع	فرانی	شحنة	عش	شگرد	میرب
میشکیر	عوجا	گباده	اقواس	اقواس	اقواس	وضع	رذیل	وعد
ناکس	سفله	فرومایه	ازدال	ازدال	ادون	ادون	اراذل	اداون
اوانی	کوموله	کوزده پست	پشت و تا	پشت و تا	پشت و تا	پشت و تا	پشت و تا	پشت و تا

کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح

کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح

کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح
کتاب کبیر در شرح

فصل اول در بیان کلمات و لغات
 کلمات و لغات که در این کتاب مذکور است
 از کتب معتبره و مشهوره گردآوری شده است
 و در این کتاب به بیان معنی و احوال کلمات
 پرداخته شده است.

زغال	آگشت	گرفغان	گرفغان	آگال	کاسرگر	حرکت	زاویه	کنج
گوشه	پینوایله	زویایا	گنگاسه	خلاشه	خاشاک	حسن	شعنی	بند
جدیده	شعاعه	مساعی	مچک	میغبار	راج	جیده	عیار	سره
جیاد	تعلب	بهرجه	ستوقه	مغشوش	زفت	بجش	سسته	
			ناسره	زیوف				

فصل کاف فارسی در معنی

نقععه	سبک	تمامه	عجاج	بیج	راج	عبار	عیق	عمیق
مقرعه	مقرع	عماق	مخره	مخره	مخره	مخره	مخره	مخره
شنت	کابه	دلق	مخرج	خرقه	زنده	کول	قریه	قصبه
تعلقه	موضع	کلات	ده	قری	قصبات	تعلقات	معارض	دوات

این کتاب به بیان معنی و احوال کلمات
 پرداخته شده است. در این کتاب
 به بیان معنی و احوال کلمات
 پرداخته شده است. در این کتاب
 به بیان معنی و احوال کلمات
 پرداخته شده است.

در این کتاب به بیان معنی و احوال کلمات
 پرداخته شده است. در این کتاب
 به بیان معنی و احوال کلمات
 پرداخته شده است.

برای نامهای که در این کتاب آمده است
 در بعضی موارد به دلیل اشتباه در کتب دیگر
 این نامها را اصلاح کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل اینکه
 این نامها در کتب دیگر
 به صورت دیگری آمده است
 این نامها را به صورت
 اصلی خود درج کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل
 اینکه این نامها در کتب
 دیگر به صورت دیگری
 آمده است این نامها را
 به صورت اصلی خود
 درج کرده است

تار	بیت	شکر	صلح	محل	جوین	مکان	سرا
"	"	"	"	"	"	"	"
کلبه	کده	گوشک	کاشاء	خان	کاخ	ایوان	مشمومی
"	"	"	"	"	"	"	"
دیوار	بیوت	مسکین	مشمور	محال	امکین	امکنه	قبیله
"	"	"	"	"	"	"	"
خانان	دودمان	خاتواده	تیلخانه	قباصل	عجیان	شخصیت	عنت
"	"	"	"	"	"	"	"
ونب	اتم	تاشیم	خطا	خپینه	جرم	جریه	سینه
"	"	"	"	"	"	"	"
موسوق	موز	وزر	بزه	مجناح	خوبت	ذوب	جرام
"	"	"	"	"	"	"	"
پنجایات	سینیات	حطیات	اودار	عاصی	مجرم	آرم	آشیم
"	"	"	"	"	"	"	"
موسوم	مذب	حائب	جانی	حسرات	جنات	سجنیق	فلاخن
"	"	"	"	"	"	"	"
غالیط	سده	چرکین	رقین	ومن	زبل	رکوت	سکین
"	"	"	"	"	"	"	"
آبکم	لال	کلیل	گنگ	بکم	خزطه	خزطه	گندم
"	"	"	"	"	"	"	"

در بعضی موارد به دلیل اشتباه در کتب دیگر
 این نامها را اصلاح کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل اینکه
 این نامها در کتب دیگر
 به صورت دیگری آمده است
 این نامها را به صورت
 اصلی خود درج کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل
 اینکه این نامها در کتب
 دیگر به صورت دیگری
 آمده است این نامها را
 به صورت اصلی خود
 درج کرده است
 در بعضی موارد به دلیل اشتباه در کتب دیگر
 این نامها را اصلاح کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل اینکه
 این نامها در کتب دیگر
 به صورت دیگری آمده است
 این نامها را به صورت
 اصلی خود درج کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل
 اینکه این نامها در کتب
 دیگر به صورت دیگری
 آمده است این نامها را
 به صورت اصلی خود
 درج کرده است

در بعضی موارد به دلیل اشتباه در کتب دیگر
 این نامها را اصلاح کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل اینکه
 این نامها در کتب دیگر
 به صورت دیگری آمده است
 این نامها را به صورت
 اصلی خود درج کرده است
 و در بعضی موارد به دلیل
 اینکه این نامها در کتب
 دیگر به صورت دیگری
 آمده است این نامها را
 به صورت اصلی خود
 درج کرده است

این کتاب در معنی کلمات است که در لغت موجود است و در این کتاب کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند

واید	غلام	کودک	طفال	صبيان	غلمان	خفاف	مخول	ذبول
"	"	"	جمع	"	"	لاغی	"	"
بزال	عجف	آسمر	حرا	سرخ	محر	دیب	سید	اِرجان
"	"	لال	"	"	جمع	لا زله لایطی	"	"
اوس	خیمه	گرگ	ویاب	تعلبه	زوباه	تعالب	حدید	آهن
"	"	"	جمع	لوری	"	جمع	لوا	"
حداد	سنگ	قین	آهنگر	خطب	خطب	خشب	میزرم	ایمیه
لوار	"	"	"	کوطی	"	"	"	"

در لغت کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند
لغات کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند
لغات کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند

فصل سیم در معنی

بجوب
بجوب
بجوب

زق	قرچله	خیک	قرب	صعیده	تراب	خاک	لولو	در
شکاب	"	"	جمع	مش	"	"	سوتی	"
مراوید	گوهر	لاکمی	ورز	مرجان	بسد	فابکه	قر	قطف
"	"	جمع	"	سونا	"	سویه	"	"
بر	بار	فواکه	آمار	افزوه	قطفون	قطف	طاقان	تالار
"	"	جمع	"	"	"	سویه چنا	"	سنداوا
چفت	ذوق	طعم	خلو	عذب	نوشین	شیرین	باغبان	کد لور
"	"	"	بیشه	"	"	"	مای	"

۶۹
صداه و در لغت کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند
لغات کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند
لغات کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند

در لغت کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند
لغات کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند
لغات کلمات را که در لغت نیستند در این کتاب آورده اند

لر بنفشه امام اسکندر
 و بنفشه نونقانی دردی
 به طبع و زودت غصه است
 و زنی با آن در طریق حکم
 غنیمت از او دانند نزد آن
 بنفشه هر که در جگر
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه نونقانی دردی

سقطر	لشکره	عقوص	مسمن	غلیظه	قوی	فرب	نومند	تمشک
"	"	"	"	"	"	"	"	"
تناور	چاق	غلاظ	آجل	وفات	مات	حمام	حقیق	جین
"	"	جمع	بوت	"	"	"	"	"
یقین	مرگ	هلاک	میت	مینته	لاشه	موتی	عکبوت	مس گبر
"	"	"	وده	"	"	جمع	کروی	"
ذباب	گس	بق	پشته	تساح	بنگ	حوت	سنگ	نون
کھی	"	بجر	"	مگر	"	بجلی	"	"
ماهی	جیان	اشماک	صفوع	عوک	کوشغ	بک	صفاروع	دیگ
"	"	"	میزک	"	"	"	جمع	مرغ
خروس	وجاجه	ناکیان	قطیغ	قطیغه	فرق	رمه	گلک	چمن
"	"	"	منده پروژ	"	"	"	"	سول
قیمت	بهاله	آشان	قیمم	متصل	ملحق	ملصق	ملزق	ملاحق
"	"	جمع	"	لا هوا	"	"	"	جمع
کلازق	ملاحق	استار	محبوب	مستعمل	بیت	ولبر	در بار	دل آرم
"	"	مشوق	"	"	"	"	"	"
دیشان	نگار	نازمن	موش	مروشن	ماهرو	ماهرخ	مهباره	گلرد
"	"	"	"	"	"	"	"	"
کلزخ	کلعدار	سمن بر	سینبر	شکرک	خوبان	جانان	مشمم	مشمقم
"	"	"	"	"	"	"	بالدار	"

بنفشه هر که در جگر
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه نونقانی دردی
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه هر که در جگر
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه نونقانی دردی
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه هر که در جگر
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه نونقانی دردی
 و زودت و غیره بنفشه

ادیت در موش و غیره
 بنفشه نونقانی دردی
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه هر که در جگر
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه نونقانی دردی
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه هر که در جگر
 و زودت و غیره بنفشه
 بنفشه نونقانی دردی
 و زودت و غیره بنفشه

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

دس	دیس	وش	چون	بمچو	ہمزگ	نظار	انخا	انشال
"	"	"	"	"	"	بج	"	"
اماتل	امثلہ	مشابہات	اعراض	اضراب	تولوت	شرح	اشخ	امائل
"	"	"	مہمپہرنا	"	ستا	"	"	بج

فصل فون معنی

ملاح	گشتیان	رود	رودبار	جوی	جویار	وجہ	فرات	سیحون
ناخا	"	ندی	"	"	"	نامندی کا	"	"
جیحون	تخت	حضیر	سفل	شیب	زیر	زیرین	پایین	پست
"	پنج	"	"	"	"	"	"	"
پستی	افرود	دون	اسفل	اسفل	اسفل	مخرف	بغی	باسی
"	"	"	نیچے زیادہ	"	بج	نازون	"	"
عاصی	میز	مہمرد	خیرہ	شموس	سرخش	بنات	عصات	اخرات
"	"	"	"	"	"	بج باغی	بج عاصی	نازانی
عدول	بغاوت	قردی	سرخشی	حافظ	حارس	صائین	حامی	واعی
"	"	"	"	نگبان	"	"	"	"
رای	واقی	یتامی	رقیب	حفیظ	ناظور	دیدبان	پاسبان	مخافظ
"	"	"	"	"	"	"	"	بج
مخفظا	رقباً	حما	احتاط	حراست	حصانت	حمایت	حیاط	وعایت
"	"	"	نگبان	"	"	"	"	"

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

در معنی کمال و کمالی است
در معنی کمال و کمالی است

سینه

بوی سینه اول و دهن

بوی سینه ثانی و بوی سینه

بوی سینه ثالث و بوی سینه

بوی سینه رابع و بوی سینه

بوی سینه خامس و بوی سینه

بوی سینه ششم و بوی سینه

بطون	ناق	سره	جنب	بما	جنب	محصره	میان	هنگامه
جمع	برنجی توڑی	"	پسلی	"	"	"	"	"
شش	رسته	تپه	طال	کبک	جگر	بعده	شکسته	کوش
په پیڑا	"	سی	"	کلچو	"	از روی	"	"
مغازه	خشاخه	روده	امگا	آخشا	زهره	مراره	صفرا	تلخه
ازوی	"	"	جمع	"	"	"	پت	"
مره	قلب	خاطر	ضمیر	فؤاد	جان	بال	درون	قلوب
"	دل	"	"	"	"	"	"	جمع
خواط	ضامز	افیده	ذکر	قضیه	آینه	آلت	خرزله	کیر
"	"	"	شرگاه مرد	"	"	"	"	"
وجه	حشفت	احلیل	خصیه	امین	خرج	بضع	قبل	مقبل
"	سردر	سولخ ذکر	خایه	"	شرگاه زن	"	"	"
کس	فروج	دوبر	میرز	مقعد	سفره	گون	مبارز	مقاعد
"	"	جمع	"	"	"	"	جمع	"
میشانه	قانه	موسی با	کفل	سرن	ورگه	فخذ	گنلگاه	پستوزان
بگنا	پیرو	بال بزناک	چوزا	"	"	ران	"	پیدا
رکبه	زانو	رکبات	ساق	کعب	نشالنگ	عقب	پاشنه	رجل
گننا	"	جمع	پندلی	"	"	اروی	"	پاژان

بوی سینه اول و دهن
بوی سینه ثانی و بوی سینه
بوی سینه ثالث و بوی سینه
بوی سینه رابع و بوی سینه
بوی سینه خامس و بوی سینه
بوی سینه ششم و بوی سینه

بوی سینه هفتم و بوی سینه
بوی سینه هشتم و بوی سینه
بوی سینه نهم و بوی سینه
بوی سینه دهم و بوی سینه
بوی سینه یازدهم و بوی سینه
بوی سینه دوازدهم و بوی سینه

بوی سینه اول و دهن
بوی سینه ثانی و بوی سینه
بوی سینه ثالث و بوی سینه
بوی سینه رابع و بوی سینه
بوی سینه خامس و بوی سینه
بوی سینه ششم و بوی سینه

بوی سینه هفتم و بوی سینه
بوی سینه هشتم و بوی سینه
بوی سینه نهم و بوی سینه
بوی سینه دهم و بوی سینه
بوی سینه یازدهم و بوی سینه
بوی سینه دوازدهم و بوی سینه

فصل اول در بیان اسما
 در این کتاب اسما را به سبب آنکه از جهت بیان معنی و احوال و اسرار و عادات و آداب و عقاید و غیره از آنجا که در این کتاب مذکور است در این فصل بیان کرده است.

فصل دوم در بیان اسما
 در این کتاب اسما را به سبب آنکه از جهت بیان معنی و احوال و اسرار و عادات و آداب و عقاید و غیره از آنجا که در این کتاب مذکور است در این فصل بیان کرده است.

پای	کفت پا	خطوه	گام	خطوات	حصر	جلد	ادیم	ایام
"	"	قدم	"	جمع	چرا	"	"	"
چرم	پوست	جلود	مخم	لحوم	دم	خون	دما	عظم
"	"	جمع	گوشت	جمع	هو	"	جمع	هژی
استخوان	عظام	عصبیه	پی	عصب	عصاب	عروق	عروق	عروق
"	جمع	پشما	"	جمع	"	رگ	جمع	نام رگ
شریان	صافن	بالیق	سردو	هفت اندام	"	شراین	عضای رگیه	"
"	"	"	"	ایست	"	جمع	دل و دماغ و جگر	"

باب دوم در متحد اللفظ و مختلف المعنی

فصل الف

آب	آب	آب	آب	آب	آب	آب	آب	آموزگار
پانی	عزت	رونق	خوبی	چکان چک	تیزی تیغ	طرز	روش	اوستاد
آموزگار	آهوله	آهوه	آبتلا	آبتلا	آبراه	ابراه	ابراه	ابراه
شاگرد	هرن	عیب	آزما	گرفاهونا	ادا کرنا	بیز ابرهنا	پاک هونا	اچکارنا
آبتلا	ابراه	آبتر	آبتر	آبتر	آبتر	اطلاق	اطلاق	اطلاق
ظاهرنا	پیدکرنا	دم بریده	نام نام	بی فرزند	جاری کرنا	خاص کرنا	بیت چلنا	کنا
آقران	آقران	آقران	آقران	آقران	آقران	آقران	آقران	آقران
همران	زودیکان	همراهمان	بت کنا	بت کنا	بت کنا	بت کانا	بت کانا	بت کانا

فصل اول در بیان اسما
 در این کتاب اسما را به سبب آنکه از جهت بیان معنی و احوال و اسرار و عادات و آداب و عقاید و غیره از آنجا که در این کتاب مذکور است در این فصل بیان کرده است.

فصل دوم در بیان اسما
 در این کتاب اسما را به سبب آنکه از جهت بیان معنی و احوال و اسرار و عادات و آداب و عقاید و غیره از آنجا که در این کتاب مذکور است در این فصل بیان کرده است.

فصل ثانی در بیان معنی کلمات غریبه
 ترکیب و تزیین غلام نیز در آید و در
 زبان اولیای دولت کوفت کوفت
 زبانی است که در میان
 زبانی است که در میان
 زبانی است که در میان

تولا	تاش	تاش	تاش	تاش	تاش	تاش	تاش	تاش	تاش
صاحب	یار	شربک	غلام	بهرنا	تبار	تبار	تبار	تبار	تبار
تازی	تازی	تازی	تازی	تازی	تازی	تازی	تازی	تازی	تازی
زبان عربی	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب	گور اعراب
توطیه	توطیه	توطیه	توطیه	توطیه	توطیه	توطیه	توطیه	توطیه	توطیه
پاهل کرنا	تسید عا	پچهانا	مهاو کرنا	کام اچا کرنا	کام اچا کرنا	کام اچا کرنا	کام اچا کرنا	کام اچا کرنا	کام اچا کرنا
بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز	بچهیز
اسباب برده	اسباب رس	بزرگی	زینت	فائده	طبع	طبع	طبع	طبع	طبع
	ریشال	ریشال	ریشال	ریشال	ریشال	ریشال	ریشال	ریشال	ریشال
	تصویر	فرمان بادشا	بهر کرنا	سختی کرنا	سختی کرنا	سختی کرنا	سختی کرنا	سختی کرنا	سختی کرنا

فصل ثانی مشتمل									
قرالله	قر	قر	قر	قر	قر	قر	قر	قر	قر
میره	باردخت	مال	زر	فرزند	جمع	شمار	شمار	شمار	شمار
ثبت	ثبت	ثبت	ثبت	ثبت	ثبت	ثبت	ثبت	ثبت	ثبت
قرار	گهنا	جنت	مرد معتبر	کھا گیا	دو کرده	عالم زمین	عالم زمین	عالم زمین	عالم زمین
تغور	تغور	تغور	تغور	تغور	تغور	تغور	تغور	تغور	تغور
جمع	بیل	برج فلک	مضبوط	خوب	غلیظ	بیت مال	بیت مال	بیت مال	بیت مال

تولید کجا ز فانی...
 پاهل کرنا...
 بچهیز...
 اسباب برده...
 قرالله...
 میره...
 مثبت...
 قرار...
 تغور...
 جمع...
 قرالله...
 میره...
 مثبت...
 قرار...
 تغور...
 جمع...

فصل ثانی در بیان معنی کلمات غریبه
 ترکیب و تزیین غلام نیز در آید و در
 زبان اولیای دولت کوفت کوفت
 زبانی است که در میان
 زبانی است که در میان
 زبانی است که در میان

تولید کجا ز فانی...
 پاهل کرنا...
 بچهیز...
 اسباب برده...
 قرالله...
 میره...
 مثبت...
 قرار...
 تغور...
 جمع...

دستور دفتر دال مصلحت
 سرکار داروغه دال مصلحت
 قاعد دوازدهمین روز
 نخست اجازت دوزخ
 در بیجا حسنه را
 دستان بجای کتاب
 و جلال خانی سرور
 از انفا نازند در
 رستم کمال اوردند
 دغل خلیفه
 و بیغی کار حلیفه
 دماغه دال مصلحت

بران مصلحت
 دال مصلحت
 بیغی خون و دغاوی
 بنیغی نفس و دغ
 افسون و ذوب دگر
 جوهره نکال از آب و
 زبان پادشاه و خور
 دوزخ و وقت و ران
 بیان در مصلحت
 در دست مصلحت

خس	خس	خس	خساره	خساره	خساره	خسته	خسته	خسته
زخمی	نکسته	مفس	نقصان	هلاکی	گرایی	خاشاک	بیغ باریک	کاه خوشبو
خس	خس	خس	خس	خس	خس	خلیفه	خلیفه	خلیفه
خس	خس	خس	خس	خس	خس	دلی عهد	قائم مقام	

فصل دال مصلحت

دستور	دستور	دستور	دستور	دستور	دستور	دستور	دستور	دستور
تافرن	قاعد	آئین	رحمت	اجازت	وزیر	امیر	کر	دستان
دستان	دستان	دستان	دستان	دغل غم	دغل	دغل	دغل	دستان
سرود	نغمه	افسانه	کر	کر	جلد	سکار	جلد	دغاباز
دغل	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم
بکھونا	خون	نفس	افسون	زیب	کر	گھونٹ	تھوڑا	بسته
دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دومان	دومان	دوم
غور	بو	تیزی تھی	ہنگام	دق	بروائی	سست	خضبناک	زیب
دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم	دوم
خوشادی	کر	جلد	نقاره	دہل	آواز نقاره	برج	هلاکی	دلزل
دوم	دوم	دوم	دوم	دود	دود	دود	دود	دود
غصہ	عذاب	نقاره	دھوان	کیرا	سوا	غیر	تھوڑا	زادیک
دون	دون	دون	دون	دونان	دار	دار	دار	دار
پنج	خیر	خیس	سہ	بیج	سولی	سگر	شستر	دخت

در دال مصلحت
 و چاروسا و کر و جلد
 بیغی نقاره و دمل و
 آواز نقاره و دغ
 تھادی نقار و دیگ
 در دال مصلحت
 عذاب
 دوزخ و وقت و ران
 بیان در مصلحت
 در دست مصلحت

دوزخ و وقت و ران
 بیان در مصلحت
 در دست مصلحت
 دوزخ و وقت و ران
 بیان در مصلحت
 در دست مصلحت

تغییر در صورت و رنگ صورت
تغییر در طبع و مزاج
تغییر در قوت و ضعف
تغییر در عصب و اعصاب
تغییر در کبد و معده
تغییر در ریه و قلب
تغییر در کلیه و مثانه
تغییر در کلسیم و فسفر
تغییر در آهن و پتاسیم
تغییر در کربن و نیتروژن
تغییر در اکسیژن و هیدروژن

ضمیر	ضمیر	ضمیر	ضمیر	ضمیر	ضمیر	ضمیر	ضمیر
اندوئل	پوشیده	بجید	ایذا	نقصان	زاراری	عاجزی	اندما
			ضمیر	صندیر			
			بیار	لاعنه			

فصل طای ممله

طزارحه	طزار	طزار	طظن	طظن	طظن	طظن	طظن
تیز زبان	دزدو	گره بر	نیزه ملزنا	عجیبی کنا	پاک	پاک کتده	پاک کتده
طیبت	طیبت	طاق	طاق	طاق	طاق	طاق	طاق
خوش طبعی	حلال هونا	خمیده	عواب	جامه	تها	تام دخت	طبعیت
طبع	طبع	طرح	طرح	طرح	طرح	طرح	طرح
سکه	نقش	دانا	دور کزا	تام کزا	نمونه	عادت نو	نقاشی
طرح	طرف	طرف	طرف	طرف	طریق	طریق	طریق
فروغن بزور	کنار	جانب	انگ	صه	روش	زهب	ناز
طنز	طنز	طوق	طوق	طوق	طبرخون	طبرخون	طبرخون
رمز	طنه	حالت	گردن بند	حلقه	بید سرخ	چوب سرخ	مسدول رخ
طیب	طیب	طیب	طیب	طیب	طیب	طیب	طیب
خوش	پاک هونا	خوش طبعی	خون جین	حاض هونا	جامع	نام بت	نام دیو

فصل طای مجمه

تغییر در طبع و مزاج
تغییر در قوت و ضعف
تغییر در عصب و اعصاب
تغییر در کبد و معده
تغییر در ریه و قلب
تغییر در کلیه و مثانه
تغییر در کلسیم و فسفر
تغییر در آهن و پتاسیم
تغییر در کربن و نیتروژن
تغییر در اکسیژن و هیدروژن

تغییر در طبع و مزاج
تغییر در قوت و ضعف
تغییر در عصب و اعصاب
تغییر در کبد و معده
تغییر در ریه و قلب
تغییر در کلیه و مثانه
تغییر در کلسیم و فسفر
تغییر در آهن و پتاسیم
تغییر در کربن و نیتروژن
تغییر در اکسیژن و هیدروژن

تغییر در طبع و مزاج
تغییر در قوت و ضعف
تغییر در عصب و اعصاب
تغییر در کبد و معده
تغییر در ریه و قلب
تغییر در کلیه و مثانه
تغییر در کلسیم و فسفر
تغییر در آهن و پتاسیم
تغییر در کربن و نیتروژن
تغییر در اکسیژن و هیدروژن

عِشْرَةَ اِسْمٍ بِاَلِ كَا لِمَا تَقَالُ كَالنَّارِ وَتُرْتَبَعُ فِي مَقَامِ عِشْرِينَ كَمَا فِي جَمْعِ عِشْرِينَ وَتُرْتَبَعُ فِي مَقَامِ عِشْرِينَ كَمَا فِي جَمْعِ عِشْرِينَ

عَرْصَةٌ	ميدان	عَرْصَةٌ	عَرْصَةٌ	عَرْصَةٌ	عَرْصَةٌ	عَرْصَةٌ	عَرْصَةٌ
عَرْصَةٌ	عِشْرَةٌ	عِشْرَةٌ	عِشْرَةٌ	عِشْرَةٌ	عِشْرَةٌ	عِشْرَةٌ	عِشْرَةٌ
عَقَابٌ	جمع	عَقَابٌ	عَقَابٌ	عَقَابٌ	عَقَابٌ	عَقَابٌ	عَقَابٌ
عَيْنٌ	مال	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ
عَيْنٌ	شخص	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ
		عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ	عَيْنٌ

فصل غین مجهم

غَرَابٌ	غَرَابٌ	غَرَابٌ	غَرَابٌ	غَرَابٌ	غَرَابٌ	غَرَابٌ	غَرَابٌ
غَرَامٌ	غَرَامٌ	غَرَامٌ	غَرَامٌ	غَرَامٌ	غَرَامٌ	غَرَامٌ	غَرَامٌ
غَلٌّ	غَلٌّ	غَلٌّ	غَلٌّ	غَلٌّ	غَلٌّ	غَلٌّ	غَلٌّ

عِشْرَةٌ اِسْمٌ بِاَلِ كَا لِمَا تَقَالُ كَالنَّارِ وَتُرْتَبَعُ فِي مَقَامِ عِشْرِينَ كَمَا فِي جَمْعِ عِشْرِينَ وَتُرْتَبَعُ فِي مَقَامِ عِشْرِينَ كَمَا فِي جَمْعِ عِشْرِينَ

عِشْرَةٌ اِسْمٌ بِاَلِ كَا لِمَا تَقَالُ كَالنَّارِ وَتُرْتَبَعُ فِي مَقَامِ عِشْرِينَ كَمَا فِي جَمْعِ عِشْرِينَ وَتُرْتَبَعُ فِي مَقَامِ عِشْرِينَ كَمَا فِي جَمْعِ عِشْرِينَ

متبلغ	محب	محب	محب	محب	محب	محب	محب	محب	محب
بسیار	جواب بده	قبول کننده	برابر	رو برو	آزاد کننده	نویسنده	کتاب تصاویر	گودزی	مربوع
مژمن	مژمن	مژمن	مژمن	مژمن	مژمن	مژمن	مژمن	مژمن	مژمن
بای مانده	پرانا	نگاره	دست	بیابش کننده	عقب حلیه	نام دجال	مس کرنا	جماع کرنا	مژمن
مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل	مشجیل
صال	چلگر	سجیل	پنا	چاپینه کی	ذهب	دین	آمین	جای ناز	مشجیل
مصلی	معامت	معام	معام	معام	معام	معام	معام	معام	معام
عیدگاه	پوشیده	ازعا	جابرگشت	آخرت	قبول کننده	متوجه	موجب	مبارک	معام
میتون	مهر	مهر	ماه	ماه	مهرزبان	مهرزبان	مهرزبان	مهرزبان	مهرزبان
بندر	مجت	آفتاب	چاند	چاند	دیندار	حاکم	پادشاه	سبقت کرنا	مهرزبان
مبادرت	مبادرت	مانا	مانا	مانا	مستایل	مستایل	مستایل	مستایل	مستایل
جلدی کرنا	دلی کرنا	ماند	تحقیق	شاید	صاحبیت	صاحبانه	صاحبانه	نویسنده	مستایل
مشرسم	مشرسم	مشن	مشن	مشن	مشن	مشن	مشن	مشن	مشن
رسم کننده	صاحب سم	پشت	استوار	جاسی بند	سخت	عبارت کتاب	مشرسم	مشرسم	مشرسم
مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف
پادری	دین گیر	جایزه	جایزه	جایزه	جایزه	جایزه	جایزه	جایزه	مشراف
مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف	مشراف
فون پادشاه	پرودان	حکم	مهرزبان	مردت	اعانت	مخبات	مخبات	مخبات	مخبات
مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب
مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب	مخراب

۱۰۹

این کتاب در دسترس است و در صورت نیاز می توانید آن را از کتابخانه های عمومی یا خصوصی تهیه کنید. این کتاب در دسترس است و در صورت نیاز می توانید آن را از کتابخانه های عمومی یا خصوصی تهیه کنید. این کتاب در دسترس است و در صورت نیاز می توانید آن را از کتابخانه های عمومی یا خصوصی تهیه کنید.

این کتاب در دسترس است و در صورت نیاز می توانید آن را از کتابخانه های عمومی یا خصوصی تهیه کنید. این کتاب در دسترس است و در صورت نیاز می توانید آن را از کتابخانه های عمومی یا خصوصی تهیه کنید. این کتاب در دسترس است و در صورت نیاز می توانید آن را از کتابخانه های عمومی یا خصوصی تهیه کنید.

بازار نقیضه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
کلمه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
بازار نقیضه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
کلمه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند

تیسر	یورسن	یورسن	یورسن	یقین	یقین	یساول	یساول	یساول
اذکر	کوتج	جلدی	حله	موت	بیشه	چوبدار	نقیب	میزرک
یا	یا	یا	یا	یا	یا	یا	یا	یا
بالمی	تشیبی	مغولی	فاعلی	شکلی	لیاقتی	مصدری	خطابی	نسبتی
یا	یا	یا	یا	یا	یا	یا	یا	یا
نزاریه	مقداری	تختیری	تغیبی	استراری	تخصیصی	تکیری	توصیفی	وصدتی

باب سوم در مختلف اللفظ و مختلف المعنی

فصل الف

آشیانه	آزیت	آباریق	آبریق	آسال	آشب	آمروز	آسامی	آسم
گهونلا	خرگوش	جمع	چھاگل	آج کابرس	آج کی رتا	آج کادون	ناھا	نام
آهک	آمرو	آفانخ	آتشگیر	آزدرگر	آزرن	آرزانی	آرزان	آخیل
چون	جام	پاکلی بجابی	چھا	آته وولا	نام غله	ستائی	ستا	نام پرده
آخذ	آندوه	آماده	آصطک	آهتام	آراب	آرب	آوخار	آستفراغ
ینا	مطهاہوا	تیار	آوازدر	غخواری	جمع	حاجت	ذخیره کرنا	تر
آثبات	آسقاط	آفاوہ	آخراط	آستود	آستعفا	آرابچی	آدینہ	آخبار
آثابت کرنا	آگرانا	فائزہ دینا	لیجانا	مارسیاہ	فکر کی چھوٹا	کارٹیان	جمعہ	خبر دینا

بازار نقیضه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
کلمه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
بازار نقیضه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
کلمه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند

بازار نقیضه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
کلمه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
بازار نقیضه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند
کلمه ای که در این روزها در بازارها می‌فروشند

این کتب در کتابخانه جامع علمیه مشهد کتب خطی است
 در فهرست کتب خطی این کتابخانه درج شده است
 شماره ثبت کتابخانه: ۱۱۱۱۱۱
 شماره ثبت کتاب: ۱۱۱۱۱۱

المقام	ابرار	اغنون	ارغون	ارغن	اباحت	استفسا	اقتباس	ایفا
دلین	نیکوکاران	نام ساز			جواز کرنا	پوچنا	نورچنا	دفا کرنا
ایخراج	ایخراج	ایقناط	اینکه	اربع	اربعه	تربع	العین	افق
داخل کرنا	سکانا	بیدار کرنا	اینست	چهار	ایضا	چوترا حصه	چالیس	کناره آسمان
آفاق	ایدر	التفات	آئین	اقتناس	استیناف			
جمع	ایجا	اکوری گاه	طرز	شکار کرنا	از سر گرفتن			

فصل بای عربی و فارسی

بیمضه	بوتیمار	بوم	بقال	بطی	باقله	بنوامش	بنوت	بیدانجر
اندا	بگلا	اتو	بنیا	دیر کرنا	بکر	مونگ	برنا بونا	ارندلی
باونجات	بصل	بواواز	برگه	برگزین	بواب	بروارچه	باویان	بلا و مرده
بگین	پیاز	بوجار	حومن	پت جهر	در بان	جان فروش	سوف	بجلانوا
پسباسه	برگ شعل	بادفر	بشهرچه	بطنج	باد مشرط	بجیل الله	بابزن	بخ
جو تری	پان	پهرکی	نای هرادی	خر بزه	هوا ملوق	معاف	سرخ	گنده دین
بل الله	بدرقه	برومی	بزله	پریت	برایا	بنوت	بساط	بطانه
تری	راهبر	آدم خلی	سوغوش	خلق	خلایق	شیانی کرنا	فرش	استر
بیل	بکاول	بلاق	بیدق	برودت	بیم سکه	ببول	برارت	برز حله
بمکاو ترا	دارونه	نقه	بیاده	سروی	بخت	نفسه	چینی	بسیار
برص	برمه	برستون	بسنل	بسمله	بصیرت	بصارت	بصائر	بصیره
کوره	فاندی	پاکر	نبرج	بسم الله کرنا	بینایی دل	بینایی کرنا	جمع	بینا

این کتب در کتابخانه جامع علمیه مشهد کتب خطی است
 در فهرست کتب خطی این کتابخانه درج شده است
 شماره ثبت کتابخانه: ۱۱۱۱۱۱
 شماره ثبت کتاب: ۱۱۱۱۱۱

بسیار کتب خطی در این کتابخانه موجود است
 که در فهرست کتب خطی این کتابخانه درج شده است
 شماره ثبت کتابخانه: ۱۱۱۱۱۱
 شماره ثبت کتاب: ۱۱۱۱۱۱

این کتب در کتابخانه جامع علمیه مشهد کتب خطی است
 در فهرست کتب خطی این کتابخانه درج شده است
 شماره ثبت کتابخانه: ۱۱۱۱۱۱
 شماره ثبت کتاب: ۱۱۱۱۱۱

این کتب در کتابخانه جامع علمیه مشهد کتب خطی است
 در فهرست کتب خطی این کتابخانه درج شده است
 شماره ثبت کتابخانه: ۱۱۱۱۱۱
 شماره ثبت کتاب: ۱۱۱۱۱۱

خاک	خارجی	حلت	حُرمت	حافی	حرق	حلب	حرف	حومان
جوهر تراش	سنگ کزبالا	طال هونا	حام هونا	برهنبا	سوزن	دود و تازد	پشه	بی نصیبی
حرب	جنگله	حسب	حصیر	حرارت	مخچه	حلاوت	حصیر بینه	حشبه
هتیار	پچپرکت	موانق	بوربا	گرمی	درجک	شپونی	کراته کزیز	دست هتادال
حلق و عقد	حقال	خاکدیده	خمیم	حمیت	خیلوله	خوصله	حُر	حلاق
کولن باذینا	باربره ازندا	خوبیا	آب گرم	غیرت	عائل هونا	معدومغ	آزاد	حجام
حزبه	حفظ	حیدما	حیوانات	حادی	حجاز	حبط	حبوط	حبوط
دسته کاغذ	انزاین	هر کجا	جانداران	احاطه کزبالا	ملک عرب و مک	بالل	ایضا	ایضا

فصل خای مجمه

خرطوم	خرموش	خرمن	خوشه	خرطین	خردل	خرم	خیابان	خریف
سوز	گوش	کھلا	بُخا	کیچا	رائی	گولی	کیاری	خران
خیاط	خچال	خصل	خرمزه	خاوتره	خاقین	خازن	خزین	خاوت
درزی	پازیب	سرک	کوزی	شرق منوب	شرق منوب	خوابچی	باطل	تستانی
خسوف	خرامان	خرام	خسک	خسک	خمول	خضاب	خسطه	خطمی
پازگین	خوش شمار	"	دین بین	لوکرو	گنای	دسه	پاره زمین	گل خرد
خقاش	خفت	خفتان	خفتک	خرق عادت	خاکشی	خاشی	خاشن	خشان
شپر	سوزه	پلنه	تالی	کرامات	خوبجان	خیات کزبالا	سوزه دور	
خفت	خمار	خمار	خون بنا	خمیس	خمیس	خمیس	خمیس	خمیسین
کاسیدی	خومسار	دانی	دین	پنجشنبه	پانچ	ایضا	پانچوان حصه	پچاس

فصل خای مجمه
 درختی است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان

فصل خای مجمه
 درختی است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان

فصل خای مجمه
 درختی است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان

فصل خای مجمه
 درختی است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان
 و در کوهستان است که در کوهستان

ذخائر	ذوق	ذو خاتمه	ذراقت	ذوباب	ذو القطار	ذو اسرار	ذو اسرار	ذو اسرار
جمع ذخیره	بچال	زهر قاتل	تیز زبانی	صاحب عقل	تاج حضرت علی	تاج حضرت علی	تاج حضرت علی	تاج حضرت علی
ذو اسرار	ذو فنون	ذو اسرار	ذو اسرار	ذو اسرار	ذو اسرار	ذو اسرار	ذو اسرار	ذو اسرار
صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار	صاحب اسرار
فصل ای مهله								
راقی	راسو	رانبه	رامگان	راجحه	راجله	راشی	رمان	رزنگ
افسونگر	نیول	مهر پری	مفت	بو	سوار سی	شروشهندو	انار	دختر انگور
رقیة	رؤین	رؤیانه	راکد	راکب	راجل	رطلنه	رکن فتیق	رخت
منتر	پچرس	خواب دیکنا	آب استاد	سوار	پیاده	پیاده نیم آثار	باز صفا کوهن	زلزله
رخیم	رمجان	رخبه	رغام	ربقه	رویفت	رغاف	ربیع	رطوب
شکار کرنا	زیادتی	هچک پون پنا	نگدر	حلقه زری	دو سوار یک پا	خون بینی	بهار	تری
رضض	رهن	رابلی	رابطه	رابیه	رامی	ریا	رباب	رزنگه
چهورنا	گرو	آب جاری	علا	زمین بند	تیر انداز	سود	نام ساز	بچه سار
رنام	رشد	رشف	رشم	رفاقت	راهمن	رماق	رشیانیت	رینگون
نقاش	راه پست پانا	چوسنا	برکس	همراهی	گروه بندی	آغاز بلوغ	زهر سرایان	حادثه درگا
روپسی	رضنه	رازق	رزاق	رزاق	رسد	رضاع	رضاعت	رضیع
زن بکار	چاک سوار	رزن دهنده	ایضا	یک مذهبنا	جنس غد	شیر خاکی	ایضا	شیر خوار
	رحدات	رطب	رمد	رجویست	رضوان	ریان	رمص	
	سستی	پند کجور	بجاری چشم	ردی	دار و درخت	سیراب	چرک چشم	

۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰

۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰

در این کتاب کلمات عربی و فارسی که در لغت‌ها آمده است را جمع کرده است و در هر کلمه معنی آن را در فارسی و عربی آورده است و در بعضی کلمات معنی آن را در لغت‌ها نداشتند و در این کتاب آورده است و در بعضی کلمات معنی آن را در لغت‌ها نداشتند و در این کتاب آورده است

فصل کاف عربی و فارسی

کرم شتاب	کردار	کل	کوز بزرگه	کشینیز	کوره	کرزه	کوس	کسوف
کرم جگنو	عمل	گنج	کو همبر	هصیا	بجی	بجیرا	نقاره	سویچ گین
گدزی	گذا	کثیف	کاریز	کیلین	کوبه	کینار	کنار	کنار
چین	چنان	تیره	جوی آب	پره	سول	گود	کناره	بیر
کلنگ	کلند	کلف	کلوخ کوب	کفاره	کفور	کفران	کرم سبیله	کرباس
"	گدالی	بحاین	سوکری	یرک گناه	ایضا	ناتسری	کرم ابریشم	کهای
گورک	گورز	گونار	گون فسا	کارز	کوخ	گلنچه	کلیم	گلکس
برادر رضاع	گوزه	گوشه	دینا	"	جھو پزی	کچ	سنگلو	تبه
کاهن	کساد	کاسد	کنجاره	کیتال	کھول	کسل	کوسقرچی	کوسه
غیب گم	کساج	کساج	کھلی	پسایند	ایضا	مرد نیم عمر	اندھا اندھا	مرد به ریش
گرگین	گرداب	گیرودار	گورخر	گرگس	کابله	گورنشا	گورنشا	گورنشا
صاحب خاش	جنور	حکومت	بجلی گدھا	گم	بچه والی	بج	بندگی	گندک سرخ
گوزن	گوش خورده	گرامه	گردا علی	گردباله	گوز	گردچوب	گردن	گاومیش
باره سنگا	سنا هوا	سام	لنو	گوله	گاجر	سپاری	گیندا	جینس
گرانی	گران	گوساله	گنجر	گلگون	گلار	گرگینه	گردگان	گران
منگانی	نگا	بچه گاؤ	صاحب خزان	چکسه	نخای سمار	پوستین	انرود	شیر
			گذا	گپ				
			گفتار بیوده	گپ				

کلمات فارسی است از لغت عربی که در این کتاب آورده است و در بعضی کلمات معنی آن را در لغت‌ها نداشتند و در این کتاب آورده است و در بعضی کلمات معنی آن را در لغت‌ها نداشتند و در این کتاب آورده است

در این کتاب کلمات عربی و فارسی که در لغت‌ها آمده است را جمع کرده است و در هر کلمه معنی آن را در فارسی و عربی آورده است و در بعضی کلمات معنی آن را در لغت‌ها نداشتند و در این کتاب آورده است و در بعضی کلمات معنی آن را در لغت‌ها نداشتند و در این کتاب آورده است

فصل لام

لاش	لاوق	لاط	لاط	لاط	لاط	لاط	لاط
تن مرده	گزنه	پنانه	کاه درخت	بانا	چکله دا	رضائی	سپاهی
لغت	لغت و نشر	لغیف	لورده	کومعه	کوح	کوشان	کوزینه
زبان هر قوم	پیشانی کوهن	پیشا هوا	بادام	ملاست کنا	تختی	پیش کوزی	طواسی بادام
لینق	لینف	لوش	کولی	ربانله	لا ابالی	لبده	لبنان
صورت دروات	ایضا	آلودگی	کهنی	پیوسی	بله پروا	مال بست	نام کوه
	لحن	لیوس	لوطی	لات	لان		
	آواز نوازیز	بیه غیرت	اغلام باز	نام بت	خان زنبور		

فصل میم

موس	مکحل	مضغه	موشکی	موشکی	موشکی	موشکی	موشکی
کیاگر	سرمدانی	بکوه گشت	گهری	جمشود	آرد	لاکه	نمک
مقرض	ممنون	معالقه	مشکور	مشابها	مشکو فنی	مشکو	مشکو
قنبلی	احسان مند	گمان	شکر کبابی	فرز کنا	مراهوا	ترجان	مالک کام
مشغله	مخلوط	مستثنی	مستوی	مردمی	میسافت	مستار	مسهل
خبردار	ملا هوا	جدا کیا گیا	تمام گزده	مروت	دوری	بیخ آهنی	جلاب
مفون	معدن	معضوم	مغیلمان	مشفق	مششار	مکانه	مکسان
مخوف	کان	بیکانه	بول	گزرگاه	آزه	باج مشکورنا	چوری

Handwritten marginal notes in Persian script, including the word 'کلمه' (word) and various definitions and examples related to the vocabulary in the table.

در این کتاب کلماتی که در لغت‌ها نیستند و در کتب دیگر هم نمانده اند و در کتب لغت هم نمانده اند و در کتب لغت هم نمانده اند

مُسْتَمْسِي	مُسْتَعِد	مُسْتَفَاد	مُسْتَعِج	مُسْتَح	مُسْتَحْت	مُسْتَاهِت	مُسْتَالَت	مُسْتَمْسِي
نام رنگاگیا	آباد	فایده ییگیا	بهره ییگیا	تبدیل شکل	پیشش	مشارکت	چاپنا	نام رنگاگیا
مُسْتَعَار	مِسْكَ	مَسَام	مُسْتَفْرَق	مُسْتَوَاجِبَه	مُسْتَمْسِن	مُسْتَعَار	مُسْتَعِير	عاریت ییگیا
عاریت ییگیا	مشک	سوراخکاران	ذو باهوا	روبرو	انت گیزه	نشا آور	عاریت چینه	عاریت ییگیا
مُسْتَلَم	مُسْتَفِئِل	مِصْبَاح	مُسْتَفِئِل	مَشَام	مُسْتَبَك	مُسْتَاع	مُسْتَاكَلَت	باور رنگاگیا
باور رنگاگیا	مشغول	چراغ	مشغول	جا قوت نا	جالی	مشرك	هم شکل هپنا	باور رنگاگیا
مُسْتَحْفَاف	مِضْرَاب	مِطْعُون	مِضْرَاب	مِصْرَع	مُخَارِج	مُخْرَج	مُصَابِحَت	قرآن مجید
قرآن مجید	جمع	طعمه ییگیا	جمع	یک پرت	جمع	جای خروج	جمع	قرآن مجید
مُسْتَعِث	مَعَادِث	مُعْتَمِد	مَعَاشِرَة	مُعَارِثَت	مُعْرَب	مُعْتَمِدَا	مُعْتَمِدَة	فریادرس
فریادرس	آخرت	مستبر	دنیا	با هم زدگانی کرنا	اعبا ییگیا	با وجود نهی	جای گمان	فریادرس
مِعْمَار	مِعْطَرِي	مِعْطَبَة	مِعْطَرِي	مِعْطَرَة	مِعْطَرَف	مِعْطَش	مِعْطَشَت	معمار
معماری	تست کننده	بریده شده	اشرفی	خود آهنگی	اقرار کننده	جمع	زندگانی	معماری
مِعْقَرَة	مِنَادِي	مِعْكَب	مِنَاشَة	مِعْكَوِين	مِعْكَوِين	مِعْقَل	مِقْيَاس	پوشه ییگیا
پوشه ییگیا	نداننده	گروه سواران	عصا	رات دن	نور	جای قتل	آلا اندازه	پوشه ییگیا
مِعْوَود	مِعْجَات	مِعْجَام	مِعْجَم	مِعْجَب	مِعْوَادَة	مِعْوَين	مِعْوَيد	معوود
معوود	جمع	ایضا	ام عظیم	همین ناک	هموزن	گرودار	پیدا کننده	معوود
مِعْثَرَة	مِعْجُون	مِعْجَرَة	مِعْجَب	مِعْجَب	مِعْجَبِي	مِعْجَبِي	مِعْجَبِي	معماری
معماری	پوشیده شده	پهلو	پاک ییگیا	پاک ییگیا	پاک ییگیا	پاک ییگیا	جمع	معماری
مِعْزَاب	مِعْزَاب	مِعْزَاب	مِعْزَاب	مِعْزَاب	مِعْزَاب	مِعْزَاب	مِعْزَاب	معماری
معماری	آرزو حال	ترازو	معماری	معماری	معماری	معماری	معماری	معماری

در این کتاب کلماتی که در لغت‌ها نیستند و در کتب دیگر هم نمانده اند و در کتب لغت هم نمانده اند و در کتب لغت هم نمانده اند

در این کتاب کلماتی که در لغت‌ها نیستند و در کتب دیگر هم نمانده اند و در کتب لغت هم نمانده اند و در کتب لغت هم نمانده اند

بسم الله الرحمن الرحيم

فارس و در زبان فارسی

زبان عربی و در لغت عربی

اصول و در لغت عربی

توضیح و در لغت عربی

معنی و در لغت عربی

نِزَارَان	نَظَر	نَاگووار	نَاشی	نَاسی	نَبَاسِئِلَه	نَزَادَه	نَزَل	نِیَاسِیَا
بیننده	نگاه	بزمزه	پیدا شده	زمنش کند	کفن چور	اصیل	ضیافت	کمال فریفتن
نَضَلَه	نَضُول	نَضَال	نَعَامَه	نَفَاس	نَفِیس	نَفَاس	نَفْسِ اَبَاة	نَقَب
پیکان تیر	جمع	ایضا	شتر مرغ	زنگی	جزیرا نایب	جمع	غناش طبیعت	سوراخ
نَقْض	نَوَاطِئ	نِهَالِیْنَه	نِیَمُوش	نِیْمُشْکَر	نَاثِبَه	نَوَاطِئ	نَاظُورَه	نَبَاهَت
تورا	تخم خرمای	تولک	بشنو	سویچ	حادثه	جمع	مشقوه	خبر داری
نَبُوت	نَبِیْن	نَبَاة	نَبَا	نَبِیْن	نَبَاوَت	نَبُوت	نَبُوت	نَبُوت
پیغمبری	بر بودار	خبر	ایضا	چهره	تری	زنده هونا	ناراض هونا	زن ناراض
نَض	نَضُوص	نَضِیْف	نَوَاب	نَهْنی	نَعُوْظ	نَعَاخ	نَاوَر	نِیَار
آیت قرآن	جمع	خادم	بکجاست	منه کرنا	استادگی ذکر	پودینه	کیاب	حاجت
نَاوَج	نَرْجِس	نَرْجِسْکَلَا	نَسِیَه	نَمُوج	نَفْسُ الْاَمَر	نَمِیرَه	نَمْرُک	نَقِیر
نیزه کوچک	دخت زگیس	زخمی زگیس	اُدحار	نمونه	حقیقت کار	آب شیرین	آم	پوست تخم خما
			شَخَاع	نِفْت	نِفْط			
			حرام مغز	قسمی از روغن	ایضا			
فصل او								
وَجِبُ الْوُجُوْد	وُجُوْد	وَحْی	وَرَاب	وَحِید	وَام	وَسْط	وَاثْرُوْن	وَاثْرُوْن
ذات برای کما	هستی	پیغام خدا	بخشنده	یگانه	قرض	در میان	اثر	برگشته
مَنَزِلَتِیْنِ مَلُوْکِیْنِ اَیْمَانِیْنِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ اَلْمَلَاَئِکَهِ								

توضیح و در لغت عربی
معنی و در لغت عربی
اصول و در لغت عربی
زبان عربی و در لغت عربی
فارس و در زبان فارسی
بسم الله الرحمن الرحيم

توضیح و در لغت عربی
معنی و در لغت عربی
اصول و در لغت عربی
زبان عربی و در لغت عربی
فارس و در زبان فارسی
بسم الله الرحمن الرحيم

باغ های موهوبی جانی با نام شاه
 حاجت بخش و موهوب
 کمان دار ساد و موهوب
 نقاشی درامی و موهوب
 قلم و کلام و موهوب
 نوادگی و موهوب
 دانش و موهوب
 بی بی و موهوب
 برادر و موهوب
 برادر و موهوب

داریت	والا قدر	و برله	و شایخ	و ترعه	و طرعه	و حصول	و قاضی	و لیمه
یرات گزیده	بلند مرتبه	پشم شتر	بار	طاق	حاجت	پهونجا	بے شری	حمام و روی
و کشتی	و سنده	و جج	و جج	و صدت	و ولایت	و دالکج	و ستم	و ستمت
جانر صحرایی	شیخ جوی	رود	دینک	تسائی	امانت	جمع	داغ	ایضا
و سیم	و عیدیه	و قحیه	و وزن	و شاق	و شل	و فنی	و قایق	و هین گله
داغدار	و عده بد	بے شرم	قول	خدمتگار	آب اندک	موافق	اجار	کند
و سق	و شهن	و جج	و چیز	و نخیل	و هیمه	و وزارت	و وزیر	و فر
بارشتر	مستی	نوش آتش	نقصر	بجنگ	دردزه	وزیری	وزیری	بارخو

فصل های هوز

مادم اللہ	میل	ماون	مہوب	مہم	مہراز	مہنا	مہرب	مہنگ
مکالموت	الایچی	اوکل	هواچنا	دحانا	بجیدی	ایجا	گریزده	پرده دری
مہر آینه	ملاهل	مہانا	مہنگ	مہممه	مہنگت	مہنوز	مہوام	مہیولا
ابته	زهر قاتل	تحقیق	مہوزن	آوار شیر	گنده	تاحال	مہرات الارض	ماده ہرگز
مہر بزم	مہنی	مہل	مہان	مہر اول	مہر لہ	مہر لفت	مہر بزم	مہر لہ
خادم آتشکده	خوشگوار	مہوانک	نام زیز فزون	فوج پیشین شکر	مہر زده لا	سازھو	مہر بزم	مہر لہ

باغ های موهوبی جانی با نام شاه
 حاجت بخش و موهوب
 کمان دار ساد و موهوب
 نقاشی درامی و موهوب
 قلم و کلام و موهوب
 نوادگی و موهوب
 دانش و موهوب
 بی بی و موهوب
 برادر و موهوب
 برادر و موهوب

باغ های موهوبی جانی با نام شاه
 حاجت بخش و موهوب
 کمان دار ساد و موهوب
 نقاشی درامی و موهوب
 قلم و کلام و موهوب
 نوادگی و موهوب
 دانش و موهوب
 بی بی و موهوب
 برادر و موهوب
 برادر و موهوب

باغ های موهوبی جانی با نام شاه
 حاجت بخش و موهوب
 کمان دار ساد و موهوب
 نقاشی درامی و موهوب
 قلم و کلام و موهوب
 نوادگی و موهوب
 دانش و موهوب
 بی بی و موهوب
 برادر و موهوب
 برادر و موهوب

لفظین ساج غلظت

نوع تیز که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

ماله	هزاره	هزاره	هزاره	هزاره	هزاره	هزاره	هزاره
خرمن ماه	بطلان خون	گر بیگی	خبرباش	ایضا	بیهوده گوی	بیل	هزار
فصل یای تحتانی							
یاره	یزک	یزکار	یا آهنی	یبوست	یمیس	یتیم	یحورث
کنگن	فوج تلاوه	سزار فوج تلاوه	وای فوس	خشکی	خشک	طلح بچ پر	گورخر
یسارت	یسر	یله	یا آسا	یادگار	یار غار	یثرب	یاس
تو آگری	آسانی	شبتاریک	قل	تشان	یار صادق	مدینه منوره	نا ایدی
یا رخ	یا رخ	یارق	یال	یزنه	یا وگی	یابک	یحوم
بیهوده پخته	روغن	روشن	گردن	هنونی	بیهوده گوی	خراب	دود سیاه
یعسوب	یزقان	یزغانه	یزطونی	یزبصیا	یام	یلوج	یلوج
ایز بون شبد	بیاری چشم	تیز رو	دست دراز	دست روشن	کوزر جمعی	بینمبر	بینمبر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

نوع نازک که از سر

۱۳۹

فعل بفاعل میشود و فاعل هم می بود و مسند و مسند الیه بودن خاصه هم است نه خاصه فعل و حرف
 نه مسند باشد و نه مسند الیه زیرا که معنی حرف در لغت طرف است و طرف جانب و کناره را می گویند
 پس حرف در کلام بطرف واقع میشود اگر چه در اول کلام یا وسط آن در آید چرا که حرف مقصود بالذات
 نیست بخلاف اسم و فعل که مقصود بالذات اند پس کلام متخصر شد میان دو اسم و یا فعل و اسم و اما یا زید
 و یا عمر و که مرکب از حرف ندا و اسم منادی است و حقیقت میخوانم زید را و میبسم عمر و را بود فعل مرکب است
 مفعول است بکثر است حال حذف کردن و یا حرف ندا بجای آن در آوردند یا زید و یا عمر و شد پس
 ترکیبش از فعل و اسم است نه از حرف و اسم و اسم است که معنیش مستقل باشد و در معنی یکی از ازمنه ثلاثه
 یافته نشود که آن ماضی و حال و استقبال است چون زید و عمر و آمدن و رفتن و فعل آنست که معنیش
 نیز مستقل باشد لیکن یکی از ازمنه ثلاثه در موجود بود چون آمد و می آید و خواهد آمد و حرف آنست که معنیش
 مستقل نباشد و بدون انضمام کلمه دیگر دلالت بر معنی خود نکند چنانکه برود و از مادامیکه با او کلمه دیگر
 آمیخته نشود معنیش حاصل نگردد ای مخاطب ازان فاعله تامه حاصل نمی آید مثلاً زید بر سپه سوار شد
 و عمر و در خانه نشسته است و من از وی نزدیک ام اگر گفته شود معنیش حاصل گردد پس حرف انضمام
 کلمه محتاج است بخلاف اسم و فعل که محتاج نیست معنی هر یک از اسم و فعل جز و جمله میشود بخلاف حرف
 که آن جز و جمله واقع نمیشود و مگر بط میانی کلام بغیر حرف صورت نمیند و پس حرف را بط میانی دو کلمه
 یا زیاده ازان می باشد و مراد از جز و جز و تام است نه ناقص و اسم بر دو نوع است جامد و مشتق اما جامد که
 مشتق و مشتق منه باشد یعنی آن از دیگری و دیگر ازان بر آورده نشود چون زید و عمر و روز و شب و رخ
 و زرد و مانند آن مشتق بخلاف این بود چون آینه و زنده و آمدن و رفتن و فعل نیز بر دو گونه است
 لازم و متعدی اما لازم آنست که فعل بفاعل تمام شود و مفعول نرسد و متعدی آنست که فعل از فاعل
 در گذرد و مفعول برسد و فعل لازم همیشه معروف میباشد و فعل متعدی معروف و مجهول هر دو می بود
 اما معروف آنکه نسبت فعل بفاعل باشد و مجهول آنکه نسبت فعل بمفعول بود و هر یکی از این معروف
 و مجهول نیز بر دو قسم است اثبات و نفی اما اثبات آنکه فعل از فاعل صادر شود و نفی بر عکس این بر مثال کلمه

زید آمد و کتاب آورد و نیاورد و کتاب آورد و شد و نیاورد و شد و فعل را فاعل ضمیر مست زید را که
 فعل غیر فاعل بظهور ضمیر سد و از عدم بوجود نیگراید و فاعل اسمیست که بعد فعل مذکور شود لفظاً یا تقدیراً
 و قیام فعل با و باشد اما لفظاً چون آمد زید و اما تقدیراً چون زید آمد چه در ثانی فعل ضمیر مستتر منسوب است
 و ضمیر مستتر فاعل ارجح بسوی زید و هر اسمیکه فعل خود مقدم باشد از ابتدا گویند نه فاعل و اگر فاعل
 گفتن باعتبار مرجع ضمیر فعل مجازست و حقیقت و مفعول اسم چیز نیست که فعل فاعل بر آن چیز واقع شود
 چون زید عمر آورد و تقدیم مفعول بر فعل فاعل مجازست چون زید عمر آورد و زید عمر و زید عمر و زید عمر
 اول جمله فعلیه است و مثال ثانی جمله اسمیه و بیان آن در اقسام جمله خواهد آمد انشاء الله تعالی و فاعل بود
 نوع مست ظاهراً و ضمیر و ضمیر نیز بر دو قسم است مستتر و بارز و ضمیر مستتر فقط در احد غائب و واحد امر حاضر
 و نسبی حاضر میباشد چون آمد می آید و خواهد آمد و میاورد و باقی پنج صیغه ضمیر بارزی آید و ضمیر جمع غائب
 نون ساکن و ال موقوف چون آمدند می آیند و خواهند آمد و ضمیر واحد حاضر باری معروف چون آمدی و
 می آئی و خواهی آمد و ضمیر جمع حاضر باری مجهول و ال موقوف چون آمدید می آید و خواهید آمد و ضمیر
 واحد کلمه فقط میم ساکن چون آمد می آیم و خواهیم آمد و ضمیر جمع متکلم باری مجهول میم موقوف چون آمدیم
 می آئیم و خواهیم آمد پس جمیع صیغهای افعال فارسی باعتبار ضمائر مذکور ششست و فارسی که در لغت
 یکسانست برای تشبیه صیغه علیحده موضوع نیست و صیغه جمع جهت تشبیه و جمع مشترک استعمل است چون
 خواهند که مثبت رسانی سازند فقط حرف نون نهی در اول صیغه اثبات در آید نهی گرد و مثالشان لا در لغت
 و ضمائر بر دو نوع است متصله و منفصله اما متصله آنکه بغیر اتصال کلمه علیحده استعمل نشود و آن ضمائر بارزه مرقومه است
 اما منفصله بخلاف این بود و آن نیست احد غائب و می جمع غائب ایشان و شان چند ضمیر جمع حاضر شامل و حکم جمع متکلم

ع
 ص
 ک
 ر
 د
 م
 ج
 ن
 آن بود

قاعده دوم در بیان تعریف و ترتیب بنای صیغها از

مصادر و اشتقاق صیغ از صیغ

مصدر اسمیست که از و افعال باضی و مضارع و امر و نسبی و اسم فاعل و اسم مفعول غیر مشتق میشوند

نقص مصدر

تعلق دارد و با آوردن لفظی در اول مضارع ساخته میشود چون می پردازد تا آخر و استقبال آنکه بران
 استقبال تعلق دارد و با آوردن لفظ خواهد در اول ماضی مطلق ساخته میشود چون خواهد پرداخت تا آخر و امر
 آنکه کسی را بکاری حکم کند و با آوردن حرف بای موصوفه و اول مضارع ساخته میشود چون پردازد پردازد پرداز
 پردازد پردازم پردازیم و آنکه کسی را از کاری باز دارد و منع کند و با آوردن حرف نمن نمی و اول صیغه مضارع
 غائب متکلم و سیم مفتوح و اول صیغه مضارع حاضر ساخته میشود چون پردازد پردازد پردازد پردازید
 پردازم پردازید و در صیغه واحدا حاضر و نمی حاضر ضمیر مخاطب مدام مستتر میباشد و نیز بعضی امر حاضر از
 واحد غائب مضارع ساخته میشود بجز علامت مضارع و آن دال و فتح تا قبل دال است چون پردازد
 از پردازد و نگار نماید و نمی حاضر از امر حاضر ساخته میشود بزیادتی سیم مفتوح در اولش چون پردازد از پردازد
 و تمامی از نهای و بای که در مضارع باشد در امر حاضر و نمی حاضر ساکن میماند و حذف آن یا نیز جار بست
 و امر ماضی آنکه دلالت کند بر دوم و اتم را در زمان استقبال و با آوردن لفظی در اول واحدا حاضر ساخته
 میشود چون می پرداز می پرداز می پرداز و لفظ باش و لفظ باش در آخر صیغه واحدا ماضی مطلق مفید است
 امر ماضی میشود چون پرداخته باش و نموده باش و همچنان لفظی در اول ماضی مطلق و های مخفی و لفظ
 باشد در آخر و افاده معنی امر ماضی مینماید چون می پرداخته باش می نموده باشد تا آخر و صیغه محالیه آنست که
 دلالت کند بر نیات فاعل و با آوردن الف و نون در آخر واحدا حاضر ساخته میشود چون پردازد و آن خندان
 آمد و عمر و مالان و گریان رفت و بگرافقان و خیزان گریخت و هم فاعل قیاسی است که دلالت کند بر کنند
 فعل و صیغه اش موافق قیاس و کثیر الوقوع باشد از جهت او را قیاسی نامند و آن واحدا حاضر ساخته
 میشود با آوردن نون ساکن موال همله مفتوح و های مخفی در آخر و می چون پردازنده و نماینده و هر یک قبل
 نون هم فاعل باشد با جمع ساکنین مستح و کسره داده میشود زیرا که آخر واحدا حاضر ساکن می بود و نون
 هم فاعل نیز ساکن می باشد پس دو ساکن جمع می شوند اگر ساکن اول سا حرکت فتحه یا کسره دهند تلفظ
 محال باشد و اگر ثانی را حرکت دهند فعیل و غیر فصیح بود بنابراین اول ما فتحه باعتبار خفت و کسره باعتبار
 اول میخواستند هر که فتحه آخفت حرکات و کسره در هر یک ساکن اول است چنانچه در کتب صرفیه و نحویه

چون آموزانیدن از آموز و آویر و آویدن از آویر و آوین مصدر مصدرا ثانی تعدیه نیز میگویند بر یک مصدر
شعری را باز متعدی میگردانند و آوین مصدر نیز صیغهای معدوم و مجهول بهمان دستور مسطور برمی آیند

قاعده سوم در بیان بنای مضارع

تعریفش سابق گذشت اما آنکه مضارع را از مصدر بنامی سازند علامت مضارع را که در آخر دل است
و فتح ماقبل دل است بعد حذف علامت مصدری آنند و بعضی حروف مصدر را تغییر و تبدیل می نمایند
و آنکه آنرا از صحنی مطلق بنامیکند اگر در آخر آن حرف تالی فوقانی باشد باعتبار قرب تخرج بدل جمله بدل
میسازند و اگر دل باشد بحال میگذرانند و ماقبل دل نسخ میدهند و بعضی حروف مصدر را اسقاط و بدل
و از یاد میکنند تا شش باضی مطلق نگردد و چنانکه پرواز از پروختن و پرداخت و کشد از کشیدن و کشید
و آید از آمدن و آمد و زنا از زدن و زد چه در مضارع این صیغها اگر تغییری راه نیابد التباس آن باضی مطلق
باینها میشود آله و مرجع این هر دو فریق واحدست لیکن اختلاف فقط در ماضیست و حرف فیکه ماقبل
علامت مصدری باشند و تغییر میگردند سوای این یازده حروف حرفی دیگر یافته نشود مگر تالی شدن آن
از درجه اعتبار اسقاط است بیانش خواهد آمد انشاء الله تعالی و آن حروف اینست الف و حا و را و وا و
و شین و شین و فا و شم و نون و وا و و یا پس حرفی ازین حروف یازده گانه که ماقبل علامت مصدر باشد
در مضارع متغیر میگردد و بحدت یا بدل گشته و بحال می بود چنانکه آورده از آوردن و بود از بودن مانند آنکه
و غیر آن را و وا و نون باقی ماند و تبدیلی همان راه نیافته از جهت عدم التباس آن باضی مطلق چه
ماضی مطلق بکون ماقبل دل میباشد و مضارع ففتح آن بود و گاهی ازین حروف مذکوره در مضارع
زیاده هم میسازند برای دفع التباس مثلاً زنا از زدن که در آن نون زیاده گردند و گرنه التباس آن بهنجا
مطلق که درست میشد اما الف اگر ماقبل علامت مصدر باشد در مضارع بیفتد چون او فتد و فتد و فتد
از او فتاد و فتادون و فتادون و ایستد و ایستد از ایستاد و ایستادون و هند از هنداد و هندد از هندد
و گاهی بهای هموز بدل شود چون دها از دادن و گاهی بعد الف یازده گانه که در اول و آخر و

بعضی حروف مصدر را تغییر و تبدیل می نمایند
بعضی حروف مصدر را اسقاط و بدل
بعضی حروف مصدر را تغییر و تبدیل می نمایند
بعضی حروف مصدر را اسقاط و بدل
بعضی حروف مصدر را تغییر و تبدیل می نمایند
بعضی حروف مصدر را اسقاط و بدل
بعضی حروف مصدر را تغییر و تبدیل می نمایند
بعضی حروف مصدر را اسقاط و بدل

وخواند از خواندن و ماند از ماندن و ستاند از ستاندن و ورغلاند از ورغلاندن و آگند از آگندن و رواند
از رواندن و واماند از واماندن و چکاند از چکاندن و اگر او باشد بالف و یا تخمائی بدل شود چون کشاید
از کشودن و آلاید از آلودن و ساید از آسودن و نماید از نمودن و فرساید از فرسودن و ساید از سبودن
و افزاید از افزودن و فرودن و زواید از زدودن و نماید از نمودن و براید از برودن و ساید از سبودن
و آزداید از آزمودن و پالاید از پالودن و فراید از فرمودن و آماید از آمودن و بختاید از بختودن و
ساید از ستودن و گاه بی باقی ماند چون عنود از عنودن و درود از درودن و ستود از ستودن و بود از
بودن و باشد نیز آمده و او را بالف و شین معجمه بدل کردند و مضارع نبودن نیامده و اگر ایامی تخمائی باشد
بمقتد چون برد از بردن و درواز دریدن و پرداز از پردیدن و درواز درویدن و چربد از چربیدن و حرد از
چربیدن و پسند از پسندیدن و نشاند از نشاندن و باز از بازیدن و بارد از باریدن و تاز از تازیدن
و آمرز از آمرزیدن و گز از گزیدن و شکلد از شکلدن و ترکد از ترکدن و مسجد از مسجیدن و گز از گزیدن
و کفد از کفیدن و یابد از یابیدن و تابد از تابیدن و پاید از پاییدن و خاید از خاییدن و گاد از گادیدن
و گاد از گادیدن و سراید از سراییدن و اندشید از اندشیدن و سگلد از سگلدیدن و گداز از گدازیدن و آرام
از آرامیدن و آغاز از آغازیدن و رمزد از رمزدیدن و جوید از جویدن و شکبید از شکبیدن و پاشد از
پاشیدن و نامد از نامیدن و لافد از لافیدن و ارز از ارزیدن و زبید از زبیدن و زاید از زایدن و
پرشد از پرشدن و تند از تندیدن و تپد از تپیدن و لغزد از لغزدیدن و پرسد از پرسیدن و ترسد از ترسیدن
و بلد از بلدیدن و حمد از حمدیدن و چمد از چمدیدن و گداز از گدازیدن و پوشد از پوشیدن و نوشد
از نوشیدن و زارد از زاردیدن و خار از خاریدن و ستاید از ستاییدن و ورغلاند از ورغلاندن و مالد
از مالیدن و بالد از بالیدن و بالد از بالیدن و گوشد از گوشیدن و کشد از کشیدن و لیسد از لیسیدن و خورد
از خوردن و خرد از خردیدن و چرد از چردیدن و کند از کندیدن و شکوهد از شکوهدیدن و برود از برودیدن و رسد
و طلبد از طلبیدن و خمود از خمودیدن و دوشد از دوشیدن و چشد از چشدن و چسید از چسیدن و چکد
از چکیدن و جنگد از جنگیدن و نگد از نگیدن و ستهد از ستهدیدن و باشد از باشدیدن و رسد از رسیدن
و چکد از چکیدن و نگد از نگیدن و ستهد از ستهدیدن و باشد از باشدیدن و رسد از رسیدن

و خواند از خواندن و ماند از ماندن و ستاند از ستاندن و ورغلاند از ورغلاندن و آگند از آگندن و رواند
از رواندن و واماند از واماندن و چکاند از چکاندن و اگر او باشد بالف و یا تخمائی بدل شود چون کشاید
از کشودن و آلاید از آلودن و ساید از آسودن و نماید از نمودن و فرساید از فرسودن و ساید از سبودن
و افزاید از افزودن و فرودن و زواید از زدودن و نماید از نمودن و براید از برودن و ساید از سبودن
و آزداید از آزمودن و پالاید از پالودن و فراید از فرمودن و آماید از آمودن و بختاید از بختودن و
ساید از ستودن و گاه بی باقی ماند چون عنود از عنودن و درود از درودن و ستود از ستودن و بود از
بودن و باشد نیز آمده و او را بالف و شین معجمه بدل کردند و مضارع نبودن نیامده و اگر ایامی تخمائی باشد
بمقتد چون برد از بردن و درواز دریدن و پرداز از پردیدن و درواز درویدن و چربد از چربیدن و حرد از
چربیدن و پسند از پسندیدن و نشاند از نشاندن و باز از بازیدن و بارد از باریدن و تاز از تازیدن
و آمرز از آمرزیدن و گز از گزیدن و شکلد از شکلدن و ترکد از ترکدن و مسجد از مسجیدن و گز از گزیدن
و کفد از کفیدن و یابد از یابیدن و تابد از تابیدن و پاید از پاییدن و خاید از خاییدن و گاد از گادیدن
و گاد از گادیدن و سراید از سراییدن و اندشید از اندشیدن و سگلد از سگلدیدن و گداز از گدازیدن و آرام
از آرامیدن و آغاز از آغازیدن و رمزد از رمزدیدن و جوید از جویدن و شکبید از شکبیدن و پاشد از
پاشیدن و نامد از نامیدن و لافد از لافیدن و ارز از ارزیدن و زبید از زبیدن و زاید از زایدن و
پرشد از پرشدن و تند از تندیدن و تپد از تپیدن و لغزد از لغزدیدن و پرسد از پرسیدن و ترسد از ترسیدن
و بلد از بلدیدن و حمد از حمدیدن و چمد از چمدیدن و گداز از گدازیدن و پوشد از پوشیدن و نوشد
از نوشیدن و زارد از زاردیدن و خار از خاریدن و ستاید از ستاییدن و ورغلاند از ورغلاندن و مالد
از مالیدن و بالد از بالیدن و بالد از بالیدن و گوشد از گوشیدن و کشد از کشیدن و لیسد از لیسیدن و خورد
از خوردن و خرد از خردیدن و چرد از چردیدن و کند از کندیدن و شکوهد از شکوهدیدن و برود از برودیدن و رسد
و طلبد از طلبیدن و خمود از خمودیدن و دوشد از دوشیدن و چشد از چشدن و چسید از چسیدن و چکد
از چکیدن و جنگد از جنگیدن و نگد از نگیدن و ستهد از ستهدیدن و باشد از باشدیدن و رسد از رسیدن
و چکد از چکیدن و نگد از نگیدن و ستهد از ستهدیدن و باشد از باشدیدن و رسد از رسیدن

و گشت خالید پیر و این چیز با او شاید عمر گرفته باشد و زید در خانه است هست عمر غنی نیست که حاضر آئی الی آخر صغیر
و کبیر یک مصدر لازم و دیگر متعدی بطریق نمونه بیان می سازم تا تصاریف مصادر دیگر برین نظام آسان گردد

صرف صغیر مصدر لازم

پروا ختن	پروا ختم است	پروا ختم بود	پروا ختم می پروا ختم	پروا ختم باشد
پروا ختمی	پروا ختم می پروا ختم	پروا ختم خواهد پروا ختم	پروا ختم می پروا ختم	پروا ختمی

صرف صغیر مصدر متعدی

نمودن	نموده شد	نموده است	نموده شده است	نموده شده بود
نمود می نمود	نموده می شد	نموده باشد	نموده شده باشد	نموده شدی نماید
نمود خواهد نمود	نموده می شود	نموده خواهد نمود	نموده خواهد شد	نموده شود
نموده شود	نموده شو	نموده نمائند	نموده نمائند	نموده شود

صرف کبیر مصدر لازم

پروا ختن	پروا ختمند	پروا ختمی	پروا ختمید	پروا ختمیم	پروا ختمه است
پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی
پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی
پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی
پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی	پروا ختمی

کتاب در بیان ساختار کلمات و معنی آنها در لغت و صرف و نحو و معانی و در بیان معنی کلمات و در بیان معنی کلمات و در بیان معنی کلمات

فرق در میان ماضی و مضارع در مثل آورد آورد و خورد و خورد و ماند و ماند و خواند و خواند و غیر آن
 آنست که همیشه ما قبل آخر مضارع که دال ساکن است مفتوح و ما قبل آخر ماضی که تالی فوقانی موقوف
 یا دال هله موقوف است ساکن می باشد مگر جایی که سکون معتذر بود آنجا تغییر و تبدیل تفریق می سازند
 چنانکه آمد و زد و شد و بست که ما قبل آخرین هر چهار صیغه ماضی متحرک است لذا دست اما معتذر سکون در
 نزد شدن از جهت است که زد و شد کلمه ثنائی یعنی دو حرفی است اگر از اولین را ساکن نمایند ابتدا بسکون
 لازم آید و آن محالست زیرا که تلفظ ابتدا بساکن مکن نیست بنا برین در مضارع زدنون زیاده کردند از
 بر دفع التباس و در مضارع شد و او بنا بر فصاحت نیز برای رفع التباس چه مضارعش لغت شین آید
 لیکن فصیح مستعمل نیست و اما سکون در آمد اگر چه معتذر نیست چه تلفظ درینجا ممکن است لیکن فصیح غیر فصیح بود
 لهذا هم در مضارع بیای تخطائی مبدل شد و درست که ماضی مطلق شدن است بمعنی گرفتن اگر از ساکن
 کنند دال از تلفظ میفتد و دست بسکون مستعمل و فصیح نیست و چه در این صیغه ماضی مطلق صیغه دیگر از قسام
 ماضی و مضارع غیر از وقت مستعمل نشد از جهت تفسیری در آن راه نیافته بر حال خود ماند بنا برین گمان آنرا
 معتبر داشته در حروف یاد شده که ما قبل علامت مصدری باشند داخل نمودند و دست مضارع ستیدن نیز
 بمعنی گرفتن بیای تخطائی است و آن مصدر دیگر و متصرف است که اکثر صیغها از آن مشتق و مستعمل اند و فرق
 میان ساکن و موقوف آنست که موقوف را بعد ساکن و ساکن را بعد متحرک قرار داده اطلاق مینمایند
 چنانکه اسپ و کل سین و یا را ساکن پی و لام را موقوف گویند و فرق میان شین ضمیر شین حال مصدر آنست
 که ما قبل شین ضمیر و ام مفتوح و ما قبل شین حال مصدر دوام مکسوری باشد چنانچه پیش قبلش و پیشش
 پیشش و در مضارع و متعلق مضارع آوردن اقامی و او و هتقاط آیین هر دو جائز است چون آورد آورد
 و می آورد و می آرد و هر گاه که حرف بای موحده مکسوره یا تون و یا سیم نمی بر صیغه که مصدر همزه ممدوده
 یا مقصوره باشد باید همزه را بیابد سازند و الف را باقی دارند چون بیاید و بیارد و نیاید و نیارد و میاید و میارد
 و بیفتد و بیفتد و بیفگند و بیفگند و بیفکن و حذف همزه مقصوره نیز جائز باشد چون بکن و بکنند
 و بکن و بچین بای موحده مفتوحه که برای معنی باشد بر لفظ آن و این و او واقع شود جائز بود که همزه را

و مجازاً یعنی طریق نهم آمده و بفتح اول و سکون ثانی ضد بعد یعنی پیش و لغتتین بلندی زمین را منتخب و غیات و کشف الجواهر و بعض مصادیر نیز معانی مختلفه و معانی لازمی و متعدی هر دو دارند چنانچه نمون یعنی و دیکضا و دکھانا و کرنا و پردختن یعنی مشغول هونا و سوزارنا و خالی کرنا و تاختن یعنی دورنا و دورطانا و آسختن یعنی ملنا و ملانا و غیر آن بحسب قرائن عبارات و محال یکی ازان معانی مقصود و مراد بود و برای مصداق معنی اشعار بزرگان و استادان تمثیلاً در تحت قلم آمد سعدی فرماید بیت

دو صورتی گفتی کی نیستیش	نموده در آئینه همتای خویش	نظامی فرماید بیت
نایم که چون حکمرانی درست	برین حکمران آن در حکم تست	نیز او فرماید بیت
چو زدی نمود آن چنان بازی	ز روی نیامد عمتان تازی	هر سه معنی لفظ نمودن در هر بیت
حاصل است سعدی فرماید بیت	چو این کاخ دولت سپرد ختم	در روده در از تربیت ساختم
نیز اومی فرماید بیت	هر که آمد عمارتے نو ساخت	رفت منزل بدیگری پر خست

شب و روز در او و وظائف حسب ارشاد آنحضرت فیض رحبت می پردازم شاعری گوید رباعی

ما پست و بلند روزگار آن دیدم	افصل خزان و نو بهاران دیدم	در او طلب در آسیمی باقی ساخت
ما تاختن شاه سواران دیدم	سعدی فرماید بیت	نه هر جای مرکب توان تاختن
که جای سپر باید از ختن	نظامی فرماید بیت	به مردم در آسیر اگر دردی
که با آدمی خوگر است آدمی	نیز اومی فرماید بیت	خاک تو آن روز که می تخمبند

از پی همچون دل آسختند و چون بر ماضی لفظ باید و شاید و تواند بسیار اکثر جا فاعله معنی مصدر کرده و

لفظ خواهد در بعض جا بحسب فرینه چون باید داد و شاید داد و تواند داد و خواهد داد و گاهی ماضی معنی مصدر و حاصل پس مصدر مفید گردد چون کرد یعنی کردن و کردار و گفت یعنی گفتن و گفتار سعدی فرماید بیت

گفت عالم گوش جان بشنود	در نماند بگفتنش کردار	اے گفتار عالم
------------------------	-----------------------	---------------

قاعده پنجم در بیان امله و لفظ و نشرو غیره

<p>اماده عمارت از انست که فتح ما قبل الف را بکبره و الف را با بای مجهول بدل کنند جهت وزن شعر چون کتاب و کتیب و حساب و حسیب و رکاب و رکب سعدی فرمایند آیات</p>	
<p>نه هر جا که بیست خط و لغزب</p>	<p>توانی طمع کردش در کتیب</p>
<p>خداوند دیوان روز حسیب</p>	<p>بقدرت نگهدار بالا و شیب</p>
<p>وقت و شرب عمارت از انست</p>	<p>پدر رفت و پای یسر در رکب</p>
<p>که چند اشیا را بطریق اجمال بهم جمع کنند بعد از ان هر یک شی را تفصیل سازند اگر تفصیل مطابق ترتیب اجمال باشد آنرا مرتب نیز فرمودی ملاحظه</p>	
<p>بشمیر و حشر مگرد و کند</p>	<p>بروز بنزد آن یل از حسبند</p>
<p>یعنی آن یل از حسبند بشمیر برید را</p>	<p>یلان را سر و سینه و پا و دست</p>
<p>و بنحی دیگر در سینه را و بگزشت پارا و بکند به بست دست را و اگر تفصیل بر عکس ترتیب اجمال باشد آنرا معکوس ترتیب نامند شعری گویند</p>	
<p>رست بگویم الف و لام و کم</p>	<p>آن دهن و زلف و قد سقیم</p>
<p>یعنی قدر مانند الف و زلف مانند لام و دهن مانند سیم است و اگر تفصیل غیر ازین نوعین مذکورین باشد آنرا لغت و نشر غیر مرتب خوانند مثال غیر مرتب لا حید شعرا</p>	
<p>افروختن و سوختن و جامه دیدن</p>	<p>یعنی شمع افروختن و پروانه سوختن و گل جامه دیدن از من آخوت</p>
<p>و بداند که هشت حرف مخصوص بزبان عربیت و در فارسی نیایند مگر بخوف التباس کلمه کلاه دیگر چون صد بصاد و ممله معیش عدد معروف که باندی نلو گویند و سد بسین ممله معیش حدت اگر سرد را بسین ممله بنویسند التباس آن بسدی آید همچنان دیگر الفاظ و آن هشت حروف اینست شرف الدین علی گوید قطعه</p>	
<p>تا نیا موزی نباشی اندرین معنی معاف</p>	<p>هشت حرف است آنکه اندر فارسی ناید همی</p>
<p>ثا و حا و صا و ضا و طا و ظا و عین و قاف</p>	<p>بشنوا ز من تا کدام است آن حروف یاد گیر</p>
<p>و چهار حرف مخصوص بزبان پارسیست یعنی نیایند الا بیدل چنانکه کلام را بجام و چین بسین میخوانند</p>	
<p>سَمَّا وَقَعَ فِي الْحَدِيثِ الصَّحِيحِ أَنَّهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَاحْتِجَابَهُ وَسَأَلُوا طَلَبُوا الْعِلْمَ وَتَوَبَّ الْعَرَبِيُّ</p>	
<p>حرف مخصوص پارسی شد چار</p>	<p>یعنی طلب کنید علم را اگر چه باشد در چین آن چهار حرف نیست الا بیدل نظر</p>

از شرح کتب مشهور

لعل اجمال بگردان و سکون بجزایر می آید و در کتب کلام

در کتب مشهور است

در کتب مشهور است

تی و حتی تژی و گان ای مختار در کلام عرب بغیر بدل نشود هیچ گاه مشتقل

قاعده ششم در بیان ضافت

باید دانست که در استن قواعد اصناف نیز از جمله ضروریات و لوازمات فارسیست که بدون آن کلام مربوط و مستحسن نبوده و سوامی زبان عربی و فارسی در هیچ زبان یافته نمی شود چه فصیح ترین زبانها زبان عربی است من بعد زبان فارسی بعد از آن زبان اردو که مخلوط زبان عربی و فارسی باشد و ضافت از قبیل علم نحوست و در عربی مضاف الیه مجروری باشد و در فارسی مضاف مجروری بود و اصناف نسبتی است میان و چیز و آن بر دو نوع است معنویه و لفظیه اما معنویه آنکه در مضاف الیه حرفی از حروف ثلثه مقدر می باشد و آن در عربی لام و من و می است و در فارسی برای و از و در و اصناف بمعنی برای جایی باشد که مضاف الیه از جنس مضاف ظرف است و واقع نشود چون غلام زید و کنیز عمر و معنی غلام برای زید و کنیز برای عمر و که ملک آنهاست و معنی از جایی باشد که مضاف الیه جنس مضاف بود چون انگشتری طلا و پایی یاقوت یعنی انگشتری از طلا و پایی یاقوت و معنی در جایی باشد که مضاف الیه ظرف مضاف واقع شود چون بیداری شب و هوشیاری خانه یعنی بیداری در شب و هوشیاری خانه چنانچه

خلیفه شاه محمد علیه الرحمه فرمایند **باز آئی که در سوز و گدازم بینی** | **بیداری شبهای درازم بینی**

و اما لفظیه آنکه لفظی لفظی دیگر بغیر تقدیر حرفی از حروف مذکوره مضاف گردد و اصناف در فارسی بر چهار قسم است بیانی و وصفی و تشبیهی و استعاره اما اصناف بیانی آنست که مضاف الیه بیان مضاف واقع شود چون روز جمعه و درخت خرما و قرص خورشید و سطح فلک و طوق زرین و حلقه سیمین و درین اصناف فائده اختصاص است چه اصناف عام بسوی خاص فائده خصوصیت می بخشد و کسر مضاف را کسر اضافی نامند و اما اصناف وصفی آنست که مضاف الیه صفت مضاف بود چون روی زیبا و مردم دانا و خوی زشت و سخن درشت و زهر قاتل و آدم قاتل و کسر موصوف را کسر اضافی خوانند و اما اصناف تشبیهی آنست که تشبیه بعد تشبیه مذکور شود و تشبیه عبارتست از مشابهت چیزی بچیزی در وصفیت

چون صندوق سینه و تاوک خذنگ و حجر علم و کوه علم و گل رخسار و شربت موصلت و آتش مهاجرت
یعنی سینه مانند صندوق خذنگ مانند تاوک و علم مانند دریا و علم مانند کوه و رخسار مانند گل و موصلت مانند
شربت و مهاجرت مانند آتش است و مضاف را مشبه به و مضاف الیه را مشبه و کسر مشبه به را کسر مشبه
گویند و اما اضافه استعاره آنست که بعد مستعار ذکر استعاره کنند و استعاره عبارت است از عاریت
آوردن چیزی برای چیزی بعلت تشبیه چون کنار جهان و چشم آسمان و سر هوش و قدم فکر و دست
غم و پاشی الم مضاف را مستعار و مضاف الیه را مستعار له و انسان را مستعار منه تعبیر نمایند زیرا که جهان
و آسمان و غیر آن را شخص قرار داده کنار چشم و غیره را از انسان برای آنها عاریت آورند و کسر مستعار
را کسر استعاره نامند و اضافه استعاره گاهی فائده تعریف بخشد اگر اضافه نکره بسوی معرف باشد چون سپ
زید و پیل عمرو و گاهی فائده تخصیص دهد اگر اضافه نکره بسوی نکره واقع شود چون غلام مرد و کبیر زن
وزین سپ و عمار می فیل و کجاوه شتر و کوه سمیت که غیر معین باشد و معروف بهم معین بود و گاهی فائده
لیاقت و قابلیت می نماید چون مرد کار و مرد میدان یعنی مرد لائق کار و قابل میدان است و گاهی فائده
معنی دانیست میکند چون اسکندر فیلقوس و ارسطوی لقو ماجش یعنی اسکندر فرزند فیلقوس و ارسطو فرزند
لقو ماجش که وزیر اسکندر و پدش استا و او بود چنانچه حضرت مولانا نظام الدین گنجوی علیه الرحمه فرمایند
قلب اندر اسکندر فیلقوس | جناحی بر آراشته چون عروس | آئی اسکندر ابن فیلقوس اگر
در آخر مضاف های مختفی باشد اضافه آن بخط مختفی می شود نه بهای مختفی چنانکه گریه عاشق خنده معشوق
و بنده چالاک و غیر آن و خط مختفی که عبارت از همزه است قائم مقام های مختفی می باشد و در جمیع قسام
اضافه آخر جزو اول را کسر واجب و لازم است و هر گاه که مضاف متعدد باشد کسر مضاف آخر هم
کفایت کند چنانچه سپ فیل و شتر و گا و گو سپند زید و خانه و بلغ و زراعت و چاه و آگیر عمر و هر گاه بعد
موصوف و وصفت یازده واقع شود کسر اول همه را کافی باشد چنانکه صاحب شفق مهربان قدس
و خداوند مردم شناس روشن قیاس فیض بخش فیض رسان دور ویش حق گزین حق بین رفیق تند خو عبس جو
حضرت محمد علیه الرحمه فرمایند | خداوند بخشنده و دستگیر | کریم خطاب بخش پوزش پذیر

مع
بسیر
در
از
سبب
بشده
غنی
نوعی
ان
نیز
وصف
درست
چون
از
این
می
نماید
نماید
نوعی
از
این

و گاهی مضاف الیه و صفت را مقدم بر مضاف و موصوف نمایند آخر هر دور را موقوف خوانند فرین
 را قلب اصناف مانند چنانچه فیلخانه و شترخانه و عالم شاه و جهان شاه و فریه اسپ ای خان فیل
 و خانه شتر و شاه عالم و شاه جهان و اسپ فریه و حضرت مولانا نظامی علیه الرحمه فرمایند
 خدایا جهان پادشائی تر است | ز ما خدمت آید خدائی تر است | آئی پادشاهی جهان تر است

خاتمه در بیان معانی حروف منسوده و مرکبه و ترکیب
 عبارت و اعداد حروف تہجی و معانی کلمات ابعاد

الف برای چند معانی آیات الف رابطه و آن میان دو اسم و دو فعل که از یک جنس باشد واقع شود یعنی
 پاییدانماید چون و نام و شبها شب و سر و سر و لبالب و واد و واد و واد و واد و یعنی دم بدم و شب شب و سر سر

و لب پر لب و دو بر دو و بر و بر و سعدی علیه الرحمه فرمایند
 و اگر مخ بنیند دم در کشند
 و الف دعا چون باد از بودن و کنا و از کردن و شواد از شدن و گردان

از گردانیدن و رسانا و از رسانیدن سعدی علیه الرحمه فرمایند
 ز ملکت پراگندگی دور باد | جهان آفرین بر تو رحمت گناہ

و الف عطف و آن میان دو اسم و دو فعل که غیر متجانس باشد در آید و معنی و او عطف پیدا نماید چون تبار و
 و تکاپو و سراپا و تکاد و یعنی شب در روز و تک و پو و سر و پا و تک و دو و جامی علیه الرحمه فرمایند

چو یوسف هم نشین شد باز اینجا | شبار روزی قرین شد باز اینجا
 مگاپوی ترکان و غوغای عام | تا شاکنان بر در و کوی و بام

سناوی بیاید معنی ای پیدا سازد چون لاد و جانا و اگر پادشاه یعنی ای دل و ای جان و ای کریم ای شاه
 عبد الوہاب السنوی گوید
 جهان را جان و جان اچار سازد | پناه آستان عاجز نواز

فایده
 کلمات

و آلف اندک برای حسن کلام آید و در معنی دخلی ندارد چون گفتا و رفتا بمعنی گفت رفت جافظه فرمایند
دلدار گفتا گیتی گفتم دعا گوی شما عزم کجا داری بگو گفتم سر کوی شما یعنی دلدار گفت و در ویشیا و سلطانیا

معنی درویشی و سلطانی خاقانی گوید **میت** بد اسلطانیا کورا بود ریخ دل آشوبی
خوشادرویشیا کورا بود عیش تن آسائی

و بسیار خوش و آلف بد صوت که برای درازی آواز است و در آخر الفاظ آید معنی دروغ نمائی پیدا کند و اکثر
دجل تا سفت بیاید چون واحسرا و اندامتا جامی فرمایند **میت** در یغای ای فلک با من چه کردی

رساند سی آفتابم را بزودی و آلف فاعلیت که در آخر واحد حاضر بیاید معنی هم فاعل پیدا سازد
چون گویا و جویا و دانا و نایبیا بمعنی گونیده و جوینده و داننده و بیننده و آلف مصدر که در آخر کلمه آید معنی مصدر
نمای چون فراخا و ژرفا بمعنی فراخ بودن ژرف بودن و آلف تسمیه که بمعنی قسم در آید چون جفا و بر بمعنی قسم

حق و قسم بر سعدی فرمایند **میت** آتشا که با عقوبت نوزخ برابر است رفتن بیای بروی همسایه در شب

و بای موصده گاهی بیای عجمی بدل شود چون تب و شب و شاپور و شاپور و بقابل شود چون بان زفا
و زبانه و زفانه و گاهی بوا و چون آب و آو و خواب و خوا و نبرد و نورد و گاهی بیم چون غیب و غم بمعنی اند
انگور و زانبر برای تحسین کلمه آید و در معنی دخلی ندارد کسور خوانده شود اگر در سر لفظ مفتوح یا کسور آید و در مضموم
بود چون برفت و گرفت و برود و بگیرد و بگیرد و بگفت و بخورد و بگیرد و بخورد و بکن و بخوان و
گاهی مفتوح هم خوانده میشود چون بجز و بغیر و بجهت و از مشرق تا مغرب رفته و از روم تا هند سیر کرد و بانی
که برای معنی باشد مدام مفتوح بود چون بجانه او رفته و بگوشش او گفتم و بروی او نگاه کردم و بمعنی بر

در آید جامی فرمایند **میت** تویی کاسب کارم ساز کردی در نعمت برویم باز کردی

و بمعنی قسم دبا چون بجدای کریم همچنان خواهیم کرد و بمعنی برای بیاید چون بخاطر شما آدم و بدیدار او رفته
یعنی برای خاطر شما آدم و بدیدار او رفته سعدی فرمایند **میت** هر که آمد عمارتی نو ساخت

رفت منزل پذیرگی پرخت و بمعنی ابتدا و شروع می آید چنانکه سعدی علیه السلام فرمایند **میت**
بنام جانان آفرین حکیم سخن بر زبان آفرین و بمعنی را که علامت مفعول است

تج

می در آید چون نید بمر و گفت که چنین کمن یعنی عمرو و گفت نظامی فرماییت		اگر بای پیل مست و اگر بر سر
بهر یک تو دادی ضعیفی و دور	یعنی هر یک اتو دادی قوی یعنی تا که برای نهایت بیاید بعدی فرماییت	
ز مشرق مغرب مه و آفتاب	روان کرد و گستر دیتی بر آب	یعنی از مشرق تا مغرب و بجای
اصفاق آید چون دست بدست و قدم بقدم و سر بر سر و برای استعانت می آید چون نوشتن بقلم و سر بر سر		
و شیخ و بای فارسی بقابل شود چون پیل و فیل و سپید و سفید و گو سپند و گو سفند و بای نازی چون		
تپ و تب و تاب و تاب قنای فوقانی برای خطاب در آخر کلمه آمده قطع اضافه استاد ابوالفتح رونق		
استاد انوری گوید بر ماعی	رویت بیای حسن و علت جان	زلفت عنبر صدف هین در دستان
ابروستی چنین پنیانی هواج	گرداب بلا غنغبت و شیمت طوفان	یعنی روی تو دریای حسن تا آخر
و گاهی افاده معنی مفعولیت در حافظ فرماید		
یعنی بی سجاد و رکین کن گرت پیر معان گوید		
یعنی اگر تر پیر معان گوید و گاهی معنی خود آید حافظ فرماید		
معصر ع لطف باشد که نبوتی از گدا باروت		
یعنی اگر روی خود را از گدا پوشیده کنی لطف باشد		
و گاهی بدل شود چون توت و تودوبت و بوزر تشت و زردشت و کت خدا و کد خدا و کت آنو		
و کد بانو قنای مشتبه مخصوص بزبان عربیت در پارسی نیاید لهذا نشان فرود گذارشته شد و حیم نازی تنای		
فوقانی بدل شود چون تاراج و تارات خاقانی گوید عیبت		
بر فرق مزارش از کرامات		
تا تار نیمه سر و تارات		
و گاهی بزای فارسی ابدال یابد چون کج و کژ و کجدم و کژدم و بردا		
عربی چون رجه و رزه یعنی طناب که بران جامه با پارچه بپندازند و بپندی لگنی گویند و تبین معجم چون		
کلاج و کاش و کجاف پارسی چون اسخشیج و آخشیک و پنج و بنگ و جم پارسی برای استفهام آید چون سنج		
و چه بخوری سدی فرماییت	چه کردی که در زده رام تو شد	لگین سعادت بنام تو شد
و نیز اومی سسر ماییت	چه دیدی درین کشور از خوب و بد	بگو ای نگونام نیکو سرشت
جای علیة الرحمه فرماییت	اگر شاهی ترا آخر چه نام ست	و گر ماهی ترا منزل کدام ست
و برای استفهام نفی می آید و آن استفهام انکاری باشد چنانچه میگویند که فلان چه میداند و چه چیز است		

باز

باز

باز

یعنی هیچ نمی دانند و هیچ چیز نیست سعدی علیه الرحمه فرماید طبیعت		چه کم کرددای صد فرزند تو
ز قدر طبیعت بر گاه سخی	ای هیچ کم نشود و برای مساوات آید سعدی فرماید طبیعت	
چو آهنگ رفتن کند جان پاک	چو بر تخت مردن چه بر روی خاک	یعنی بر روی خاک در تخت من
هر دو برابرست و برای عظیم آید چنانچه میگویند که فلان چه مردم ست ای مرد بزرگست و چه قدرست خدمت ای قدرت او بسیار عظیمست و برای تصغیر آید چون باغچه و طاقچه و کوهچه ای باغ خود و غیره و برای تحقیر محل تاسف و حسرت در آید و معنی در دو غمناکی پیدا نماید جامی فرماید طبیعت		
درینغای فلک با من چه کردی	رساندی آفتابم را بر روی	و بجای نمی در آید چون چرخ غمناک
یعنی غوغا کن سعدی فرماید طبیعت	چه می خسی ای قلندر روزگار	بیاومی العلل نوسین بیار
و برای تحقیر می آید چنانکه میگویند که فلان چه مردست ای مرد حقیرست برای مبالغه می آید جامی فرماید طبیعت		
چه خوش وقتی و خرم روزگاری	اگر یاری بر خور دار و صل یاری	یعنی آن وقت بسیار خوشست
و گاهی بکیم تازی بدل شود چون دیباچه و دیباچه و بزرگچهر و بزرگچهر که نام وزیر نوشیروان عادل بود و بشین معجمه چون کاجی و کاشی یعنی پیاله و کاجان و کاشان نام شهر است و حامی حمله مخصوص بزبان عربست در پارسی نیاید و حامی معجمه تازی بدل شود چون سازد از ساختن و باز از باختن و غیره و بمای هوز بدل شود چون خاک و پاک و خجیر و خجیر یعنی خوب و پسته پسته و بغین معجمه چون سستخ و سستخ بفتح اول میامی معروف یعنی نیزه و ستون و تاخت و تاخت یعنی دخت خشک و دال همله تا بدل شود چون زرد و زرت غله معروف که باندی جوار و جندی خوانند و خاد و خات یعنی غلیو از و شواد و شوات یعنی سرخاب و باد و بات از بون و بدال معجمه چون آذر و آذر یعنی آتش و نام پدر ابراهیم علیه السلام ست دال معجمه این حرف اگر بعد حروف غیر حروف علت که او و یا و الف ست ساکن باشد دال همله است الا ذال معجمه		
خواججه نصیر الدین فرماید قطعه	آنانکه بفارسی سخن میرانند	در معرض دال ذال را بنشانند
ما قبل وی را ساکن جزو ای باقی	دال ست و گر نه ذال هم خوانند	چون استاذ جمع آن اساتذده است
و رای همله در پارسی بلام بدل شود چون روح و لوح بضم اول و سکون ثانی و حامی معجمه نام گیاهی است		

بیشتر از این است
بیشتر از این است
بیشتر از این است

بجای

بجای

بجای

بجای

که از آن پوریا بافتند و از نو و نو نام گوئی است و ریچار و ریچال معنی اچار و چار و چنال نام درختی

است و کاج و کاجال معنی اسباب خانه ناصر خسرو گوید **میت** که هر یک چه باز او کاج دارد

من از مینو انی بنجود عاجزم **میت** زتر کتا ز حوادث درین سخن باز

نه خانه مانده مایه زخمت نه کاجال و زامی معجزه عربی بحکم تازی بدل شود چون چوزه و چوجه معنی بچه مرغ

و روز و روج و پانزده و پانجده و هیزده و هیزده و حسین ممله چون ایاز و ایاس نام غلام سلطان محمود

که محبوب بود و آنکه و آنکس که آله پهلبانان است و تعیین معجز چون گریز و گریغ شاعری گوید **میت**

نماند کس از حکم او گریغ **میت** اگر چه گریز در هر دو معنی و تو زامی فارسی بحکم تازی بدل شود

چون کاش و کاج و لاژ و رود و لاژ و رود و ولیده و جولیده و حسین ممله بهای هوز بدل شود چون کاه از کستن

و خواها از خوستن و غیر آن و او و ایاسی تخمانی چون جوید از جستن و بزای مجمه چون خیزد از خاستن و بن

و دال ممله چون بند از بستن و غیر آن و بیاسی تخمانی چون آرایه از آستن و پیرا از پیراستن و حسین مجمه

چون کستی و کشتی بضم اول که در قدیم بسین ممله بود الحالی بشین معجزه خوانند معنی آنکه و شخص استاده با هم

او نیمه زور آزمائی کنند و فرسته و فرشته معنی فرستاده و بحکم پارسی چون خروس و خر و فرج معنی مرغ و حسین

معجزه برای ممله بدل شود چون گزرد از گذشتن و دراز از دشتن و غیر آن و بحکم تازی چون کاش و کاج

معنی آرزو و در آخر اسما جت قطع اضافه آید چون پیش و غلامش و آمدنش و رفتنش ای اسپ و تا آخر

و آگاهه سنی مفهولیت نماید چون بزوش زوش یعنی بردا و زدا و او و صاد و صاد و ظا و ظا و عین این پنج

حروف در لغت فرس نیامده خاص لغت عربیت مگر تاخرین بعضی حروف آنها در مصدرات فارسی غیره

جائز داشته اند آنرا فریس خوانند چون طلبیدن و طلبیدن و طرا زیدن و رقصیدن و طلا و طلا و طیار

اینهمه در اصل تبای فوقانی بود همچنین عین ممله در اصل الف بوده است و صاد ممله را بسین ممله بدل

می کنند سعدی فریاد **میت** چو کبشک در بازوید از نفس **میت** آرزوش نمازد در آن یک نفس

نقص بصاد ممله بود برای قافیه نفس بسین ممله بدل کرده و صد و قصص را بنا بر رفع اشتباه شد است

بصاد ممله نویسد صاحب برهان قاطع نوشته که متقدمین بسین ممله می نوشتند و عین معجزه کج

بصاد ممله نویسد صاحب برهان قاطع نوشته که متقدمین بسین ممله می نوشتند و عین معجزه کج

پارسی بدل شود چون لغام و لغام و غلوله و گلوله و غوجی و گوجی جای عمیق و غری و گری و غول و گول	
بفتح تین معنی شمشیر و بعربی دلق گویند لغامی فریاد میست اسفگن گول گرچه عار آیدت	
که هنگام سر با بکار آیدت و غز گاؤ و گز گاؤ یعنی گاوی که از دم او پرچم سازند و بقاف نیز بدل	
یا چون ایاغ و ایاق بفتح اول یعنی کاسه و پیاله شراب و چنغ و چناق بضم اول یعنی دامن زمین است	
دوماغ و دوماق بفتح معنی مغز و خالین و خالین و زان نیز می آید چون گیاه و گیاه و گیاه و گیاه	
و چراغ بفتح اول معنی چریدن و فاد و صدقات پارسی اکثر در مضارع و امر و غیره بای تازی بدل شد	
چون یا بد و بیاب و بیاب از یافتن و کوبد و کوب و کوب از کوفتن و غیر آن و بود چون رود و برو	
مرو از رفتن و فرنج و فرنج معنی زشت و مسعود گوید میست در زاویه و ریح و تاریم	
یا پیرهن سطره و خلقام	ای در جامه گنده و گندم و قدام و دام یعنی رنگ آینه خسرو گوید میست
کاغذ شامی نسب و صبح و ام	آنکه شد آرایش صبحش ز شام
وزفانه و زبانه و توچه و کوبد میست	مرغان ز فان گرفتند کبیر
حکیم سوزنی می گوید میست	یا ویکه آن نور دین سید گرفت
و بیای فارسی چون فیل و پیل و سفید و سفید و سفید یار و سپند یار و فارسی و پارسی و قاف در لغت	
عربی می آید و در پارسی اگر حائنی یافته شود اصلش غین معجمه یا کاف تازی یا کاف فارسی خواهد بود چنانچه	
قالبچه و قلندرو سمرقند و خانقاه و غیره که در اصل غالبچه و قلندرو سمرقند و خانقاه بود و کاف تازی بر	
پیان چیزی آید سعدی فریاد میست	عزیزیکه از در گمش سر یافت
جامی قنبر یا بد میست	همان بهتر که هست هوسناک
و برای علت و سبب می آید چنانکه میگویند فلان را از نوم که مقصد بود حافظ علیه الرحمه فریاد میست	
بمی سجاده رنگین کن گرت پیر معان گوید که سالک نبی هجر نمود ز راه در رسم منزلهما	
سعدی شمر یا بد میست	لطیف و گرم گستر و کار ساز
و برای استفهام یعنی کدام می آید جامی شمر یا بد میست چه داند کس که چندین از چه کار	

باز

بگفتند

همه تن پوشده رود که آرند		یعنی رود که ام آرند سعدی فرماید لقمان را گفتند که حکمت از که آموختی
یعنی از که ام کس آموختی و برای استفهام نفی می آید یعنی استفهام برای انکار بود سعدی فرماید طبیعت		
اگر بر جفا پیشه بشتافتی	که از دست قهرش مان یافتی	ای مان نیافتی نیز او میفرماید طبیعت
بامرش بود از عدم نقش بست	که داند جز او کردن از نیست هست	ای کس نمی داند معنی بلکمی آید
سعدی منسراید طبیعت	نه هر جایی مرکب توان تا خلقن	که جاها سپهر باید انداختن
ای بلکه بسیار جا سپهر باید انداخت و برای مفاجات یعنی دفعه و ناگهان در آید عرفی گوید طبیعت		
هر سوخته جانی که بکشیم در آید	گر مرغ کباب است که ببال و پراید	ای ناگاه ببال پراید و برای تصغیر
و تخمیری آید سعدی فرماید طبیعت	پیر مردی لطیف در بغداد	دختر ترک را بکفش دوزی داد
مردک سنگدل چنان گزید	لب دختر که خون از او چکید	یعنی دختر تصغیر و مرد خشم و پسرک و
علاک اسپک ای پسر خرد و غیر آن و برای ترحم آید چون طفلک ای طفل قابل ترحم است سعدی فرماید طبیعت		
ببندیش از آن طفلک بی پدر	وز آه دل دردمندش حسد	وز آه نیز نباشد چون کوز لاک می
است که خون از جسم میکشد آنرا در بند می جوک گویند و پرستو و پرستوک نام طائر است که پشت او مایه و سینه سفید و منقار سرخ باشد و در سقف خانه و مساجد آشیانه میسازد و بر بی ابایل نامند و گاهی بغیر او استعمال می کنند چون پرست و پرستک سراج الدین اجمی گوید طبیعت		
کنند از شهر سپهر مرغ کبابک	و گاهی بجای معجم مبدل گردد چون شاما که و شاما خج یعنی سینه بند زنا	
که از اهل هند انگلیا خوانند و کاف فارسی نعین معجم بدل شود چون گلوه و غلوه و گا و غا و و گلپوز و غلیوز و بدال جمله چون آونگ و آوند یعنی ریشمانی که از آن رخت و انگور و جز آن آویزند و بند می الگنی گویند و اورنگ آوند یعنی تخت و لام برای جمله بدل شود چون لوح و روح و الوند و آوند و چال و چارخیش بالاگدشت و تسم برای چند معنی آید تسم نمی چون میا و میار و غیره و تسم کلمه چون کردم و میکنم و خواهم کرده و تسم کلمه		
و عرضم نیز بجای فرماید طبیعت	دشعرم خامه را شکر زبان کن	از عظم نام را عنبر فشان کن
و تسم مغلوبت سعدی فرماید طبیعت	خدا یا تو بر کار خیرم بدار	و گرنه نیاید ز من هیچ کار

بنام جناب

برای گنجتم خاطر از شام و روم	قولای مردان آن پاک بوم	ای کاخیم برادر نیز او سیر ماییت
چو غنچه یکدم گردان درین باغ	ای برانگخت مرا یعنی خاطر اجامی منسراید طیبیت	
چو لاله کن نشانندم یک باغ ای مانند غنچه یکدل مرا بگردان و بسان لاله کن نشانند و رایک باغ		
و گاهی بنون بدل شود چون کیم و کجین یعنی برگستوان و پام و بان یعنی رنگ و تون برای نفی و نسی نیزی کبر چون نکرد و نکند و نخواهد کرد و غیر آن و برای نفی اثبات می آید یعنی نفی دلالت بر اثبات میکند چنانچه میگوید که ای فلان ترا بار بار منع کرده ام که این کار کن یعنی منع کرده ام سعدی علیه الرحمه منسراید طیبیت		
ندانی کسی غلبه برداشتن	که گسسته بود تخم ناکاشتن	ای نمیدانی یعنی میدانی دو آوستا
موصد بدل شود چون نوشت و نوشت و نوزد و بنزد و ویران و ویران و برای عطف می آید چون گفت وقت و برای اتهام ضمیه اگر قبلمش خای مفتوحه و ما بعدش الفت باشد چنانچه خواهد و خوان و خوانچه و خواب و خواب و غیره و و آ و معدول است که انتجا و ز کرده بگرن و دیگر تلفظ کرده شود چون خورم و خوش و خود و خوردن و خورد خورد و و آ و معروف است که تلفظ در آید چون و او مشهور و معروف و ضرور و قبول و مغضول و غیره و و او مجهول بخلاف آن بود چون ادهوش و گوش و شور و گور و غیر آن و برای تصغیر می آید یعنی خریدت تناعری گوید طیبیت		
برین نظری نمی کنده ای پسرو	چشم خوش تو که آفرین باد برو	یعنی پس خرید و زار برای وزن شعر
می آید و بیچ معنی پیدانه نماید سردوسی گوید طیبیت		
سوخانه آید همی بی سوار	و یا باره رستم جنگ جو	باخر نهد بی حسدا و نردو
و بای هوز یعنی لیاقت و قابلیت آید چون شاهانه و سپاهانه و مردانه و زنانه و هر کاره و ناکار یعنی لائق شاهان و لائق سپاهان و لائق مردان و لائق زنان و لائق هر کاره و لائق کار نیست و برای نسبت و مشابهت در آید چون و دندان و دندان و دست و دست و کوه و کوه و گوش و گوش و نشان و نشان و زبان و دهنه و معان و معانه و دیوانه و دیوانه ای منسوب بدیوان و عروسان و عروسانه و شهمان و شهمانه و بزرگان و بزرگان و فرزانه و فرزانه ای منسوب بفرزان یعنی حکمت و دانش و دیگر و زده و یکما هر دو یکساله و در او خبر صیغ ماضی مطلق در آید آفاده معنی مفعولیت نماید چون گفته و رفته و نوشته و غیره		

باز
باز

باز

معنی گفته شده و رفته شده و نوشته شده است و افاده معنی فاعلیست کند چون رنده و گویند و جویند و پوینده و غیر آن و در جمع بکاف فارسی بدل شود چون وندگان و جویندگان و پویندگان و گویندگان و غیره و گاهی بکیم تازی ابدال یا بد چون پر فانه و پروانجات و میوه و میوه جات و نوشته و نوشته جات و کارخانه و کارخانجات و غیره و برای اظهار فتح ماقبل در آید بغیر افاده معنی چون زید رفته و هیچ نخورده

دل برده و دل داری نکرده سعدی علیه الرحمه فرماید **عبیت** بلند اخترت عالم از خسته

زوال اخترت **عبیت** سوخته ای افروخت و سوخت و گاهی در لفظ واحد بکیم عربی تبدیل شود

چون ماه و ماج و ناگاه و ناگاج **عبیت** چو تو شاه نشست بر تخت علاج

فروغ از تو گیر دهمی مهر و ماج **عبیت** سوزنی گوید میست زهی دولت که من دارم که دیم

چو تو مدوح کرم را بناگاج **عبیت** و بهره معنی یای وحدت می آید چون میوه بر میخ درختی نیست

سعدی علیه الرحمه فرماید **عبیت** ز ابر افکنند قطره سوی یک **عبیت** صلب آورد نطفه در شکم

و معنی یای ضمیر واحد حاضر می آید چون **عبیت** یوانه و آمده سعدی فرماید **عبیت** اگر بنده سر برین درین

کلاه خداوندی **عبیت** اگر سر برین **عبیت** و معنی آن که اسم اشاره است در آید چون بنده که در بندگی مقبول

است یعنی آن بنده چون بر سر کلاه ثنایی در آید زائد و مفتوح باشد و مابعدش بحال خود بود چون اگر

و آبر و آبا و آبی که در اصل گرو بر و باولی بود **عبیت** بود فردوسی گوید **عبیت** ابر باره جنگ جوی سوار

برون رفت از قطعه دیوسار **عبیت** و نیز اوسیک **عبیت** ابا خلعت فاحس از خرمی

همی رفتی وی نوشتی ز می **عبیت** حکیم سعدی گوید **عبیت** بدو گفت ای درازا بے کام تو

نه یولم نه جویم بحسب نام تو **عبیت** و چون بر سر کلاه ثنایی و رباعی و غیره واقع شود نیز زائد می باشد بر سر کلاه

را بعد نقل حرکتش به همزه ساکن بینایند چون اسکندر و اشکم و آسم و آفراسیاب و اشکم که در اصل سکندر

و شکم و شتم با لکسر و فراسیاب بفتح و شتم بضم حروف ثلثه بود معنی ظلم و بای تختانی معنی واحد می آید

چون **عبیت** و شاهی و گدائی سعدی فرمایند **عبیت** پادشاهی پسر بکت داد

لوح سیمیش در کنار نهاد **عبیت** بر سر لوح آن نوشته زرد **عبیت** جور استا و به زهر پر

ن

ن

نیز اومی منسراید میت		که بر خاطر بادشاهان غمی		پریشان کند خاطر عالمی	
و برای نسبت می آید چون رومی و شامی و خراسانی و بخاری و برای معنی مصدری در آید چون دلجوی					
و عیب گوئی و فیض بخشی و زردیزی و برای خطاب واحد حاضر بیاید سعدی منسراید میت					
کامل در آئینه دل کنی		صفائی بتدریج حاصل کنی		و آقاده بمعنی تنگبر نیاید یعنی غیر معین	
سعدی منسراید میت		یکی دیدم از عرصه رود بار		که پیشش آدم بر یلگی سوار	
و بمعنی قابلیت در آید چنانچه میگویند که این آدم محبتی و این مردم کسی است یعنی حجت کننده و کسب کننده					
و بمعنی هم موصول می آید و بعد آن صله لازم باشد چون منت مرخدا می راعز و صل که طاعتش موجب					
قرابت و بشکر اندیش مزید نعمت یعنی احسان خاص آن خدارالائق و سزاوارست که طاعت او					
سبب قربت و شکر او موجب مزید نعمت است و بمعنی و صفت می آید و بعد آن صفت واجب بود					
سعدی فرماید رباعی		ای کریمی که از خزانة اغیب		گبر و ترسا و ظیفه خوردار	
دوستان را کجا کنی محروم		نو که باد دشمنان نظر دار		یعنی چنان کریم که از خزانة اغیب	
با آخر و برای تحظیم آید چون فلان مردیست و فلان شخصیت یعنی مرد بزرگ و شخص بزرگست و بمعنی لیاقت					
و قابلیت در آید چنانچه میگویند که این کار کردنیست و این چیز خوردنی ای لائق کردن و قابل خوردنست					
شاعر گوید میت		شمع گرا با تو کند دعوی باز کن مینی		گشتنی سوختی باشد و گردن دینی	
ای لائق گشتن و سوختن و گردن زدن باشد و معنی من که برای تکلم است می آید چون قبله گاه بی و پشت					
پناهی و خدایگانی و خداوندی و شفقتی و کرمی یعنی قبله گاه من تا آخر و بعضی دوام و استمرار در آخر صیغه					
ماضی مطلق می آید چون کردی و گشتی خوردی و آمدی و رفتی و بردی ای همیشه میگرد و میگفت تا آخر					
و این یا بابای تنبائی نیز میگویند حسب قرینه چون کاش او بخایه من آمدی چه خوش بودی و بمعنی فعلیت					
در آید چون بنده و بندگی و زنده و زندگی و تشنه و تشنگی و گرسنه و گرسنگی و تیره و تیرگی و برای اضافه در					
او اشکالات که العتیا و اوساکن باشد می آید چون شنای سجد و وفای عاشق و جنای معشوق و کوی					
یار و همی گردد و در بودی نظر و معانی حروف مرکب باید دانست که هزه ممدوده که مرکب از هزه مفتوحه و هت					

سعدی منسراید میت از سید نورمحمدی آفتاب آن معجزه رواست که در توبه گاهای خاندان محراب بر او است

بجست معانی حروف مرکب

در فاسی برای واحد حاضر می آید چون آنرا آمدن یعنی بیاد با معنی معیت و مصاحبت آید چون نید
با عمر و رفت و خالد با کبر آمد و تا معنی انتهای غایت در آید چون از صبح تا شام بگردیم و از روز تا بخار اسیر
نوم و یعنی ابتدای مدت نیز مستعمل می شود و آنوزی گوید **میت** تا عشق تو در سینه مکان کرد کراجا

۱۸

۱۹

۲۰

در فاسی برای واحد حاضر می آید چون آنرا آمدن یعنی بیاد با معنی معیت و مصاحبت آید چون نید با عمر و رفت و خالد با کبر آمد و تا معنی انتهای غایت در آید چون از صبح تا شام بگردیم و از روز تا بخار اسیر نوم و یعنی ابتدای مدت نیز مستعمل می شود و آنوزی گوید میت تا عشق تو در سینه مکان کرد کراجا	
کس در افاق یک شهر و راجا	یعنی از روزی که عشق تو در سینه مکان کرد در وی جای دیگر آن است
چرا کسی در جهان بیک شهر و حاکم رانیده که هر یک در آن شهر حکم رانی کرده باشد و هر ادا از راجه درینجا حاکم است و راجه های هوزست و درینجا با هفت نوشته شده جهت رعایت قافیه آشفته گوید میت	
افتاد و با عارض آن گلغذار چشم	بامل و در نمی شود در بهار چشم یعنی از وقتی که چشم بر عارض
آن گلغذار افتاد چشم من دیگر بار مامل در بهار نمی شود و معنی زهار و هرگز می آید سعدی فرماید میت	
ز صاحب غرض تا سخن نشنوی	که گر کار بندی پشیمان شوی
بیان تا درین شیوه چالش کنیم	خشم را سنگ باش کنیم
من تو شدم تو من شدی من تن شدم تو جان شدی	تا کس نگوید بعد ازین من دیگر تو دیگری
و حاکم خاییدن است و را برای مغفولیت می آید جامی فرماید میت	خرد را ز نو نموده دم بهم روی
هزاران نکته باریک چون موی	بی آن موزبان آسان کرده
و هر اوست ازین قبیل است و معنی برای نیز استعمال یابد جامی علیه الرحمه فرماید میت	
خدا را ای فلک بمن نجشای	بروی من در می از هر کتای
دل می رود و دستم صاحب دلان خدا را	در داکه راز پنهان خواهد شد آشکارا
سعدی فرماید میت	حکمت محض است اگر لطف جان آفرین خاص کند بنده مصلحت عام را
یعنی یک بنده را برای مصلحت عام خاص کند حکمت محض اوست و ز او امری آید منست و هر گاه بعد کم در آید معنی مفعول پیدا نماید چون هندوستان زاده و ولایت زاد میرزا یعنی زاییده هندوستان و ولایت و میر یعنی امیر یعنی سید زیرا که سید را هم میر گویند و حسین نام شهر است که آنرا پارسیان چین گویند و میت آن صیدین کبر صاده و حسین امر است از شستن بجزف نون و صا و سوره ایست مشهور در قرآن مجید	

<p>و عین معنیست بسیارست در باب دوم مرقوم شد و با مترادفات با چنانچه فاو گفت و فاو رفت معنی باو گفت و باو رفت مراد است از نیز آید چنانچه این سخن افا گفت یعنی واگفت ای بر ملا گفت و قاف نام کوهی است</p>		
<p>در شرق و مغرب جامی طلوع و غروب آفتاب است جامی فرمایید</p>	<p>کشاد می نافر طبع مرادات</p>	
<p>مطر کن ز مشکم قاف تا قاف</p>	<p>سعدی نیز فرمایید</p>	<p>چنان چنین خوان گرم گستر</p>
<p>که سیم رخ در قاف قسمت نمود</p>	<p>و کاف امرت از کافتن و زنون محفت کنون است و با برای جمع</p>	
<p>ذمی روح و غیر ذمی روح می آید چون مرد مهلو و اسپه و کتا باها و کاغذها و یا برای تریزید است معنی رد کردن</p>		
<p>در محل شک می آید جامی فرمایید نظم</p>		
<p>یا شعل شمس یا آئینه و لیا است این</p>	<p>عارض است این یا قر یا لاله زهر است این</p>	
<p>یا دو باد ام سیر یا ز گس شهلا است این</p>	<p>چشم تو جادوست یا آهوست یا صیاد خلق</p>	
<p>برده و بسیار خوب فرموده یعنی یک مشبه را با چند مشبه به بنا بر شک تشبیه اده و ما قبل هر مشبه به لفظ یا در آورده اما کلماتیکه برای حسن کلام در آیند در معنی دخلی ندارند زاننده باشند چون در شعر سعدی فرمایید</p>		
<p>شبی برشت از فلک که گشت</p>	<p>بنگین و جاه از فلک برگشت</p>	<p>و قزو نیز آومی فرمایید</p>
<p>زمین از تپ لرزه آمد ستوه</p>	<p>فرو کوفت بردش مسخ کوه</p>	<p>و همی نیز آومی فرمایید</p>
<p>صبا سر عتی رعد بانگ آه می</p>	<p>که بر برق پیشی گشته همی</p>	<p>و فرا فردوسی گوید</p>
<p>فرو خورد خشم غم اندوز را</p>	<p>فسر ایا دناورد آن دوز را</p>	<p>و اندر سعدی فرمایید</p>
<p>دلاور که بار ستمور نمود</p>	<p>باید بقدرارش اندر فرود</p>	<p>و خود چنانچه میگوید که من خود</p>
<p>چه کسم و گاه چون منزل گاه و جایگاه و اندرون قضی گوید</p>		
<p>در پرده این نزار عنون چیست</p>	<p>و درون سعدی فرمایید</p>	<p>بنگر که پرده اندرون چیست</p>
<p>برهنه تخم سپید چو در خانه زن</p>	<p>و می نیز آومی فرمایید</p>	<p>بخالت درون فرود شمشیر زن</p>
<p>و گرمی گریزد ضمان بر منش</p>	<p>و باز نیز آومی فرمایید</p>	<p>برادر چندی گفت از دامنش</p>
<p>گر باز گویند صاحب دلان</p>	<p>و را نیز آومی فرمایید</p>	<p>ولی نظم کردم نام فلان</p>
		<p>خرم آن فرخنده طالع را که چشم</p>

و عین معنیست

و باو رفت مراد است از نیز آید چنانچه این سخن افا گفت یعنی واگفت ای بر ملا گفت و قاف نام کوهی است

ع

درون سعدی

و خود چنانچه میگوید که من خود

بر چنان روی تقدیر با مرداد و هم چون پیمان و همچنین فرازون فراز آمد و آرمثال لاجپیت

سحرگاه چون شاه خورشید نام شست از بر تخت فیروزه فام اما لفظ در دست مرخدا می راو

مرا و رارسد کبریا و نسبی برای تمیض و حضرت نذر آمد چه احسان مغرور خاص منرا و از بخت است که خاق و مالک جمیع موجودات ظاهر و باطن است و گمانیکه مراد دست مرخدا را از آمد و در قرا و رارسد کبریا و نسبی برای حضرت میگویند دعوی بلا دلیل معلوم مید بر جای تامل است و بر زیادتی مرادستلال از قول حضرت مولانا زوم علیه الرحمه می کنند نیز خالی از خدشه نیست و قول حضرت اینست ایست

دل وقت سماع بوی دلدار برد جان را بسرا پرده اسرار برد این نغمه مری است مریخ ترا

بر دارد و خوشن عالم یار برد چه درینجا میر برای حضرت نذر آمد زیرا که سماع سحر هر کسی را بسرا پرده

اسرار و بعالم یاری بر دیگر روح ساکنی را که کمال سلوک بقاات علیه و در اوج اعلی رسیده باشد و درینجا همین مرادست و زیادتی مرجانی باشد که احتمال حضرت خصوصیت نداشته باشد چون زید ترا و مراد گفت که این کار نباید کرد چه در منع مخاطب و غائب هر دو برابرست نه خصوصیت یکی بر دیگری و کلیتیکه افاده معنی خدوند و صاحب نمایندند چون مستمند و ارجمند و دشمنند و هنرمند و سعادتمند و دردمند و حاجتمند و خردمند معنی صاحب است بضم میم غم و الم و صاحب ارج یعنی مرتبه تا آخر و کار چون کامل کار صاحب مقصد روزگار صاحب و زمین زمانه و در چون تاجور و هنر و بهره ور و دانشور یعنی صاحب تاج تا آخر و گاهی این و او را بجهت تخفیف ساکن میکنند و باقلش ضمه میدهند چون گنجور و بخور و مزدور یعنی صاحب گنج تا آخر و گنج یعنی صاحب خانه و ده خدا صاحب و نا خدا ملاح سعدی علیه الرحمه فراید پیت

چون در آواز آمدن بر بسرا کتخدا را گفتم از بهر خدا نیز اومی منسراید پیت

خدا گشته آنجا که خواهد بود اگر نا خدا جا میرتن درد و نا خدا در اصل ناو خدا یعنی

صاحب ناو و او بکثرت استعمال حذف شد و پاک چون سمناک و قهرناک و غضبناک یعنی صاحب خف و قهر و غضب و کین چون شرنگین و خشکین و سهلکین یعنی صاحب شرم و خشم و خوف و کلیتیکه افاده معنی فاعلیت کنندگر چون کاسه که در پیشته گروز کرد و آهنگر است که کارگر جامی علیه الرحمه فراید پیت

بش آروغ مانی صاحب

بش آروغ فاعلیت

وکار نیز افاده بمعنی فاعلیست مثلاً	قیاس کار گزار کار بردار	چو دیدی کار و در کار گزار
چون خدمتکار معنی خدمت کننده و تیمارگرم کنند و گنهگار گناه کننده و طلبکار طلب کننده و مددکار مدد کننده و کردگار طرز کننده و پروردگار پرورش کننده و آفریدگار پدید کننده و یادگار بمعنی یاد دهنده و آموزگار گناه بخشنده و دستگاری رهایی یابنده لیکن عبدالواسع بنسوی و روشن علی انصاری چون پوری و غیره یاد کتب قواعد خود را معنی کار را فقط خداوند صاحب نوشتند اگر معنی فاعلیت نیز می نوشتند خوب می بود و اگر چون خریدار خرید کننده و پرستار پرستش کننده سعدی علیه الرحمه فراید میت		
و آن چون خندان و گریان	بنی آدم و مرغ و مور و کس	پرستار امش همه چیز کس
علاج مرگ شکل میت چندین	که از اعجاز آن لبهای خندان	و نالان کسی که میت
و کلایک افاده معنی جای و انبوهی و بسیاری هستند لاج چون سنگ لاج و دیو لاج و رود لاج جای		
زجاج ملک زاده در سناخ	بسیاری سنگ و دیو و رود سعدی علیه الرحمه فراید میت	
و سار چون سنگسار و نکسار و شاخسار و کوهسار معنی جای بسیار	شبی لعلی افتاد در سنگ لاج	
سنگ و نمک و شاخ و کوه و زار چون گلزار و کارزار و لاله زار و بار چون دریا بار و رود بار جای بسیار		
دریا و رودستان چون گلستان و بوستان و چمنستان و گاهی این حرف را بمعنی مطلق جای استعمال		
میکنند چون شبستان و اربستان معنی جای شب گذراندن و جای ادب دادن و دان چون طندان		
و سرمدان و مکدان و شمعدان و دگیدان و تیردان و جزودان و عطردان و عمیردان و نقدان و سبکدان		
و کلایک افاده معنی تشبیه شدند و پس بیایم بجهل نیز آمده چون خاردس و حور و پس عنصری گوید میت		
سعدی شمس را یه میت	که بر زم مثل و که بر دم دس	ندید و نه بیند ترا هیچ کس
و دان چون کیوان ضمیر بای بار	که زیر قبادار داند نام پس	چه قدر آورد بنده حور دس
عجب نبود گر انبار از سنبل و نرغز و باب و گل	کنارهای غرض کاندن پلند سازند و کوی میت	
توون چون استرون و بلون بلون یعنی مانند استر	که بختی لوک گردد چون گذر باشد بلوانش	
تعلق کبسل از دنیا اگر آسایشی خواهی	و مانند بل و مانند بل شاعری گوید میت	

بسیار در کتب

بسیار در کتب

بسیار در کتب

و گون سعدی فراید میت	می عمل گون از بطر سزنگون	ردان همچنان که بگویند
و گونه نظامی فراید میت	تم گون لاجوردی گرفت	رخ سرخی اندخت روی گرفت
و قام سعدی فراید میت	مرا همچین جیره کفام بود	بلور نیم از خوبی اندام بود
و دام اسیر و فراید میت	کاغذ شامی نشب و صبح دام	آنکه شد آرایش صبحش در شام
و یام چون سپام ای سیر زنگ قرنگ سعدی فراید میت	و چرده و چرت لیکن این دو لفظ بغیر از ترکیب بجز سید دیده نشد	مرا همچین جیره شبنم بود
چون سیر چرده و سیر چرت حافظ فراید میت	آن سیر چرده که شیرینی عالم با اوست	
چشم می گون لب خندان دل خرم با اوست	و کلماتیکه افاده معنی حاصل مصدر نمایندگی چون	
بخشنده گی و خرمندگی و شرمندگی و زندگی و مرگی و افکنندگی و آرزو گنار و رفتار و کردار معنی گفتن و رفتن و کردن و شن چون آرزوش و بخشش معنی آرزیدن و بخشیدن کلماتیکه افاده معنی نمانندگی شاعری		
میت کی بشکر بشکر بشکر	من هشتم هشتم هشتم	
و آیا حافظ فراید میت	آه آنکه خاک را بنظر کیسا کنند	آیا بود که گوشه چشمی با کنند
و کجا حفظ فراید میت	روستم رفته ماه و هفته خوش	کجا یا بیم عسر رفته خوش
و کاش سعدی فراید میت	کاش کانکه عیب من جستند	روی آن دستان پر پیکند
و ابجای تیغ در نظر مشر	بخیبر دستها بریدنی	و کاج حافظ فراید میت
فنا در سر حافظ هوای چونتوی	کمینه ننده خاک تو بودی کاج	و کاشکی سعدی فراید میت
و لبر من دل زد دست من بودی کاشک	بنده هم در سندی مشهور بودی کاشک	
و کلماتیکه برای محفلت میان دو کلمه یاد و کلام در آیند و هر دو را در یک حکم گردانند مگر نون لغوی میایی تر و پدید		
که یکی را مثبت و دیگری را منفی بسیار دانستند و اولت با پیش پیش و دیگر در ششم نیز بیاید چون آرزیدن		
و عمر و در ساخیز معنی رست و خیز و گفته رفت معنی گفت و رفت و آمد زید پس عمر و سپس بگرد آمد و دیگر		
خاله یاد اگر خاله دان هم بد اینهم دان نیز بد این نیز زید آمده عمر و معنی عمر و نیامد و آیا زید آمده بود یا عمر و		

کلماتیکه طبیعت غیبی و زخاف و غیره با شاعران غنایات
 بخش کردن مصدر بخش کردن است

بخش کردن ملطف

یعنی کدام ازین هر دو آمده بود و کلاً تیکه برای شرط و جزای می نیند و جزای بشرط بشرط میگردند و چون شرط فوت شود جزای هم فوت گردد و اذ اوقات الشرط فاقبت المشی فوط و آن اینست که اگر از آنکه هر چه اگر چه هر چه هر چند اگر چند از چند هر گاه هر که چون چنانکه گویانند اگر تو بماند من بیایی من بخانه تو خواهم آمد هر چند که اورا منع کردم که این کار نکن نشنید بسزای خویش رسید سعدی فرماید قطعه

رزق هر چند پیمان برسد
تو مرد در دهان از درها
بروز زلفت و آرزای پروری دار
نی شد بالبلعش مقابل
اگر چندی دست و پاید زور

شرط عقل است جستن از درها
تا عسکری گوید مینیت
جامی منسراید مینیت
سعدی منسراید مینیت

اگر چه کس بی اسل نخواهد مرد
اول یوانم هم را گو باشد کس هر مدار
بنات از چند دای تیشه اول
مبیا کن روز سه بار و نمود

ازین سبب ازین رهگذر بنا بر بنا برین اندازم تا سعدی منسراید همیشه
چار طبع مخالف در کش
جان شیرین بر آید از قالب
چرخ روزی بوزن با هم خوش
لاجرم مرد عارف و کامل
گر یکی زمین چهارم غلب
نه نهد بر حیات دنیا دل

و کلاً تیکه برای استنای آیند الا که غیر سوا جز وراثتی بر وزن بدون و معنی استنای چیزی را از چیزی بر آوردن است یکی از حروف مذکوره چیزی که بر آورده شود مستثنی و از چیزی که بر آورده میشود مستثنی از من گویند مستثنی بعد مثبت منفی و بعد مثبت مثبت واقع می شود چون آمد قوم گردید یعنی نیامد و نیامد قوم گردید یعنی آمد و مستثنی و قوم مستثنی منته نامند و کلاً تیکه برای استدرک در آید و افاده توجیه حروف استنای مانند لیکن لاکن لیکت و لیکت ولی و لیکن و معنی استدرک دفع کردن تو هم هست که از کلام سابق پیدا میشود چون پادشاه شکر باید لیکن وزیرش زیاد یا خاتم آملق نیز پاره پادشاه میشد و هر گاه که نیامد آن تو هم را بجز لیکن دفع کرد که نیامد و کلاً تیکه برای ندای منادی می آیند ای ای ای الت ای چون یا خدا و یا خدا وای خدا و خدا

و آنچه راه سعدی فرماید مینیت
نیز اوی منسراید مینیت

خدا یا تو بگردن سیرم برادر
کر یا بر بخشای بد جان ما

مگر تپیلد من با هیچ کار
که همش سیر کند هوا

بخش حروف تکرار

بخش حروف تکرار

بخش حروف تکرار

بخش حروف تکرار

بخش حروف تکرار

و کلماتیکه برای استفهام چیزی می آیند که گیسیت چه چیست چرا چون چند چگونه گوید نام کجا کی چنانچه میگویند
 فلان چه گفت و ترا که زود قدرت کبست و نامت چیست و دشنام چو دادی قاین کار چون کنی چند مرد مانند
 و چگونه هستی و کجا بودی و کدام وقت می آئی و کی خواهی آمد جاسمی علیه الرحمه فرماید ای سات
 بود که گوید زمان مستوری زهر سو که یعنی در جهان آسودگی گو هزار آن با هزاران نعمت کرد
 که خوش آن کو غم این غم خورد و استفهام بر سه قسم است آکاری و تقریری و استخباری اما آکاری آنکه
 از استفهام آکاری حکم یافته شود چون من ترا کی گفتم که این کار کن ای گفتم شاعر گوید کبست
 که می گوید که بر چه مفر کبست نقل عاشق مسکین کبست ای نیگوید جامی فرماید کبست
 بلقا کارگر بودی برستم کی این بار گر آن دادی شکستم یعنی اگر کار من بدست من بود
 کی این بار گر آن مرا شکست اومی ای ندادی اما تقریری آنکه از استفهام قرار و اقرار حکم بطور رسد و نفی
 عین اثبات باشد چون کدام کس است که این کار کنی کنذ یعنی هر کس می کند جاسمی فرماید کبست
 کدامی سر سر پایشش ندارد کدامی دل که سودش ندارد ای هر یک سر هر یک دل خیال
 او میدارد و اما استخباری آنکه حکم از مخاطب استفسار چیزی نماید و خبر طلبد چون حال او چگونه است و کجا
 ماند جامی کبست ای اگر شاهی ترا از چه نام است و گرامی ترا منزل کدام است
 ای گوید و کلماتیکه برای تنبیه و آگاه کردن مخاطب در آینده آما آنان من سعدی فرماید کبست
 آلا ما بخلقت ز خبیه که نوم حرام است بر چشم سالار قوم سولانا روم فرماید کبست
 این رسنها و سبها در میان بان بان سخن چرخ سرگردان بدان نیز اومی فرماید کبست
 من چرا آورید دست آور در از معان روز رستاخیز را و کلماتیکه برای تحسین و آفرین
 می آیند بیستی چرخ و چنگ و تاج خبیه آن سخن غنی گوید کبست نهی بلندی نامت که تاج تارک نظم
 چو و یک نهی و جند او بان مرد فردوسی گوید صرع فلک گفت حسن ملک گفت نه
 خاقانی گوید کبست پنج خای بخت خدای لدار هم وفادار و هم جبار در دار
 و کلماتیکه برای ایجاب تصدیق سخن در آینده آری بی بان هم مطلع چو گفتیم که تا که در آسایه پیر

کلماتیکه برای استفهام
 کلماتیکه برای تنبیه و آگاه کردن
 کلماتیکه برای تحسین و آفرین
 کلماتیکه برای ایجاب تصدیق سخن در آینده

کتاب الف و صفت

و بود مضارع فعل ناقص اسم و خبر میخواهد میل مضاف با خاطر مضاف الیه اسم ب جار طاعت مجرور متعلق
بود و در آخر خبر بود فعل با اسم و خبر متعلق جمله فعلیه گردیده خبر مبتدا شد و مبتدا با خبر جمله اسمیه گشت و سپس
اشاره بجلالت اسمای موصوله اند که آنها را این لوازمات مذکوره اهم و لازم نباشد چنانچه آن زیاده
و این عمر و و کلماتیکه بعضی حروف اصلی آن ساقط نمایند از آن مخفف گویند چون که از کوه و ناگهان از
ناگهان و ببار بود و گمراه گوهر و سوسه از سوسه و ناگاه از ناگاه و شکله از شکله و آنگاه از آنگاه و دهن از دهن
و شتابش از شتابش و گره از گره و ستاد از ستاد و استاد از استاد و آنته از آنته و آندوه از آندوه
و شه از شاه و مد از ماه و نون از کنون و کنون از اکنون و فرامش از فراموش و خامش و خموش
از خاموش و ره از راه و دامن از دامن و چه از چاه و فلاطن و فلاطون از افلاطون و که از گاه
و ارغن از ارغنون و نهان از پنهان و چنان از چون آن و چنین از چون این و برون از بیرون و
درون از اندرون و هفتا از هفتاد و هشتا از هشتاد و خور از خورشید و چل و وز از چهل روز و چل سال
از چهل سال و چنوار چون او ز می از زمین و ماندا از توانمند و دخت از دختر سعدی فرایده است
کدانی که از زیاده خواست خست | قفا خورد و سودای بهبوده خست | و آب از ابو و غ از اخوه که از کمتر
و به از بهتر و از از اگر و در از گرد و گرا از دیگر و هوش از هوش اما الف اسکندر و شکم و استم یعنی ستم و ستم
بمعنی ظلم و افراسیاب از دست نه اصلی اکنون باید داشت که حروف جار در ترکیب عبارت بفعول یا بشبه
فعل متعلق می باشد لفظاً یا تقدیراً و شبه فعل مصدر و اسم فاعل اسم مفعول و غیر آن که مشتق بود و میگویند
و جار اسم فاعل جرست و معنی جر در لغت کشیدن و معنی ربط چیزی را بچیزی بستن است و حرف مابعد
خود را با قبل خود میگذارد و می بندد و بنابرین آنرا جار و رابط و مابعدش را مجرور و مربوط میخوانند و ترکیب
عبارت خواه عربی باشد یا فارسی و بستن آن نیز از اجابت و ضروری است چه نکات معانی مطالب
و مضامین و وقایع و حقایق عبارات نظم و نثر که آنچه بدون آن فهمیده نمی شود زیرا که در عبارت فعل و
فاعل و مفعول متعلق است ابتداء خبر و مضاف و مضاف الیه و موصوف و صفت معطوف معطوف علیه
و مشتبه و مشتبه به و اشاره و کنایه و استعاره و غیره واقع میشود و چون این همه دانسته نشود علم نقصان

هر چند که متضمن معنی حرف شرط خوانی مضارع حاضر معروف ضمیر بارز فاعل فعل با فاعل و مفعول جمله
 فعلیه شده شرط که چون حرف شرط عمل مبتدا و جار و ضمیر واحد حاضر مجرور متعلق خبر مجزوف مبتدا که در
 است آینی در تو موجود نیست نیست را با مبتدا با خبر جمله اسمیه گشته شرط آدان مبتدا یا ای حرف ضمیر
 واحد حاضر قائم مقام هستی خبر و مبتدا با خبر جمله اسمیه شده جزمی شرط ثانی گردید و شرط با جزای جمله اسمیه
 شرطیه گشته جزمی شرط اول شده و شرط اول با جزای جمله شرطیه گشته حرف نفی محقق معطوف علیه بود
 مضارع فعل ناقص اسم و خبر میخواست ضمیر مستتر اسم راجع بجانب عالم بی عمل که اشاره مذکور است نه حرف
 عطف و انشمنذ معطوف و معطوف علیه با معطوف خبر بود و فعل ناقص با اسم و خبر جمله فعلیه گشته
 خبر عالم بی عمل گردید و عالم بی عمل مبتدا مقدر با خبر جمله اسمیه شده و مشبه گشت و حرف تشبیه که مانند است
 مقدر چارپائی موصوف بر جار و ضمیر واحد غائب مجرور عائد بسبوی چارپائی متعلق کنای بیامی مجهول
 اضافت و کنای تشبیه فعل مضاف با چند مضاف الیه متعلق صفت اول چارپائی آن است همیشه را با
 اشار الیه چارپائی مبتدائی مغز مفعول اول علم را علامت مفعول چه حرف استقامت نفی علم معطوف علیه
 و او عاطفه خبر معطوف که حرف بیان علم بر جار و ضمیر واحد غائب مجرور راجع بجانب چارپائی متعلق
 علم نیز معطوف علیه است را با یا حرف تردید و نیز حرف عطف و مفعول معطوف و معطوف علیه معطوف
 مفعول ثانی علم و علم تشبیه فعل متعلق و هر دو مفعول خود خبر اسم اشاره گردید و اسم اشاره مبتدا با خبر جمله
 اسمیه شده صفت ثانی چارپائی گشت و چارپائی موصوف با هر دو صفت خود مشبه به عالم بی عمل شد
 و عالم بی عمل مشبه با مشبه به جمله اسمیه گردید تقدیر عبارت چنین است که ای مخاطب علم را هر چند که بیشتر
 خوانی و چون عمل در تو موجود نباشد آدان هستی چه عالم بی عمل در محقق و نه انشمنذ می بود مانند جاهل
 و چارپای است که هیچ نمیداند که بر خود بارهیزم است یا بار و فقر علم و علم از افعال قلوب است و مفعول
 اینجا در حکمت علم از بهر روشن کردن است از بهر دنیا خواندن است | هر که پر میزد و علم و زهد فروخت
 خرمی گرد و دو پاک بسوخت | ترکیب علم مبتدا از جار بهر مجرور مضاف دین مضاف الیه متعلق
 پروردن است را با پروردن مصدر با متعلق و را با خبر مبتدا با خبر جمله اسمیه شده و ترکیب فقره ثانی

بسان ترکیب فقره اولی است بیت هر که موصول بر هر معطوف علیه و او عاطفه علم معطوف و او عاطفه
 ز معطوف و معطوف علیه با هر دو معطوف مفعول فروخت ماضی معروف ضمیر مستتر فاعل راجع بجانب
 موصول فعل با فاعل مفعول جمله فعلیه شده صلک گردید و موصول با صله جمله اسمیه گشته مبتدا خبر منی بی
 وحدت مضاف با گر مضاف الیه مفعول گرد ماضی معروف ضمیر مستتر فاعل عام بسوی موصول فعل
 با فاعل مفعول جمله فعلیه گردیده معطوف علیه و پاک بسوخت معطوف و معطوف علیه با معطوف خبر و
 مبتدا با خبر جمله اسمیه شد حکمت ای طالب وزی بنشین که تجوری وای مطلوب اجل مرو که جان می قطع

چند رزق ار کنی و گزنی کنی	برسانند خدا سے عزوجل	در روی در دهان شیر و پانگ
---------------------------	----------------------	---------------------------

نخوردت مگر بر وز اجل	ترکیب احرن مطالب مضاف باروزی مضاف الیه مبتدا
----------------------	--

مبتدا بنشین امر حاضر معروف ضمیر حاضر مستتر فاعل فعل با فاعل جمله فعلیه انشای شده خبر مبتدا با خبر
 جمله اسمیه گشته معلول شد که حرف بیان علت تجوری مضارع حاضر معروف ضمیر با فاعل مفعولش
 مخدوم مقدر که روزیست فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه گردیده جواب نداگشت و ندا با ندادی و جواب
 جمله ندائیه شد و ترکیب فقره ثانیه مانند ترکیب فقره اولی است و ندادی در عربی مفعول فعل مقدر واقع
 میشود در صورت جمله فعلیه میگردد و قطع جمله مضاف با رزق مضاف الیه مفعول احر حرف شرط گشته
 مضارع حاضر معروف ضمیر با رزق فاعل فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه گشته معطوف علیه و گزنی معطوف
 و معطوف علیه با معطوف شرط گردید برسانند مضارع معروف خدای موصوف با عزوجل صفت فاعل
 و مفعولش مقدر که رزق است فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه شده جزای شرط گشت و شرط با جز جمله شرطیه
 شده و او سر کلام احر حرف شرط روی مضارع معروف ضمیر با رزق فاعل در جاردان مضاف شیر معطوف علیه
 و احر حرف عطف پانگ معطوف معطوف علیه با معطوف آینه مضاف الیه در دهان شد و دهان مضاف
 با مضاف الیه خبر و در گردید و در جاردان مجرور متعلق روی گشت و روی فعل با فاعل و متعلق جمله فعلیه
 گردیده شرط شد نخورد مضارع معروف منفی ضمیر با رزق فاعل راجع بجانب شیر و پانگ است ضمیر واحد
 حاضر مفعول فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه گشته مستثنی منه شد مگر حرف استثناء جار بار و ز مجرور

مبتدا بنشین
 خبر مبتدا با خبر
 جمله اسمیه
 معلول شد که حرف بیان
 علت تجوری مضارع
 حاضر معروف ضمیر با فاعل
 مفعولش مخدوم مقدر که
 روزیست فعل با فاعل و
 مفعول جمله فعلیه
 گردیده جواب نداگشت
 و ندا با ندادی و جواب
 جمله ندائیه شد و ترکیب
 فقره ثانیه مانند ترکیب
 فقره اولی است و ندادی
 در عربی مفعول فعل
 مقدر واقع میشود در
 صورت جمله فعلیه
 میگردد و قطع جمله
 مضاف با رزق مضاف
 الیه مفعول احر حرف
 شرط گشته مضارع
 حاضر معروف ضمیر با
 رزق فاعل فعل با فاعل
 و مفعول جمله فعلیه
 گشته معطوف علیه و
 گزنی معطوف و معطوف
 علیه با معطوف شرط
 گردید برسانند
 مضارع معروف خدای
 موصوف با عزوجل
 صفت فاعل و مفعولش
 مقدر که رزق است فعل
 با فاعل و مفعول جمله
 فعلیه شده جزای شرط
 گشت و شرط با جز
 جمله شرطیه شده و او
 سر کلام احر حرف
 شرط روی مضارع
 معروف ضمیر با رزق
 فاعل در جاردان
 مضاف شیر معطوف
 علیه و احر حرف
 عطف پانگ معطوف
 معطوف علیه با
 معطوف آینه مضاف
 الیه در دهان شد و
 دهان مضاف با
 مضاف الیه خبر و در
 گردید و در جاردان
 مجرور متعلق روی
 گشت و روی فعل با
 فاعل و متعلق جمله
 فعلیه گردیده شرط
 شد نخورد مضارع
 معروف منفی ضمیر با
 رزق فاعل راجع
 بجانب شیر و پانگ
 است ضمیر واحد
 حاضر مفعول فعل با
 فاعل و مفعول جمله
 فعلیه گشته
 مستثنی منه شد
 مگر حرف استثناء
 جار بار و ز مجرور

و خبر مجزا به ضمیر ستر اسم عالمه بسوی آستین و خبرش مقدم باشد فعل با هم و خبر جمله فعلیه شده خبر آستین
گردید و آستین مبتدا با خبر جمله اسمیه شد حکمت **م** هم آوردن بر بدان ستم است بر نیکان و عقوبت کردن از

غالان جز است مظلومان **میت** **ضمیت** را چه تعهد کنی و بنوازی **بدولت** تو نگه میکند با نوازی

ترکیب هم آوردن مبتدا بر جا بر بدان مجرور متعلق آوردن ستم است خبر بر جا بر نیکان مجرور متعلق ستم است
مبتدا با خبر جمله اسمیه شد و ترکیب فقره ثانیه بیان ترکیب فقره اولی است بت حدیث مفعول اعلات
مفعول چو حرف شرط تعهد مبتدا کنی مضارع معروف ضمیر بارز فاعل فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه
گشته معطوف علیه گردید و او عاطفه بنوازی معطوف معطوف علیه با معطوف خبر مبتدا شد و مبتدا
با خبر جمله اسمیه گشته شرط گردیدت جار و دولت مجرور مضاف تو ضمیر واحد حاضر مضاف الیه متعلق نگه
مفعول میکند حال محروف ضمیر ستر فاعل اوج بجانب ضمیت جار انبازی مجرور متعلق میکند و میکند
فعل با فاعل و مفعول هر دو متعلق آینه جمل فعلیه شده جزای شرط گشت و شرط با جزای پیوسته جمله شرطیه
شد حکمت دو چیز محال عقلمت و خلاف نقل خوردن بش از رزق مقسوم و مردن پیش از

وقت معلوم **قطع** **قضا** و گرسند و در هزار ناله و آه **بشکر** یا بشکایت بر آید از آهنی

فرشته که و کیست بر خزان آباد **چشم** خور که بسیر چرخ غمهورنی **ترکیب** دو چیز مبتدا محال مضافا

عقل مضاف الیه است را بلام مضاف با مضاف الیه خبر شده معطوف معطوف علیه گردید و او عاطفه خلاف
مضاف با نقل مضاف الیه معطوف شد و معطوف علیه با معطوف خبر گشت و مبتدا با خبر جمله اسمیه شد
محل گردید یکی آنکه مبتدا محذوف مقدر خوردن مصدر پیش مفعول از جار رزق موصوف مقسوم
صفت موصوف با صفت مجرور جار مجرور متعلق خوردن و خوردن شبه فعل با مفعول و متعلق
خبر مبتدا مقدر گردید و مبتدا مقدر با خبر جمله اسمیه گشته معطوف علیه شد و دیگر آنکه مبتدا محذوف مقدر
مردن مصدر پیش ظرف زمان از جار وقت موصوف معلوم صفت موصوف با صفت مجرور جار
گشت و جار با مجرور متعلق مردن و مردن شبه فعل با ظرف زمان و متعلق خبر مبتدا مقدر شد و مبتدا مقدر
با خبر جمله اسمیه گردید معطوف و معطوف علیه با معطوف تفصیل محل شد قطعه مضافا مبتدا گر خبر نشود

و نشود مضارع معروف منفی فعل ناقص اسم ضمیر سنجو و ضمیر ستر اسم عائده سیوی قضا و خبرش در مقدم
 نشود فعل با اسم ضمیر جمله فعلیه گشته خبر و مبتدا با خبر جمله اسمیه شده جزا مقدم بر شرط گشت و یعنی اگر چه
 و او متصل حرف شرط هزار میزن آله معطوف علیها و عاطفه آه معطوف معطوف علیها با معطوف تیز
 هزار شده و هزار میزن با تیز مفعول فعل محذوف مقدر که کنی است و کنی مضارع معروف ضمیر بارز فاعل
 فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه گردیده مشطه مؤخر شد و شرط با جزا جمله اسمیه طیه گشت ب
 جار شکر مجرور یا حرف تردید جار شکایت مجرور هر دو جار مجرور متعلق بر آید و بر آید مضارع
 معروف ضمیر ستر فاعل راجع بجانب و ح که از رضا مستفاد میشود و از جارده هستی مجرور بیای مجهول شکایه
 متعلق فعل با فاعل و متعلقات جمله فعلیه شد فرشته مع هزه موصول که حرف بیان صله و کیل شبه فعل
 است را با طر جار خزانه مجرور مضاف با مضاف الیه متعلق و کیل و کیل شبه فعل با رابط و متعلق صله
 موصول گردید و موصول با صله مبتدا حرف استفهام نفی عم مفعول خورد مضارع معروف ضمیر ستر
 فاعل عائده سو فرشته که حرف بیان تیز و مضارع معروف چراع مضاف با سوره زنی مضاف الیه
 فاعل فعل با فاعل جمله فعلیه گشته بیان خورد شد خورد فعل با فاعل و مفعول بیان خود آینه خسته جمله فعلیه
 گردیده خبر و مبتدا با خبر پیوسته جمله اسمیه گشت حکمت سه چیز بی سه چیز پادار نام مال بی تجارت

و علمی ببحث و ملک بی سیاست قطع	وقتی بلطف گوی و مدار او مردمنی
باشد که در کند قبول آوری و	وقتی بقهر گوی که صد کوزه نبات
که که چنان بکار نیاید که حنظله	ترکیب چیزانی سه چیز مبتدا پادار نام خبر و

مبتدا با خبر جمله اسمیه مجهول شد یکی آنکه مال بی تجارت و دوم آنکه علم بی بحث و سوم آنکه ملک بی سیاست
 که مبتدای این سه مقدر که مذکور شد هر یک مبتدا مقدر با خبر خود جمله اسمیه گشته تفصیل محیل گردید قطع و وقتی
 ظرف زمان ب جار لطف معطوف علیها گوی مضارع معروف ضمیر بارز فاعل او عاطفه آرا معطوف
 و مؤدی نیز معطوف معطوف علیها با هر دو معطوف مجرور جار شد و جار با مجرور متعلق گوی گشت و گوی
 فعل با فاعل و متعلق ظرف جمله فعلیه گشته معلول شد باشد مضارع معروف که حرف بیان علت بیجا

گند مجبور مضاف با قبول مضاف الیه متعلق آوری و آوری مضارع معروف ضمیر بارز فاعل قلی
 بیاسی وحدت مفعول فعل با فاعل و مفعول متعلق جمله فعلیه شده فاعل باشد شد و باشد فعل با فاعل
 جمله فعلیه گشته علت جمله اولی گردید و قتی ظرف زمان ب بار قهر مجبور متعلق گوی مضارع معروف
 ضمیر بارز فاعل فعل با فاعل و متعلق جمله فعلیه شده معلول گشت که حرف بیان علت صد میسر کوزه
 مضاف بانبات مضاف الیه تمیز تمیز با تمیز مبتدا که ظرف زمان چنان حرف تمثیل ب بار کار
 مجبور متعلق نیاید مضارع معروف منفی ضمیر مستتر فاعل عام بسومی صد فعل با فاعل و متعلق و ظرف زمان
 جمله فعلیه گردیده خبر و مبتدا با خبر جمله اسمیه گشته علت ماقبل شد که حرف بیان تمثیل معنی چنانکه متعلق
 بیاسی وحدت مبتدا خبرش محذوف مقدر که بکار آید است مبتدا با خبر جمله اسمیه تمثیلیه شد حکمت

دو کس دشمن ملک دین اند پادشاهی علم و زاهدی علم **شعر** بر سر ملک سباد آن ملک فرمانده

که خدارا نبوده فرامبردار **ترکیب** کس مبتدا دشمن مضاف ملک محطوف علیه او عاطفه

دین محطوف آندرا بط محطوف علیه با محطوف مضاف الیه دشمن شده دشمن مضاف با مضاف الیه
 خبر و مبتدا با خبر جمله اسمیه محل گشت با د شاه موصوف با بی علم صفت خبر مبتدای محذوف مقدر که
 یکی است و یکی مبتدا با خبر جمله اسمیه شده و حرف جمع زاهد موصوف با بی علم صفت خبر مبتدای محذوف
 مقدر که دیگر است و دیگر مبتدا با خبر جمله اسمیه گردیده و خبر و جمله تفصیل محل شد شعر بر چار سر مضاف با ملک
 مضاف الیه مجبور متعلق سباد و مبتدا فعل منفی آن اسم اشاره ملک موصوف فرامده صفت اول
 که حرف بیان صفت ثانی خدارا مفعول ثانوی فعل ناقص اسم خبر میخواد ضمیر مستتر اسم راجع بجانب ملک
 بنده موصوف فرامبردار صفت موصوف با صفت خبر نبود و نبود فعل با اسم خبر و مفعول جمله فعلیه
 گشته صفت ثانی ملک شد و ملک موصوف با هر دو صفت مشار الیه گردید و آن اسم اشاره با مشار الیه
 فاعل سباد گشت و سباد فعل با فاعل جمله فعلیه منفیه شد و سباد مخفف سباد است و او بکس ثقالت
 حذف شد و سباد مضارع منفی و تمیز برای نفی می آید چنانکه نون بهر دو معنی می آید اول سباد
 و عاییه است چنانچه الف باد و کنا و گردانا که در اصل بود و کند و گردانم بود حکمت کارها بصیرت آید

و مستعمل بسو در آید مثنوی

بچشم خویش دیدم در بیابان

که آهسته سبقت برد از شتابان

سند باذای از تک فروماند

شتران همچنان آهسته میزدند

ترکیب کانه مبتدات جار مجرور

مجرور متعلق بر آید مضارع معروف ضمیر مستتر فاعل عام بسوی کارها فعل با فاعل متعلق جمله فعلیه شده
 خبر و مبتدایا خبر جمله اسمیه گردید و او سر کلام مستعمل مبتدات جار مجرور متعلق در آید مضارع معروف ضمیر مستتر
 فاعل راجع بجانب مستعمل فعل با فاعل متعلق جمله فعلیه گشته خبر و مبتدایا خبر جمله اسمیه شد مثنوی ب جار
 چشم مجرور مضاف خویش مضاف الیه متعلق دیدم و دیدم واحد تکلم ماضی معروف ضمیر بارز فاعل
 در جار بیابان مجرور متعلق فعل مذکور که حرف بیان آهسته مبتدایا سبق مفعول بر ماضی معروف ضمیر مستتر
 فاعل عام بسوی آهسته از جار شتابان مجرور متعلق بر دو بر فعل با فاعل مفعول متعلق جمله فعلیه گردیده
 مفعول دیدم گشت و دیدم فعل با فاعل مفعول و متعلقات خود جمله فعلیه شدند و موصوف با باد صفت
 مبتدایا از جار تک مجرور متعلق فرو ماند و حرف زائد ماند ماضی معروف ضمیر مستتر فاعل راجع بجانب سند
 فعل با فاعل متعلق جمله فعلیه گشته خبر و مبتدایا خبر جمله اسمیه شد شتران مبتدایا همچنان حرف جار آهسته
 مجرور متعلق بر زان ماضی استمراری معروف ضمیر مستتر فاعل عام بسوی شتران و مفعولش محذوف مقدمه که
 شتر است فعل با فاعل مفعول متعلق جمله فعلیه شده خبر و مبتدایا خبر جمله اسمیه گشت حکم مع هر که با این

نشینند کوهی ز بند مثنوی

گر نشیند فرشته با دیو

و حشت آموزد و حیانت بر یو

از بدان جزو بدی نیاموزی

نکنند گرگ پوستین وزی

ترکیب جمع موصول که حرف بیان

صله با جار بدان مجرور متعلق نشینند مضارع معروف ضمیر مستتر فاعل راجع بجانب موصول فعل با فاعل
 و متعلق جمله فعلیه گشته صله موصول شد و موصول با صله مبتدایا کوهی مفعول بند مضارع معروف مثنوی
 ضمیر مستتر فاعل عام بسوی موصول فعل با فاعل مفعول جمله فعلیه گردیده خبر و مبتدایا خبر جمله اسمیه گشت
 مثنوی اگر حرف شرط نشینند مضارع معروف فرشته فاعل و همزه بجای یای وحدت با جاد و دیو مجرور
 متعلق نشینند و نشینند فعل با فاعل متعلق جمله فعلیه شده شرط و حشت معطوف علیه آموزد مضارع معروف
 ضمیر مستتر فاعل راجع بجانب فرشته و آه عاطفه حیانت معطوف و بر یو نیز معطوف معطوف علیه

باهر و معطوفین مفعول آموز و شد و آموز و فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه گردید و جزا و شرط با جزا جمله شرطیه
گشت از جار بدان مجرور متعلق چه مضاف با بدی مضاف الیه مفعول یا آموزشی مضاف معرّف منقّض ضمیر
بارز فاعل تعلیل فاعل و مفعول متعلق جمله فعلیه گردید کند مضاف معرّف منقّض فاعل پوستان
مفعول و وزی بیای معرّف مصدری یعنی دو وقتن مفعول ثانی نکرده فعل با فاعل و مفعولین جمله فعلیه
شد یعنی از بدان بدی یا آموزشی نه یکی چنانکه کار گرگ همیشه دریدست نه دو وقتن پیوند کردن حکمت
نه هر که بصورت نیکوست سیرت زیبا در دست کار اندرون دارد نه پوست قطع

که تا کجا بش رسدت پایگاه علوم	توان شناخت بیکروز از شما کس مرد
که خست نفس نگردد با الما معلوم	ولی از باطنش ایمن مباحثش مغرور مشهور

رکب حرف نفی هر موصول که حرف بیان صلح جار صورت موصوف نیکو صفت موصوف
با صفت مجرور جار شد و جار با مجرور متعلق است و است کلمه رابطا متعلق خود صله موصول گردید
و موصول اصل مبتدا سیرت موصوف زیبا صفت موصوف مبتدا در جار و ضمیر واحد غائب
مجرور عائد بسوی موصول متعلق است و است کلمه رابطا متعلق خود خبر و مبتدا با خبر جمله اسمیه گشته خبر
موصول شد و موصول مبتدا با خبر جمله اسمیه گشت کار مفعول اندرون معطوف علیه از مضاف معرّف
ضمیر متعلق فاعل الجمع بجانب اندرون در حرف عطف پوست معطوف معطوف علیه با معطوف مبتدا
دارد فعل با فاعل و مفعول جمله فعلیه شده خبر و مبتدا با خبر جمله اسمیه گردید قطع توان کلمه مصدریه یعنی معنی
فعل را یعنی مصدر میگردد از شناخت حاصل مصدر یعنی شناختن ب جار با بیکروز مجرور متعلق شناخت
از جار یعنی بعضی با شما کس مجرور مضاف مرد مضاف الیه مفعول شناخت حاصل مصدر متعلق مفعول
مبتدا که حرف بیان تا حرف غائب کلمه استقامتیه تن ضمیر واحد غائب عائد بسوی مرد مفعول رسید
ماضی معرّف است کلمه رابطا پایگاه مضاف با علوم مضاف الیه فاعل فعل با فاعل و مفعول و رابطا
و غایت آمیخته جمله فعلیه گشته خبر شد و مبتدا با خبر جمله اسمیه گردید ولی کلمه استدرک تجار با باطن مجرور
مضاف تن ضمیر واحد غائب راجع بجانب مرد مضاف الیه متعلق ایمن معطوف علیه مباحثش

نهی حاضر معروف اسم و خبر میخواهد ضمیر مخاطب مستتر اسم و او حرف عطف خبر میشود متشوهی حاضر
 معروف اسم و خبر میخواهد ضمیر مخاطب مستتر اسم و خبرش مقدم پس مشو فعل با اسم و خبر جمله فعلیه انشائی
 گردیده معطوف شد و معطوف علیه با معطوف خبر باش گشت و میباش فعل با اسم و خبر متعلق جمله
 فعلیه انشائی شده معلول گردید که حرف بیان علت جث مضاف بانفس مضاف الیه مبتدا نگردد
 مضارع معروف منفی اسم و خبر میخواهد ضمیر مستتر اسم مانند لبوی جث نفس بت جار سالما مجرور متعلق
 معلوم خبر نگردد فعل با اسم و خبر متعلق جمله فعلیه گشته خبر شد و مبتدا با خبر جمله اسمیه معلله گشت
 پس برین قدر از ترکیب اکتفا نمودم تا بطوالت نگراید و بکلمات نه انجامد و طالبان را
 این قدر ترکیب بس و کافی باشد چشته نمونه از خرواری و اندک دلیل بسیاری بود

بش اعداد درون تهجی

بیان اعداد حروف تهجی

باید دانست که کل حروف تهجی بیست و هشت حروف است و در جمیع کلمات تغییر و تبدیل آنچه
 مستعمل و الف و همزه باعتبار عدد متحد است و بحسب صورت و کتابت و مخرج علیحدّه اما الف
 خط تهجیم را گویند و همیشه ساکن باشد بی ضغیفه زبان و وسطیست که از وسط م می آید و در وسط کلمه
 یا آخر کلمه می آید نه در اول کلمه و آنچه که در اول کلمه یا بصورت الف متحرک یا ساکن یا ضغیفه زبان بود همزه
 است نه الف و همزه را الف گفتن مجاز است نه حقیقت و همزه خط معنی را نامند و آن مدام متحرک
 و ساکن و بصورت الف نیز می بود با ضغیفه از زبان و حلقیست که از حلق بر می آید و حروف حلقه

ششست بیست حرف حلقی شش بود ای نور عین با و همزه ها و خا و عین و عین

و اعداد حروف اینست ا ب ج د ه و ز ح ط ی ک ل م ن س ع
 پ ق ر ش ت ث خ ذ ض ظ غ و این حساب را حساب جمل
 و حساب ابجد نیز گویند و کلمات ابجد هشت کلمه معروف است ابجد هوز حطی کلین سغفص
 قرشت شخضظ قطع یگان شمار از ابجد حساب تا حطی پس آنکه از کلین ده است سغفص

پس آنکه از قرشت تا ضعف شمر صدگان | دل از حساب جمل شد تمام ستخلص

بیان معانی کلمات ابجد

صاحب در الا فاضل معانی کلمات ابجد چنین نوشته است: سجده ای ای فوجِدَ فِي الْمُعْصِيَةِ
 یعنی پدر من که آدم بود یافته شد در گناه یعنی گناهی از او بود آمد هوزدای اِتَّبَعَ هَوَاهُ
 یعنی پیروی کرد هوای نفسانی خود را حطی ای حُطَّ ذَنْبُهُ بِالتَّوْبَةِ وَالْاِسْتِغْفَارِ یعنی
 کم کرده شد گناه او بتوبه و استغفار کلمن ای تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ فَتَابَ عَلَيْهِ بِالْقَبُولِ وَ
 التَّوْحَمَةِ یعنی کلام کرد بکلمه پس عمل شد توبه او بضعف + ای ضاقَ عَلَيْهِ الدُّنْيَا
 قَافِيضَ عَلَيْهِ یعنی تنگ شد بر او دنیا پس ریخته شد بر او قرشت + ای اقْرَبَ ذَنْبَهُ
 فَشَرَّفَ بِالْكَوَامَةِ یعنی اقرار کرد بگناه خویش پس شرف بگراست یافت + شتد ای اخذَ
 مِنَ اللّٰهِ قُوَّةً یعنی گرفت از حق تعالی قوت را + ضغف + ای سَدَّ عَنْهُ
 نَزْعَ الشَّيْطَانِ بِالْعِزِّ يَمَةً یعنی بند شد از نزع شیطان بعزیت ای بکلام حق توحید
 و بعضی نوشته اند که آبا جاد نام پادشاهی بود که ابجد مخفف آنست و هفت کلمات باقی سهامی هفت
 فرزندان اوست چنانچه در صراح و غیره تصریح کرده اند و بعضی نوشته که مر امر نام مردی بود که خط نوشتن
 ایجاد اوست و این هفت کلمات آسامی هفت فرزندان اوست و در رساله اضواء العظیم معنی
 هر هفت الفاظ مذکوره چنین نوشته است: ابجد آغاز کرد هوزد جو ریوست حطی واقف شد کلمن
 سخنگو شد ضعف از او آمخت قرشت ترتیب کرد و تخذنگا داشت ضعف تمام کرد و تَقَوَّ كَلَامَهُ
 وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ بفضل تعالی این بار کتاب جدا درجه کمال رسید قابل درس
 و تدریس گردید چه بار اول این کتاب را سمری تالیف نموده بر کاغذ خانی در سلطنت هجری
 طبع کنانیدم و بار دیگر با زردین کتاب چند لغات و قواعد افزوده و بترتیب معانی مرتب کرده بر
 قرطاس ابیض در سلطنت هجری مطبوع گردانیدم آحال بسامه در آن ذمی استعداد و بسیار کتب فوئد

بحث معانی کلمات ابجد
 در نزهت بخش زین و سکون طایفه و آرزوین بهیمنی تالیف نگارنده در زبان بیان مردم و بیخاش اللغات

تعویذ عوض ان تحقیق	جر زول ماهر توانی	سراجده هر وان تحقیق	حرفه پیکان انشا
روشن شده ککشان تحقیق	هر صفحه اش آسمان هر سطر	خالی غسلی نشان تحقیق	اعلی رطبی ز نخل معنی
زنگ می ارغوان تحقیق	از شیشه معنیش نمایان	روشن کرده نشان تحقیق	هر نقطه اش از سود روشن
این قشده گران تحقیق	کو شتر یان گشت اینان	جهت و بانسان تحقیق	شد طبع بمطبع نظامی
مخمل سخنوران تحقیق	در فتر ایل سنگ و فرهنگ	سر طقه خوچگان تحقیق	خوش نقشش بخت اجمود
تابان خور تاوان تحقیق	رخشان مہ مطلع فضیلت	سر کرده کاروان تحقیق	سرسنگ عساکر لیغان
عزت و خانان تحقیق	منت نه زهره فصیحان	فما مہ رازدان تحقیق	علامه رمز سیم علم
هم عالم و ترجمان تحقیق	هم ناثر و شاعر با زبان	شیر ز تستان تحقیق	عنقای بلند سیر فکرت
در بر زد و طلیسان تحقیق	بر فرق عامه فضیلت	در معنی و هم بیان تحقیق	تحقیق که شهره زد بیانش
در علم کم روان تحقیق	در علم چو کوه پای برجا	هم وزن کن کبان تحقیق	هم درس و علوم میزان
دانشور کتہ خوان تحقیق	استاد یگانہ بذله سخن	در معرکه یگان تحقیق	گوی سبق از همه بوده
شد رتم دستان تحقیق	با صد چاک چانه اندرین فن	دیگر همه خادمان تحقیق	حاکم درین فن مستخدم
ارصفت باستان تحقیق	تا حال نسبت کجای نقتش	سوزن نغش ان تحقیق	مروانہ ہزار بار طی کرد
آراستہ ارمنان تحقیق	ادبہر سخنوران ہانانا	آمد شہ حکمران تحقیق	در ملک فصاحت و بلاغت
زہ منطقہ بر میان تحقیق	ہو بہر محصلین این فن	شیرازہ برسیان تحقیق	این طرہ کتاب چہ خوش است
فرمان و صد جان تحقیق	زین وصف چرا گویم دل	تا پندہ بر آسمان تحقیق	دانش چو نمود در انجم
در وارہ قران تحقیق	مہر و مہ لفظ معنی آورد	در معرکہ پہلوان تحقیق	در عرصہ علم شہسوار سی
از گلگ گہر نشان تحقیق	ہر سطر چو سگک در رقم زد	پر کردہ و باروان تحقیق	بگری ز لغات و اصطلاحات

